

#5715f. 18p 211/31.10.1986

SODANKYLÄ

LOKAN JA PORTTIPAHDAN ALLASALUEIDEN JÄLKITARKASTUS

Jarmo Kankaanpää ja
Petri Halinen 1986.

Sisällys:

	Sivu
Lokan ja Porttipahdan allasalueiden jälkitarkastus 1986	1
- Kohteet	2
Kohdeluettelo	4
Sodankylä 8 Lokan lossiranta	11
Sodankylä 14 Juikenttä	13
Sodankylä 15 Kotakenttä 1	17
Sodankylä 16 Kotakenttä 4	20
Sodankylä 33 Akmeelinkummut	23
Sodankylä 34 Saulahdenaapa	26
Sodankylä 36 Lokanloma	29
Sodankylä 38 Valkeasilmävaara	32
Sodankylä 39 Porokotasaari	34
Sodankylä 40 Vuominiemi	37
Sodankylä 41 Ellinkorva	39
Sodankylä 42 Miehenkoski	41
Sodankylä 43 Haaskavelles	43
Sodankylä 44 Pahtaniva	45
Sodankylä 45 Vaulonsuvanto	47
Sodankylä 46 Mustasuvanto	49
Sodankylä 47 Lohijoki	51
Sodankylä 48 Autiovainio	54
Sodankylä 56 Souvasaari	57
Sodankylä 73 Kotakenttä 2	60
Sodankylä 74 Kotakenttä 3	63

	Sivu
Sodankylä 75 Kotakenttä 5	66
Sodankylä 76 Riitankirämiä	69
Sodankylä 77 Painokumpu	72
Sodankylä 78 Säynäjäluiikonkumpu	75
Sodankylä 79 Vanhakenttä	78
Sodankylä 80 Kotamaa	81
Sodankylä 81 Kuukkelinmaa	84
Sodankylä 82 Hautaniemi	87
Sodankylä 83 Pieni Hanhivaara	89
Sodankylä 84 Vuoromarova	92
Sodankylä 85 Sarvikotamaa	94
Lähteet	97
Dialuettelo	100
Valokuvat	102

LOKAN JA PORTTIPAHDAN ALLASALUEIDEN JÄLKITARKASTUS

Jarmo Kankaanpää ja Petri Halinen 1986

Lapin vesipiirin vesitoimiston tiedusteltua 28.3.1985 päivetyllä kirjeellään, olisiko museovirastolla huomauttamista Pohjois-Suomen vesioikeudessa käsiteltävään Lokan ja ja Porttipahdan altaiden sekä Vuotson kanavan lopputarkastukseen, jätti museovirasto mainitulle vesioikeudelle 8.5.1985 muistutuksen, jossa todettiin välttämättömäksi tarkastaa säännöstelyn vaikutukset altaiden rannoilla oleviin muinaisjäänöksiin, ja esitti, että vesihallitus allashankkeiden toteuttamisen luvanhaltijana veloitettaisiin muinaismuistolain 15 § nojalla korvaamaan mainituista tutkimuksista aiheutuvat kulut.

Muistutuksen johdosta Kemijoki Oy ilmoitti 19.9.1985 museovirastolle, ettei se säännöstelykustannusten maksajana vastusta muistutuksessa tehtyä esitystä, ja totesi, että asia pyritään ensi tilassa hoitamaan museoviraston ja Kemijoki Oy:n välisellä sopimuksella museoviraston esittämän rahamäärän puitteissa. Kirjeessään Kemijoki Oy:lle 25.9.1985 museovirasto totesi, että viraston ja Kemijoki Oy:n päästessä sopimukseen tarkastuskuluista asian käsittely vesioikeudessa voitaisiin peruuttaa; samalla virasto esitti hyväksyttäväksi allasalueiden tarkastuksen kustannusarvion, joka perustui kahden tutkijan suorittamiin kahden viikon maastotutkimuksiin ja kahden viikon dokumentointijaksoon kummankin altaan kohdalta erikseen, arvion loppusumman ollessa 38 732 mk. Kemijoki Oy ilmoitti 4.10.1985 päivetyllä kirjeellään hyväksyvänsä kustannusarvion ja asettavansa siinä mainitun summan museoviraston käytettäväksi vuoden 1986 aikana.

Hankkeen rahoituksen varmistuttua museovirasto määräsi tarkastuksen suorittajiksi tutkija Jarmo Kankaanpään ja tutkija Petri Halisen esihistorian toimistosta. Maastotutkimukset suoritettiin Lokan altaan osalta 30.6.-13.7.1986 ja Porttipahdan altaan osalta 3.-17.8.1986. Tarkastusmatkat suoritettiin pääasiassa venellä, jonka Kemijoki Oy luovutti tarkastajien käyttöön.

Kohteet

Kenttätutkimusten yhteydessä tarkastettiin kaikkiaan 32 kohdetta, joista 21 sijaitsi Lokan altaan ja Vuotson kanavan alueella ja 11 Porttipahdan altaan alueella. Lokan kohteista 9 todettiin varmasti tai todennäköisesti tuhoutuneiksi, mikä vastaa 43 % alueen kohteiden kokonaismäärästä. Porttipahdan alueella vastaavat luvut olivat 8 kohdetta ja 73 %. Jakautumien erilaisuus johtuu pääasiassa ennestään tunnettujen kohteiden sijainnista. Lokan allasalueen kohteista suurin osa sijaitsee Sompiojärven ympäristössä, jossa vesi oli tarkastusajan kohtana vain n. 2 m alkuperäistä tasoa korkeammalla; näistäkin kohteista useimmat olivat kuitenkin kärsineet jonkinasteisia vaurioita. Porttipahdan alueen ennestään tunnetut kohteet taas sijaitsivat pääasiassa Kitisen entisen uoman rannalla ja olivat näin ollen joutuneet upoksiin.

Tarkastuksessa luetteloitiin 13 uutta kohdenumeroa, joista kuitenkin vain neljä edustaa ennestään tuntemattomia paikkoja (Sodankylä 75, 83, 84 ja 85). Loput yhdeksän ovat kohteita, jotka C. Carpelan inventoi 1960 -luvun alkupuolella silloisen kansatieteellisen osaston toimeksiannosta ja joilla ei tästä syystä ollut ennestään esihistorian toimiston inventointinumeroa. Neljä, mahdollisesti viisi viimeksimainituista todettiin tuhoutuneiksi; toisaalta kahdesta Carpelanin pelkästään pyynti- tai asuinkuoppien esiintymispaikkana luetteloimista kohteesta löytyi jälkitarkastuksen yhteydessä myös kvartssia (Sodankylä 77 ja 78).

Ennestään tunnetuista ja numeroiduista kohteista jäi tarkastamatta kolme Lokan allasalueella sijaitsevaa seita. Näistä kohde Sodankylä 49 (Mutenia, Pyhäkivi) sijaitsee tarkemmin määrittelemättömässä paikassa keskellä Muteniajokea (Paulaharju: Sompio s. 20) ja on oletettavasti joutunut upoksiin. Rioston Seitajärven seita (Sodankylä 53) ei päästy lähestymään, sillä Seitajärvi sijaitsee nykyisellään keskellä turvelauttojen tukkimaa salmea; seidan luonteesta ja tarkemmasta sijainnista ei myöskään ole tarkempaa tietoa. Sodankylä 50 (Pyhäkivi) sijaitsee Sompiojärvessä ja saattaa viitata kahteen eri seitaan,

Pyhäkaaviin ja Akankiveen (vrt. Paulaharju, mp.). Veikko Mutenian (os. Kemijoki Oy, Vuotso) mukaan Akankivi on näkyvissä matalan veden aikana, mutta jää korkean veden aikana upoksiin. Koska kumpikin seita sijaitsee keskellä järveä, ei niillä liene kovin suurta tutkimuksellista arvoa, sillä niille mahdollisesti annetut uhrilahjat lienevät painuneet Sompiojärven mutapohjaan. Ennestään tuntemattomista ja numeroimattomista kohteista jäi tarkastamatta Ahti Ilmari Neitolan ja Matti Pääkön kesällä 1983 löytämät ja Sodankylän piirin kruununnimismies Juha Julinin 17.11.83 museovirastolle ilmoittamat viisi rivissä olevaa kivilatomusta, jotka ilmoituksen mukaan sijaitsevat Luirojoen muodostamassa niemessä Juurisatkonnivan alapuolella (peruskarttalehti 3743 03 VOURUAAPA, x = 7548 00, y = 546 00). Paikalla käytiin kahteenkin otteeseen, mutta latomuksia ei löytynyt. Kohde sijaitsee vanhalla hakkuualueella, jossa luonnonkivikko on useissa kohdissa paljastunut ja muodostaa epämääräisiä kumpareita ja kehiä, joten erehtymisen mahdollisuus on olemassa.

Uhanalaisia, pelastuskaivauksen tarpeessa olevia kohteita todettiin kuusi, joista viisi sijaitsee Sompiojärven ympäristössä. Näistä arvokkain ja parhaiten säilynyt on Sodankylä 14 (Mutenia, Juikenttä), varhaisrautakautinen ja keskiaikainen saamelaisasuinpaikka, josta on Carpelanin 1960 -luvulla suorittamien kaivausten tuloksena jo ennestään huomattava löytöaineisto. Toinen laaja kohde muodostuu Kotakentistä 2 (Sod 73), 4 (Sod 16) ja 5 (Sod 75), jotka ovat todennäköisesti osia suuremmasta kvartsi-asuinpaikasta; tämä kohde on jo osittain tuhoutunut. Pienempiä, myös jo osittain tuhoutuneita kohteita ovat Akmeelinkummut 1 (Sod 33), Painokumpu (Sod 77), Säynäjälouikonkumpu (Sod 78) ja Sarvikotamaa (Sod 85); viimeksimainittu sijaitsee Vuotson kanavan alueella. Uhanalaisiin, mahdollisesti jo kokonaan tuhoutuneisiin kohteisiin saattavat kuulua myös Saulahdenaapa (Sod 34) ja Riitankirämiä (Sod 76); näitä ei kuitenkaan maaston vaikeakulkuisuuden takia päästy tarkastamaan läheltä ja niiden kaivaminen lienee samasta syystä vaikeaa, ellei mahdotonta.

Helsingissä 26.10.1986

Jarmo Kankaanpää

Petri Halinen

Sodankylän Lokan ja Porttipahdan allasalueen jälkitarkastuksessa kesällä 1986 tarkastetut ja luetteloidut kohteet.

N.o paikannimi löytönumerot (vuosi)	kohteen laji muinaisjäännösluokka	peruskarttalehti koordinaatit
8. Lokka, lossiranta KM 14175 (1957)	kivikautinen löytö- paikka luokka III (irtolöytö)	3741 10 x = 7526 14 y = 531 46 z = n. 235
KM 17133 (1966)		x = 7526 00 y = 531 53 z = n. 235
14. Mutenia, Juikenttä KM 15190 sgr 5606 KM 23289 sgr 5625 sgr 5577	varhaisrautakautinen ja keskiaikainen asuin- paikka luokka II	3742 04 x = 7553 90 y = 517 38 z = 245-7
15. Sompio, Kotakenttä 1 KM 16316 sgr 5600	kivikautinen asuin- paikka, lapinkenttä luokka III (tuhoutunut)	3742 04 x = 7558 12 y = 518 10 z = n. 244,5
16. Sompio, Kotakenttä 4 KM 16317	epineoliittinen asuin- paikka luokka II	3742 04 x = 7558 31 y = 518 42 z = 246-7

33. Sompio, Akmeelinkummut	epineoliittinen asuinpaikka,	3742 07
KM 16861 sgr 5603	pyynti- ja asuinkuoppia	x = 7558 16-36
KM 16862	luokka II	y = 520 10-60
KM 23290		z = n. 244-8
34. Sompio, Saulahdenaapa	neoliittinen asuinpaikka,	3742 04
KM 16863	rautakaut. asuinkuoppia	x = 7555 39
sgr 5605	luokka II	y = 516 66
		z = n. 245-6
36. Lokka, Lokanloma	neoliittinen, varhais-	3741 07
KM 17132	rautakautinen ja keski-	x = n. 7527 08
KM 17476	aikainen asuinpaikka	y = n. 528 56
	luokka III (tuhoutunut)	z = n. 235
38. Korvanen, Valkeasilmä- vaara	porojen lypsytarha ja	3741 12
KM 17134	kodanpohja (hist. aika)	x = 7544 50
	luokka III (tuhoutunut)	y = 531 00
		z = n. 243
39. Korvanen, Porokotasaari	porojen lypsytarha tai	3741 11
	navetta (hist. aika)	x = 7539 76
	luokka III (tuhoutunut)	y = 533 98
		z = 243-4
40. Porttipahta, Vuominiemi	kivikautinen asuin-	3723 12
KM 17478	paikka	x = 7545 85
KM 18005	luokka III (tuhoutunut)	y = 490 28
		z = n. 220

41. Porttipahta, Ellinkorva KM 17479	kivikautinen löytö- paikka luokka III (tuhoutunut)	3723 09 x = 7548 90 y = 487 70 z = 230-40
42. Porttipahta, Miehen- koski KM 17480 KM 18006	kivikautinen löytö- paikka luokka III (tuhoutunut)	3724 07 x = 7553 53 y = 485 00 z = n. 235
43. Porttipahta, Haaska- velles KM 17481	kivikautinen tai epi- neoliittinen asuin- paikka luokka III (tuhoutunut)	3724 07 x = 7556 40 y = 483 85 z = 230-5
44. Porttipahta, Pahtaniva KM 17482	kivikautinen tai epi- neoliittinen löytö- paikka luokka III (tuhoutunut)	3724 07 x = 7556 60 y = 483 14 z = 220-30
45. Porttipahta, Vaulon- suvanto KM 17483 KM 18007	kivikautinen asuin- paikka luokka III (tuhoutunut)	3724 07 x = 7557 08 y = 483 28 z = n. 230
46. Porttipahta, Musta- suvanto KM 17484	kivikautinen löytö- paikka luokka III (tuhoutunut)	3724 04 x = 7559 00 y = 476 92 z = n. 235

47. Porttipahta, Lohijoki	kivikautinen löytö-	3723 12
KM 17485	paikka	x = 7544 30
KM 23298	luokka III (tuhoutunut)	y = 495 15
		z = 230-40
48. Laiti, Autiovainio	talonpohjia (hist. aika)	3724 01
	luokka II (III? resentti)	x = 7556 38
		y = 468 64
		z = n. 246-8
56. Madetkoski, Souva-	epineoliittinen asuin-	3723 09
saari	paikka	x = 7540 58
KM 20451 KM 23291	luokka III (loppuuntutkittu)	y = 488 88
KM 20738		z = 215-20
73. Sompio, Kotakenttä 2	epineoliittinen asuin-	3742 04
KM 23292	paikka	x = 7558 28
sgr 5601	luokka II	y = 518 37
		z = n. 244,5
74. Sompio, Kotakenttä 3	epineoliittinen löytö-	3742 04
sgr 5602	paikka, liesiä	x = 7558 32
	luokka II	y = 518 38
		z = n. 247
75. Sompio, Kotakenttä 5	kivikautinen/ epineo-	3742 04
KM 23293	liittinen asuinpaikka	x = 7558 28
	luokka II	y = 518 36-48

76. Mutenia, Riitankirämiä sgr 5607	epineoliittinen asuin- paikka, asuinkuoppia luokka II (III? mahd. tuhoutunut)	3742 04 x = 7553 72 y = 517 05 z = n. 244
77. Mutenia, Painokumpu KM 23294 sgr 5608	kivikautinen asuin- paikka, asuin- ym. kuoppia luokka II	3742 04 x = 7552 55 y = 517 20 z = 243-5
78. Mutenia, Säynäjä- luikonkumpu KM 23295 sgr 5587	kivikautinen asuin- paikka, pyyntikuoppia luokka II	3742 04 x = 7551 70 y = 517 30 z = n. 243-6
79. Mutenia, Vanhakenttä sgr 5609	keskiaikainen saamelais- asuinpaikka luokka III (tuhoutunut)	3741 06 x = n. 7548 10 y = n. 516 75 z = n. 240
80. Pilliranta, Kotamaa	saamelaisaikainen kodanpohja luokka III (tuhoutunut)	3741 06 x = n. 7540 70 y = n. 517 30 z = n. 241
81. Riesto, Kuukkelinmaa sgr 5610	saamelaisaikainen rakennuksenpohja luokka III (tuhoutunut)	3741 08 x = n. 7534 90 y = n. 526 00 z = n. 241

82. Riesto, Hautaniemi	saamelaisaikainen	3741 08
	kalmisto	x = n. 7534 20
	luokka III (tuhoutunut)	y = n. 527 15
		z = n. 235
83. Lokka, Pieni	kivikautinen löytö-	3741 07
Hanhivaara	paikka	x = 7525 66
KM	luokka III (irtolöytö)	y = 524 24
		z = 250-5
84. Laiti, Vuoromarova	kivikautinen löytö-	3724 01
KM 23296	paikka	x = 7556 00
	luokka III (irtolöytö)	y = 463 32
		z = 248-9
85. Vuotso, Sarvi-	kivikautinen asuin-	3742 01
kotamaa	paikka	x = 7553 40
KM 23297	luokka II	y = 509 26
		z = 244-5

SODANKYLÄ 8 LOKAN LOSSIRANTA

Kivikautinen löytöpaikka

Lokan allasalue

Peruskarttalehti 3741 10

(A. Erä-Esko)

(T.&P. Miettinen)

x = 7526 14

x = 7526 00

y = 531 46

y = 531 53

z = n. 235

z = n. 235

Aikaisemmat tutkimukset:

A. Erä-Esko: tarkastus 1957

Löytö KM 14175

T.&P. Miettinen: tarkastus 1966 (ks. Miettinen, T.&P. 1966a)

Löytö KM 17133

Tarkastettu 7.7.1986

Todettu kunto: välttävä, ei merkkejä kiinteästä muinais-
jäännöksestä.

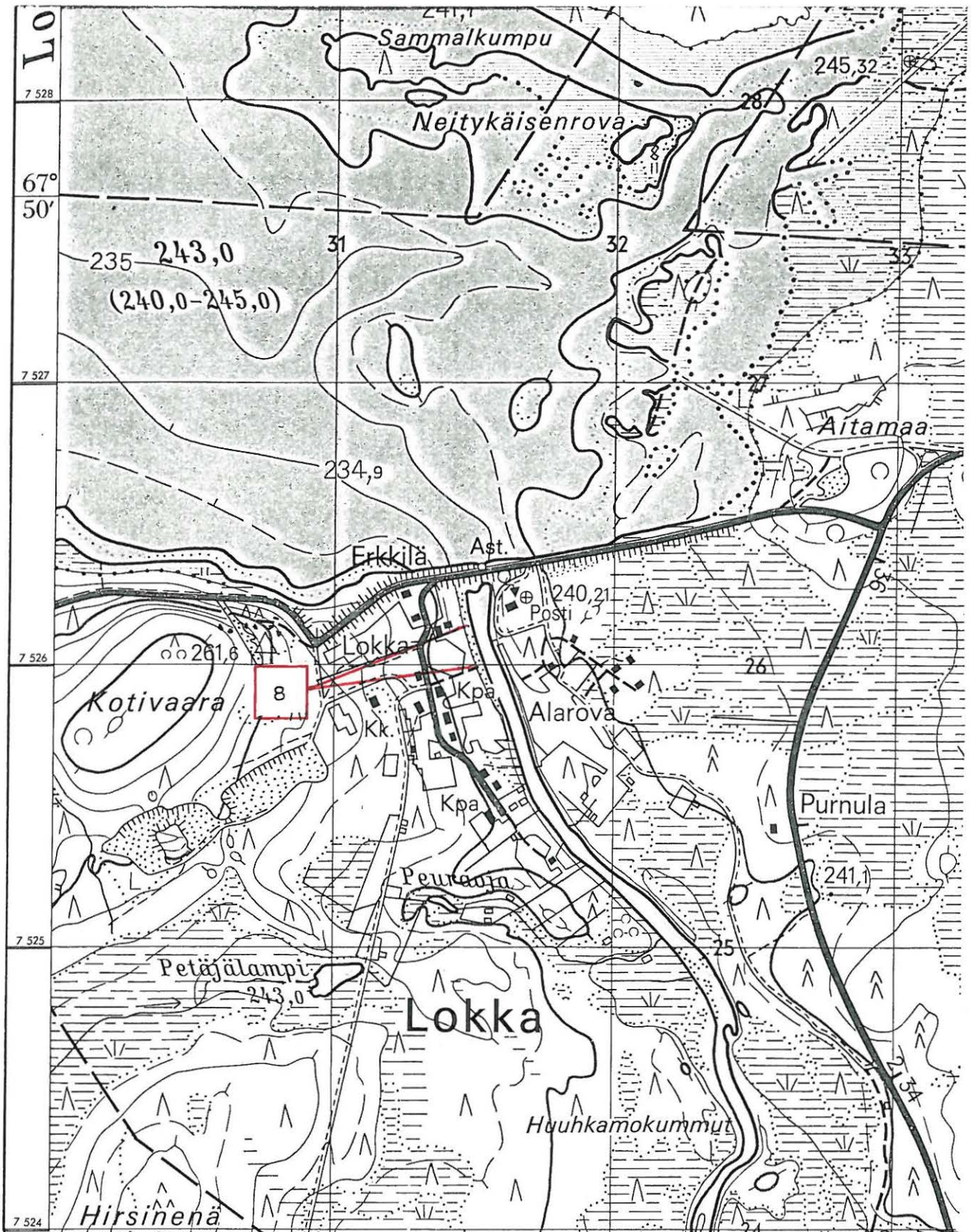
Valokuva: 66016

Vuonna 1957 Aarni Erä-Esko löysi käyttöjälkisen kvartsin Lokan kylän silloisesta lossirannasta, Luiron länsirannalta. Vuonna 1966 Lokan allasaluetta inventoivat Timo ja Pekka Miettinen löysivät kvartsi-iskoksen uudesta lossirannasta, joka sijaitsee vanhasta lossirannasta n. 140m etelään. Pari tuntia viimeksimainitun tarkastuksen jälkeen puskutraktori tasoitti löytöpaikan tien pohjaksi (Miettinen T.&P.,1966a:1).

Tarkastuksessa tutkittiin Luiron länsiranta löytöpaikkojen kohdalta ja niiden väliseltä alueelta, mutta

mitään muinaisjäänökseen viittaavaa ei havaittu. Kohde sijaitsee nykyisin Lokan allaspadon alapuolella eikä näin ollen ole joutunut varsinaisen altaan vaikutuspiiriin; mahdolliset juoksutukset saattavat kuitenkin syövyttää rantaa etenkin alemman löytöpaikan kohdalta. Alue on pääasiassa entistä rantapeltoa tai niittyä, uudemman lossirannan pohjoispuolella on pellon ja joen välissä pieni joensuuntainen hiekkaharju, joka lienee säilynyt koskemattomana mutta todettiin tarkastuksessa löydöttömäksi. Luokitusehdotus toistaiseksi luokka III.

SODANKYLÄ 8 LOKAN LOSSIRANTA

SODANKYLÄ 14 JUIKENTTÄ

Varhaisrautakautinen ja keskiaikainen lappalaisasuinpaikka

Sompiojärvi, Lokan allasalue

Peruskarttalehti 3742 04

x = 7553 90

y = 517 38

z = 245-7

Aikaisemmat tutkimukset:

C. Carpelan: koekaivaus 1959 ja -61 (ks. Carpelan 1961a
ja 1961b)

Löydöt KM 15190:1-90

" kaivaus 1962 (ks. Carpelan 1962)

Löydöt sgr 5577:1-405

" kaivaus 1964 (ks. Carpelan 1964)

Löydöt sgr 5606:1-779

" kaivaus 1965 (ks. Carpelan 1965)

Löydöt sgr 5625:1-992 (luettelointi kesken)

Tarkastettu 1.-3.7.1986

Veden korkeus tarkastusajankohtana 243,75m

Todettu kunto: tyydyttävä

Löydöt: KM 23289:1-3

Valokuvat: 65979, 65994-6, (66003)

Diat: 11228, (11245)

Juikenttä on pienehkö suosaari Sompiojärven etelärannalla, lähellä entistä Muteniajoen luusuaa. Kohteen kiinteät muinaisjäännökset käsittävät useita reunavallillisia kodanpohjia ja erillisiä liesiä; useimmat näistä

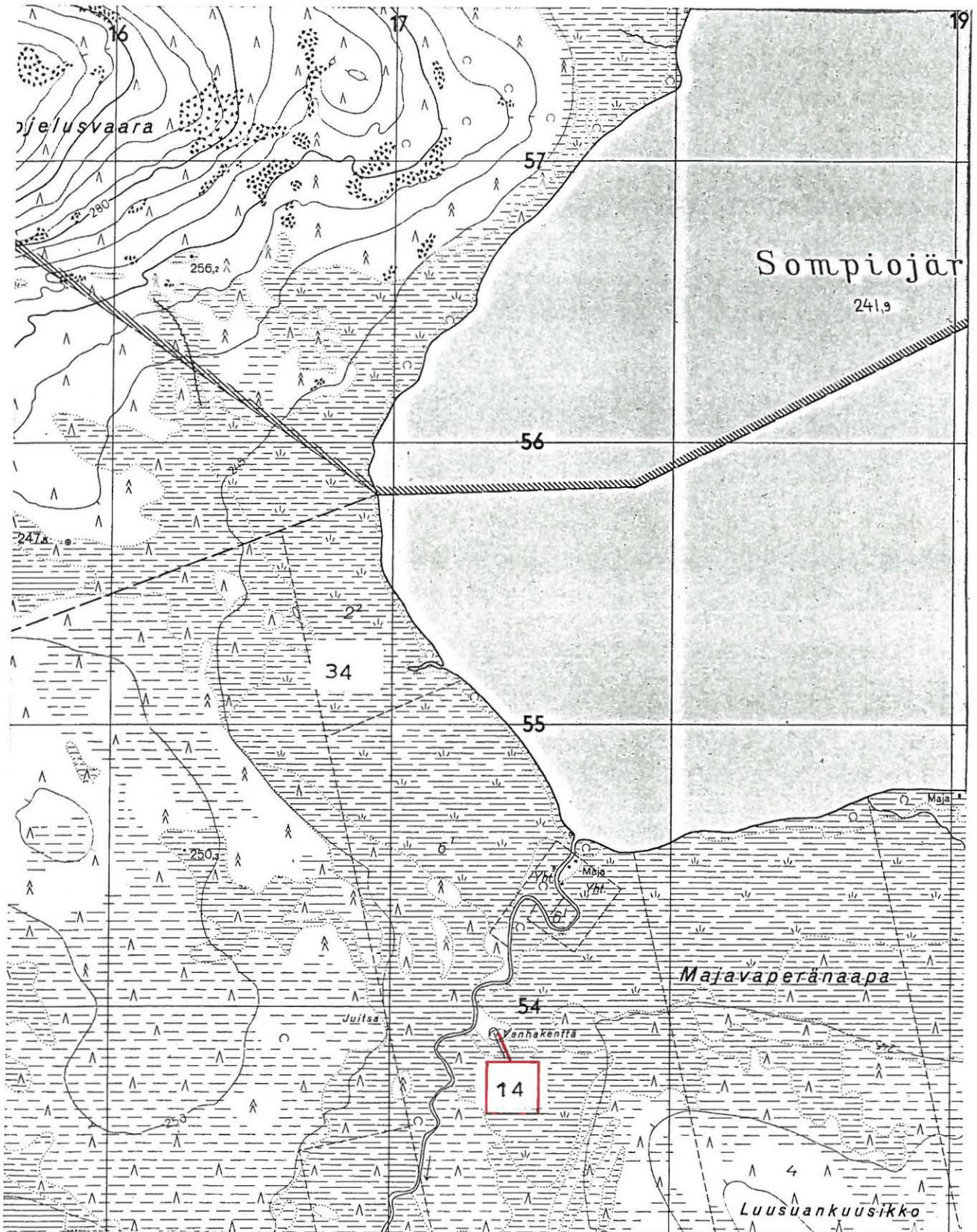
on tutkittu C. Carpelanin kaivauksissa 1960-luvun alku-
puolella. Carpelanin mukaan löydöt viittaavat kahteen
asutusvaiheeseen: varhaisrautakautiseen n. 500 e.Kr. -
100 j.Kr. (mm. Kjelmöyn ryhmän keramiikkaa) ja keski-
aikaiseen n. 1200 - 1600 j.Kr. (erilaisia talouskaluja
ja koruesineitä). Alueelta löytyi myös kvartssia, kvart-
siittia ja luujätettä. Koska Carpelan arveli, että
kohde tulisi jäämään veden alle, ei tutkittuja kiinteitä
rakennelmia entisöity.

Tarkastuksessa todettiin, että allas ei sellaisenaan
ole vaikuttanut muinaisjäännöksen kuntoon juuri lainkaan,
kasvillisuuden perusteella veden pinta ei korkeimmillaan-
kaan (245m) nouse varsinaisen kenttäalueen tasalle. Jui-
kentän kummulla ja kummun ja Muteniajoen välissä aikai-
semmin kasvanut kuusikko on hakattu kokonaan pois, ja
kumpua ympäröivä, korkean veden alle jäävä aapa kasvaa
pelkästään sammalta ja heinää; ainoastaan kummun itä-
puolella on kapea kaistale vaivaiskoivikkoa, jolla kas-
vaa myös muutamia havupuita. Itse kumpua ympäröi rehevä
koivu-, pihlaja- ja katajapensaikko, kummun keskiosa kas-
vaa vehmasta ruohikkoa. Tuulelta suojaavan pensaikon ja
tasaisen, kuivan maapohjansa ansiosta Juikenttä on nykyi-
sin kalastajien ja linnustajien suosima asentopaikka.
Kentän keskiosassa on useita leiriytyjien nuotiopaikkoja
ja kummun länsipäähän on kasattu melkoinen määrä poltto-
puiksi tarkoitettua koivupropsia, jota myös tarkastus-
ryhmä käytti hyväkseen asustaessaan Juikentässä kolme
vuorokautta Sompiojärven muinaisjäännösten tarkastuksen
yhteydessä 1.-3.7.-86.

Tiheän kasvillisuuden ja e.m. koivupropsipinon ansi-
osta pystyttiin tarkastuksessa selvästi tunnistamaan

ainoastaan kentän itäpään sammalvarvikossa sijaitsevat Carpelanin kaivausalat E, F ja H. Carpelanin kota A:n luonaiskulman kohdalle kaivettiin koekuoppa, josta löytyi kaksi kvartsikaavinta ja yhdeksän kvartsi-iskosta sekä palaneita kiviä. Carpelanin kaivausalueet käsittävät koko kentän alueesta ainoastaan n. 20% ja keskittyvät pääasiassa kodanpohjien ja liesien kohdalle; mm. Inarin Nukkumajoella on kuitenkin voitu todeta, että esinelöydöt lappalaisasuipaikalla tulevat enimmäkseen kotien ulkopuolelta. On siis erittäin todennäköistä, että Jui-kenttä sisältää vielä runsaasti esineistöä sekä vanhemmasta että nuoremasta asutusvaiheesta ja jatkotutkimuksia voidaan pitää suositeltavina. Ehdotettu muinaisjäännösluokka II. Siitä huolimatta, että kohde ei toistaiseksi näytä kärsineen suurempia vaurioita, on se sijaintinsa puolesta syöpymisuhan alaisella alueella, joten kaivaus- tutkimusten loppuunsaattamista voidaan pitää kiireellisenä.

SODANKYLÄ 14 JUIKENTÄ

Ote peruskarttatalehdestä 3742 04

SODANKYLÄ 15 KOTAKENTTÄ 1

Kivikautinen asuinpaikka, resentti lappalaisasuinpaikka

Sompiojärvi, Lokan allasalue

Peruskarttalehti 3742 04

x = 7558 12

y = 518 10

z = n. 244,5

Aikaisemmat tutkimukset:

C. Carpelan: kaivaus 1964 (ks. Carpelan 1964)

Löydöt sgr 5600:1-37 (historialliset löydöt)

A. Siiriäinen: kaivaus 1964 (ks. Siiriäinen 1964a)

Löydöt KM 16316:1-169 (esihistorialliset löydöt)

Tarkastettu 4.7.1986

Veden korkeus tarkastusajankohtana 243,75m

Todettu kunto: heikko, lähes tuhoutunut.

Valokuvat: 65992, 66006-9

Diat: 11129-31

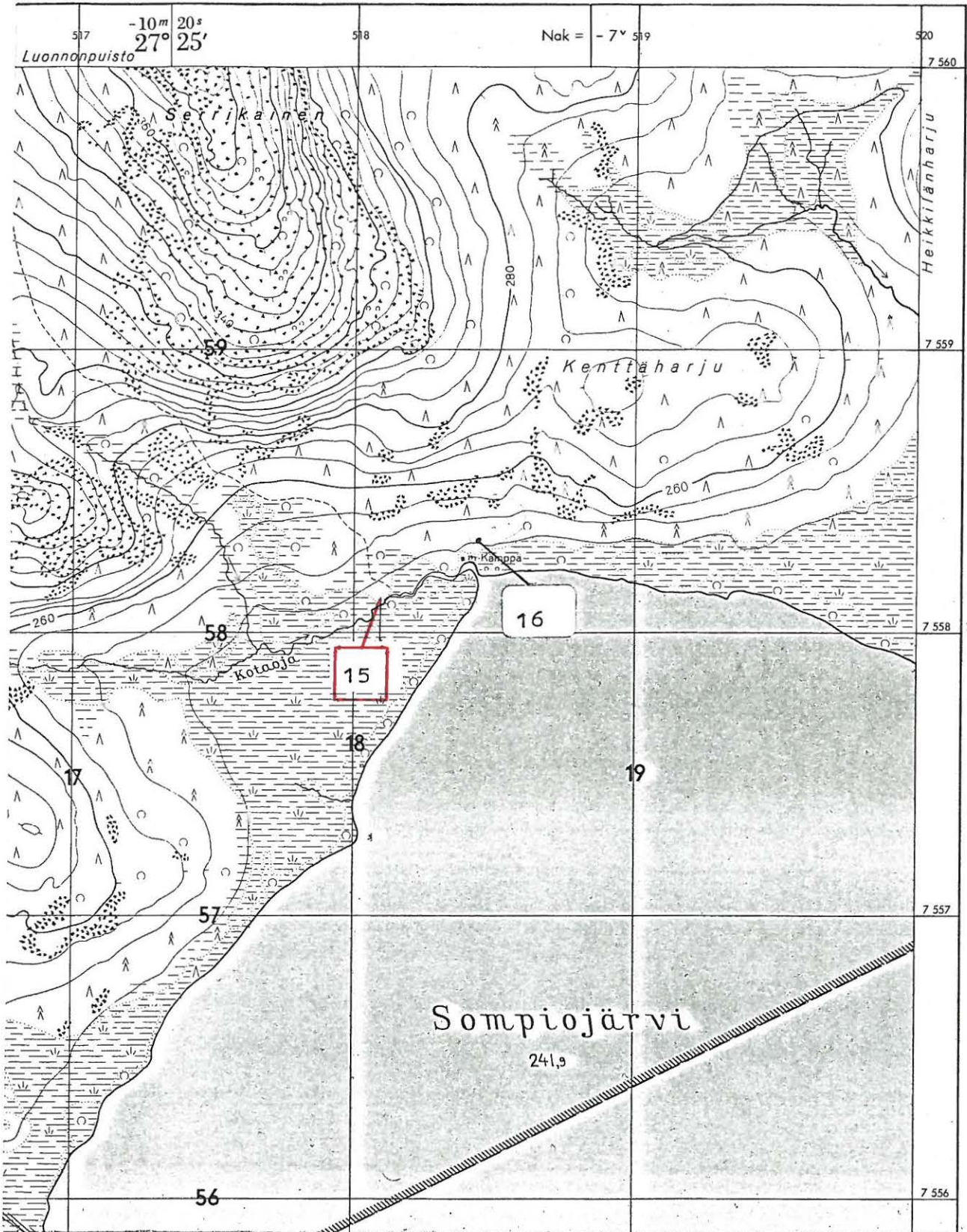
Ennen Lokan altaan rakentamista Kotakenttä 1 oli tiheähkön koivikon keskellä sijaitseva aukio Sompiojärven pohjoisrannalla lähellä Kotaojan ns. Ylähaminaa. Aukion itäpäässä oli soikeahko turvekodan pohja, joka paikallisen perimätiedon ja Carpelanin tutkimusten perusteella ajoittui 1800 - 1900 -lukujen vaihteeseen. Resentin esineistön lisäksi Carpelan löysi kodanpohjasta myös neoliittisia kvartseja, mistä syystä Siiriäinen suoritti paikalla jatkokaivauksen. Siiriäisen kaivauksessa paikalta löytyi kvartsi- ja porfyryriesineitä, sädekivi-

liuske-esineen kappaleita sekä kvartsi- ja porfyryrisäleitä ja -iskoksia.

Tarkastuksessa kohteen paikallistaminen tuotti hankaluuksia, sillä vedenpinnan nousun ansiosta Carpelanin ja Siiriäisen yleiskartassaan maamerkinä käytämä Kotaojan suu on siirtynyt puolisen kilometriä länteen ja ojansuun poukamat ovat hävinneet; lisäksi entinen rantakoivikko on raivattu pois. Seuraamalla vanhaa, pohjoisesta tulevaa polkua ja vertaamalla rantakiviä Carpelanin valokuvaan onnistui tutkimusryhmä kuitenkin lopulta paikantamaan kaivausalueen aivan rantaviivalle. Koska maapohja on karkeaa louhikkoa ja pensaikko on raivattu pois, on korkeimmillaan (245m) kaivausalueen päälle nouseva vesi syönyt pois alkuperäisen pintaturpeen ja kivenlohkareiden välissä olleen irtomaan mahdollisine löytöineen; nykyisellään kivikkoa peittää ohut sammalkerros jossa kasvaa heinää ja joitakin pensaita. Carpelanin tutkiman kodanpohjan valleja ei enää voi erottaa. Kohde kuuluisi lähes tuhoutuneene luokkaan III, on kuitenkin mahdollista, että kivikautinen löytöalue jatkuu rannasta poispäin, syöpymättömälle alueelle.

SODANKYLÄ 15 KOTAKENTTÄ 1

Ote peruskarttalehdestä 3742 04

SODANKYLÄ 16 KOTAKENTTÄ 4

Epineoliittinen asuinpaikka
Sompiojärvi, Lokan allasalue
Peruskarttalehti 3742 04
x = 7558 31
y = 518 42
z = 246-7

Aikaisemmat tutkimukset:

C. Carpelan: kaivaus 1964 (ks. Carpelan 1964)

A. Siiriäinen: kaivaus 1964 (ks. Siiriäinen 1964b)

Löydöt KM 16317:1-175

Tarkastettu 4.7.1986

Veden korkeus tarkastusajankohtana 243,75m

Todettu kunto: osittain tuhoutunut tietyössä

Valokuvat: 66012-3

Dia: 11232

Kotakenttä 4 on ruohottunut aukio Sompiojärven pohjoisrannalla lähellä Kotaojan suuta. Ennen Lokan altaan rakentamista ojan (oikeastaan pienen joen) rannassa sijaitsi Kotakenttä 4:n kohdalla ns. Alahamina, johon johti pohjoisesta tuleva, kotakentän läpi kulkeva ns. Ruijan polku. Lähimmät toiset muinaisjäännökset ovat Kotakenttä 2 (Sod 73) n. 57m SW ja Kotakenttä 3 (Sod 74) n. 44m NW; kauempana on vielä Kotakenttä 1 (Sod 15) n. 380m WSW. Toistaiseksi vain rantavyöhykkeen käsittävä löytöalue Kotakenttä 5 sijaitsee välittömästi Kotakenttien 2 ja 4 eteläpuolella, kaikki kolme kuulunevat epineoliit-

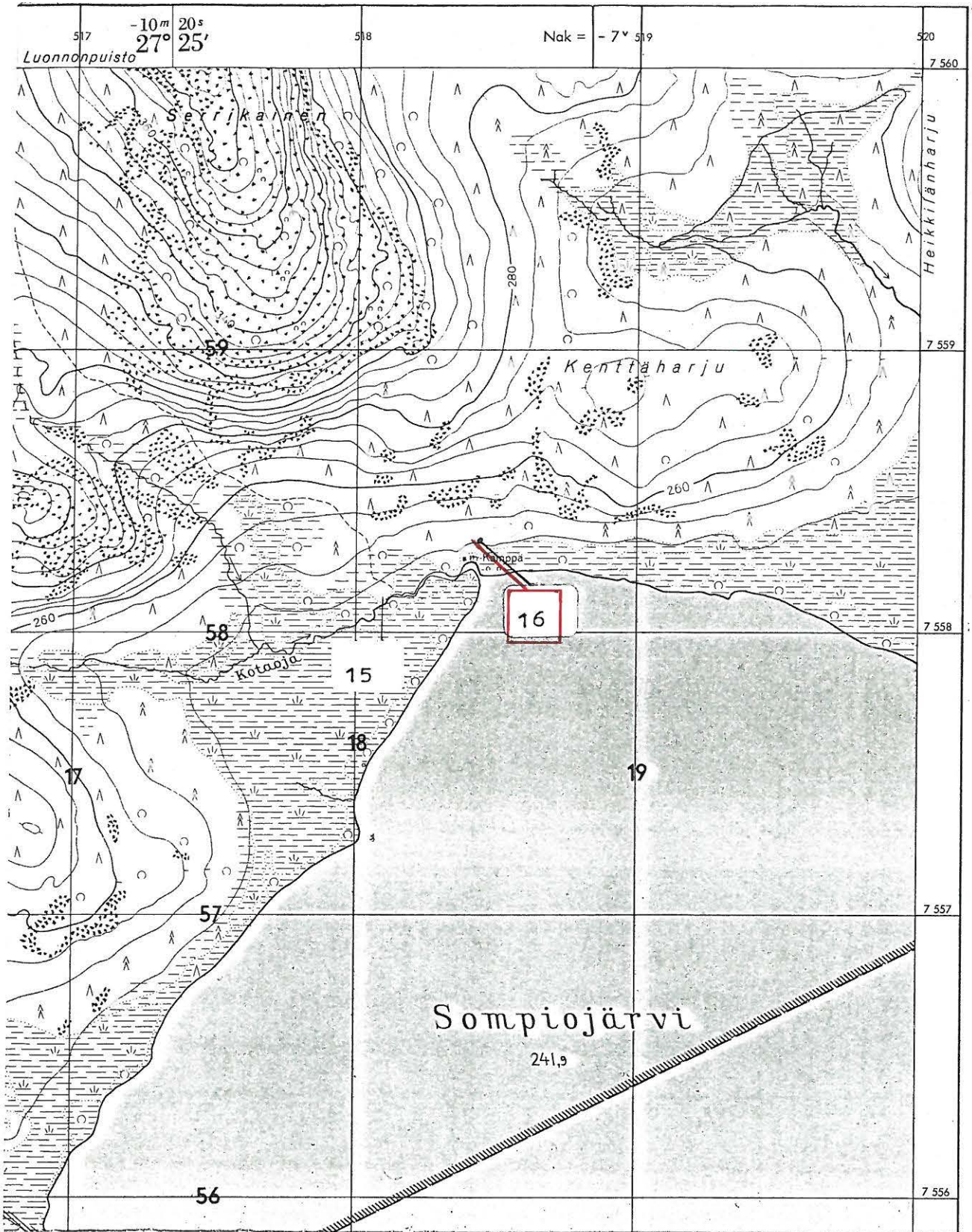
tisilta kerroksiltaan samaan laajaan asuinpaikkaan (ks. SODANKYLÄ 75 KOTAKENTTÄ 5).

Kohteen kaivaustutkimukset v. 1964 aloitettiin, koska alueen ympäristöstä poikkeava kasvillisuus tuntui viittaavan mahdolliseen lapinkenttään (Carpelan 1964:28); todisteita lappalaisasutuksesta ei kuitenkaan löytynyt, sensijaan kaivauksessa saatiin talteen joukko epineoliittisia löytöjä, mm. kvartsi-, porfyryri- ja piiesineitä sekä kvartsi-, porfyryri- ja liuskeiskoksia.

Tarkastuksessa todettiin, että vedenpinnan nousu ei ole aiheuttanut haittaa muinaisjäänökselle, sensijaan entisen Ruijan polun päälle on ilmeisesti metsähallinnon toimesta rakennettu rantaan johtava soratie, joka näyttää kulkevan suoraan kohteen yli. Alueelle on myös rakennettu hirsinen laavu ja kaivo. Vaikka alkuperäinen kaivausalue lienee tuhoutunut tietyössä, voidaan epineoliittisen löytöalueen olettaa leviävän huomattavasti laajemmalle; kohde sijoittuu näin ollen luokkaan II.

SODANKYLÄ 16 KOTAKENTTÄ 4

Ote peruskarttalehdestä 3742 04

SODANKYLÄ 33 AKMEELINKUMMUT

Epineoliittinen asuinpaikka, pyynti- ja asuinkuoppia

Sompiojärvi, Lokan allasalue

Peruskarttalehti 3742 07

x = 7558 16-36

y = 520 10-60

z = n. 244-8

Aikaisemmat tutkimukset:

C. Carpelan: kaivaus 1964 (ks. Carpelan 1964)

Löydöt sgr 5603:1-7

A. Siiriäinen: kaivaus 1965 (ks. Siiriäinen 1965a)

Löydöt KM 16861:1-30 (kumpu 1)

KM 16862:1-49 (kumpu 2)

Tarkastettu 1.7.1986

Veden korkeus tarkastusajankohtana 243,75m

Todettu kunto: kumpu 1 välttävä, tuhoutumassa

kumpu 2 tyydyttävä, alueelle rakennettu

kumpu 3 hyvä

Löydöt: KM 23290:1 (kumpu 1), :2 (kumpu 2)

Valokuvat: 65979-91

Diat: 11233-6

Akmeelinkummut käsittää kolme WNW-ESE -suuntaista pitkulaista suosaarekettä Hietaojan luusuassa, Sompiojärven koillisrannalla. Kohteen kiinteät muinaisjäänneet käsittävät kolme liettä (kumpu 1, Siiriäisen kaivaus), joukon pyyntikuoppia (kummut 1&2) sekä kolme mahdollista asuinluoppaa (kumpu 3); Siiriäinen totesi kummussa 1 myös

neljä mahdollista paalunjälkeä. Siiriäisen ja Carpelanin suorittamissa kaivaustutkimuksissa kummuilla 1 ja 2 löytyi kvartsi-iskoksia ja -esineitä, jotka olivat kumpu 1:n kohdalla epineoliittisia (Siiriäinen, Carpelan), kumpu 2:n kohdalla epineoliittisia (Siiriäinen) tai neoliittisia (Carpelan); kummusta 1 löytyi lisäksi hiekkakivinen hioin ja rautakuonan kappale, kummusta 2 taas sädekiviliuskeesineen katkelmia.

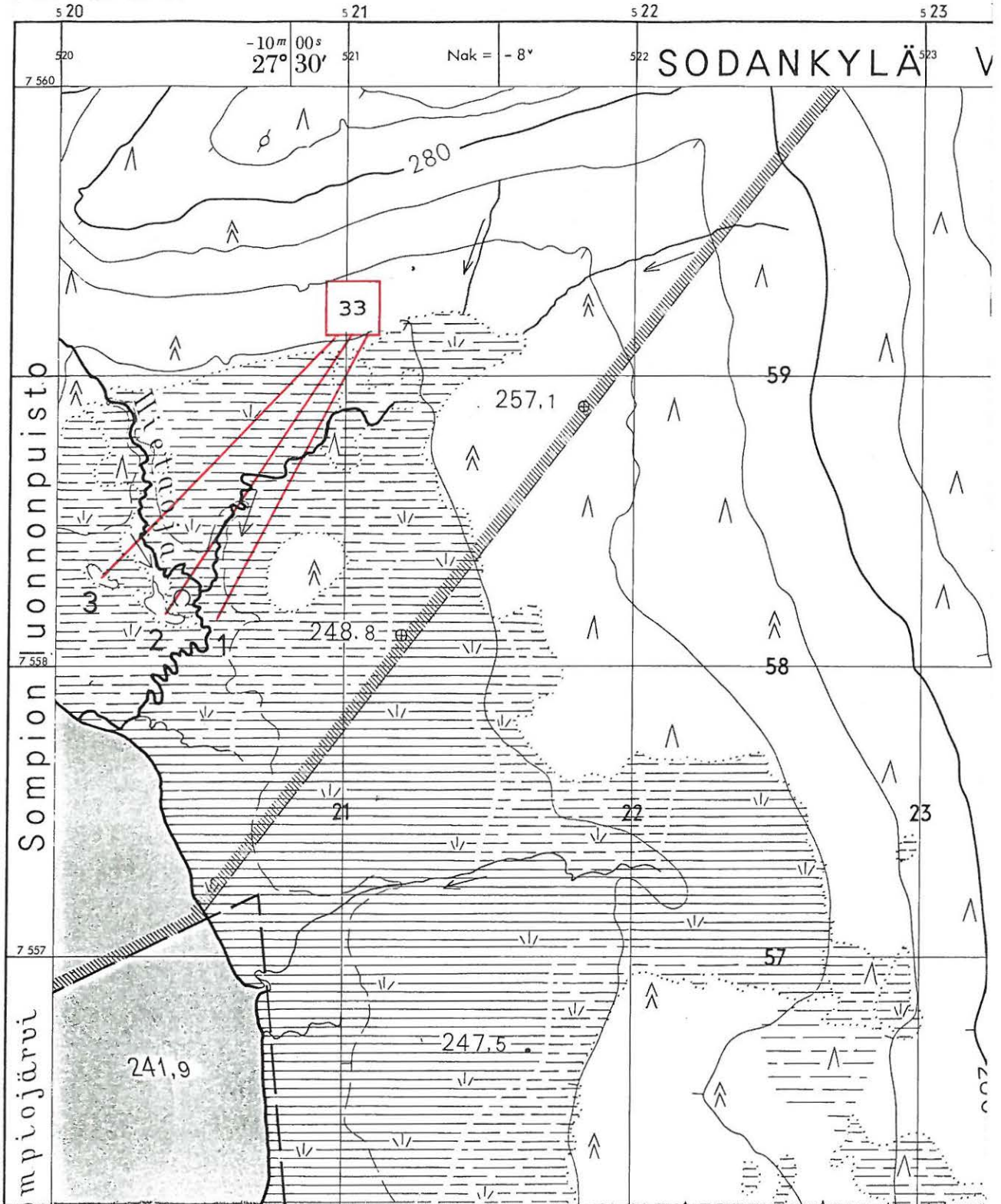
Tarkastuksessa todettiin kumpujen 2 ja 3 säilyneen varsin hyvin; kasvillisuuden perusteella veden pinta ulottuu korkeimmillaan juuri ja juuri kummun 2 reunaan saakka, kumpuun 3 vesi ei vaikuta. Kumpujen harjalla sijaitsevat kuopat ovat kartan ja valokuvien perusteella ennallaan. Kummun 2 luoteispäähän on rakennettu kookas turvekota ja kelohonkainen mukavuuslaitos, jotka Veikko Mutenian mukaan kuuluvat Sompio-seuralle; kodan edessä seisoo kelopölkystä veistetty äijänkuva, mahdollisesti Sompio-seuran oma seita. Kummun 2 etelärinteeltä löytyi pinnasta muutamia kvartseja.

Kumpu 1, joka sijaitsee Hietaojan itäpuolella, on huomattavasti matalampi kuin naapurinsa ja sijaitsee aivan vesirajassa, joten se on paljon alttiimpi veden kuluttavalle vaikutukselle. Kummun keskiosassa sijaitseva, "Akmeelin hautana" tunnettu pyyntikuoppa (?) on vielä toistaiseksi säilynyt hyvin, mutta kummun Hietaojaan rajoittuva luoteispää on vähitellen syöpymässä pois. Juuri tällä alueella sijaitsivat Siiriäisen 1965 paljastamat liedet, ja syöpyneestä törmästä löytyi nytkin useita kvartseja. Syöpymisen takia kumpu 1 on luokiteltava uhanalaiseksi, itsestään tuhoutuvaksi muinaisjäännökseksi, jonka pelastuskaivaus olisi tarpeen.

SODANKYLÄ 33 AKMEELINKUMMUT

N:o 3742 07

Ote peruskarttalehdestä 3742 07

SODANKYLÄ 34 SAULAHDENAAPA

Neoliittinen asuinpaikka, rautakautisia asuinkuoppia (?)

Sompiojärvi, Lokan allasalue

Peruskarttalehti 3742 04

x = 7555 39

y = 516 66

z = n, 245

Aikaisemmat tutkimukset:

C. Carpelan: kaivaus 1964 (ks. Carpelan 1964)

Löydöt sgr 5605:1-12

A. Siiriäinen: kaivaus 1965 (ks. Siiriäinen 1965b)

Löydöt KM 16863:1-152

Tarkastettu 3.7.1986

Veden korkeus tarkastusajankohtana 243,75m

Todettu kunto: ainakin osittain säilynyt, lähempi
tarkastus ei onnistunut (ks. alla)

Valokuva: 65997

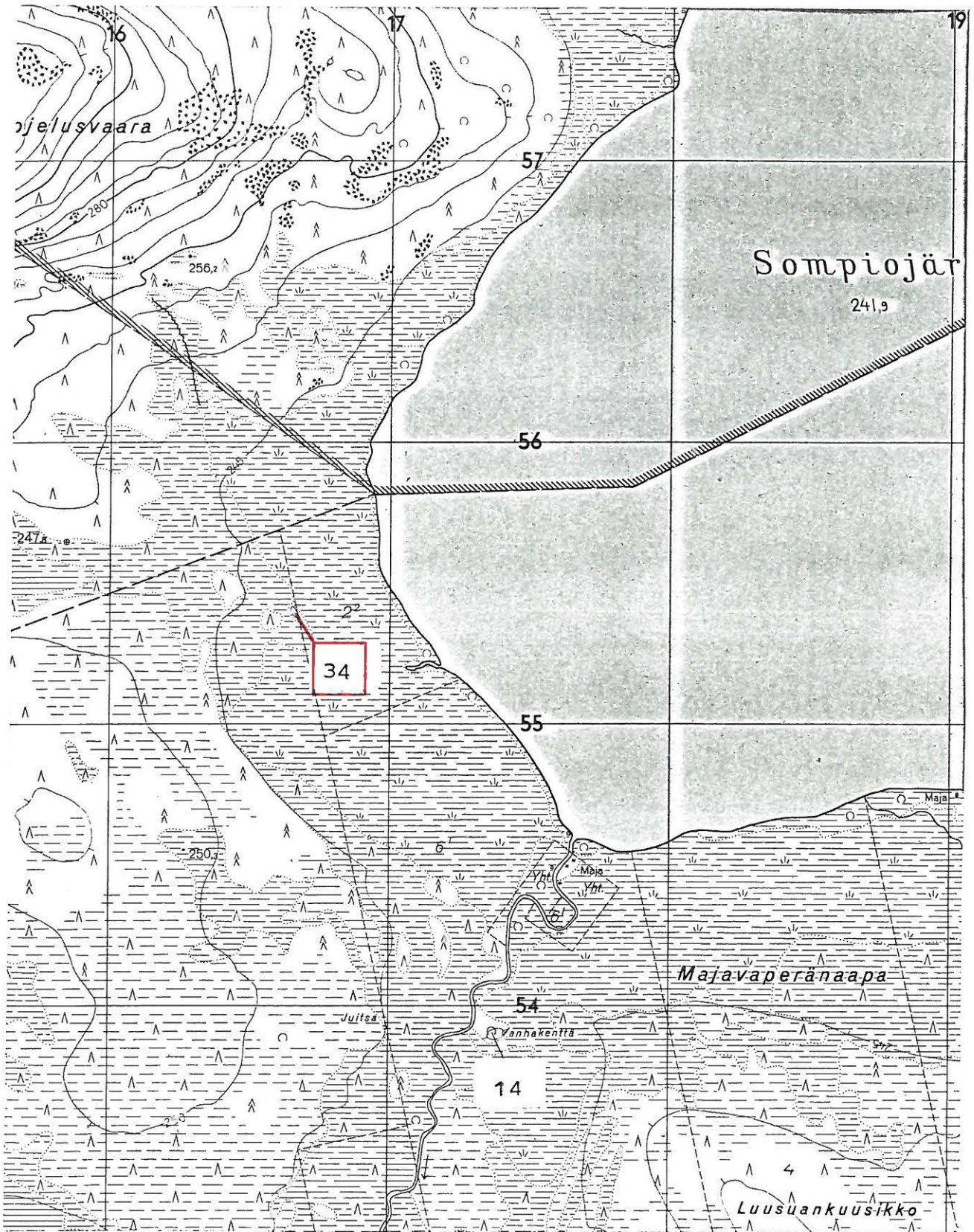
Dia: 11237

Saulahdenaavan (sau=savu) asuinpaikka sijaitsee kapealla moreeniselänteellä keskellä puutonta aapaa Sompiojärven länsirannalla. 1964-5 suoritetuissa tutkimuksissa paikalta löytyi kuusi ilmeisesti ihmisen kaivamaa kuoppaa, joista neljästä löytyi pohjalta hiillosta - yhdessä oli kivetty liesi - ja joita Carpelan arveli asuinkuopiksi (Siiriäinen arveli kuoppien mahdollisesti olleen alun perin luontaisia ns. kuolleen jään kuoppia, samaa hän epäili myös Akmeelinkumpujen (Sod 33) kuopista).

Kaivauksissa löytyi kvartsi-, kvartsiitti-, pii- ja liuskeaineistoa, jota Carpelan aluksi piti epineoliittisena, Siiriäinen neoliittisena.

Tarkastuksessa todettiin, että nykyisin suosaarena näkyvä kohde sijaitsee vedennousun kulkukelvottomaksi pehmentämän leton keskellä, joten sitä tyydyttiin kiikaroimaan ja valokuvaamaan veneestä. Alueelta on ilmeisesti allashakkuiden yhteydessä kaadettu järeämpi puusto, sillä kumpareella näkyi vain matalaa männikköä ja sen ympäristö oli joka suuntaan täysin puuton. Kumpare näytti olevan kohtuullisessa kunnossa, vaikkei mitään kuoppia voinut kiikarilla erottaa. Kaukaa oli kuitenkin mahdoton sanoa, oliko letoksi muuttuneen aavan pinta noussut kelluvana turvelauttana muinaisjäännöksen rajojen yli; kummun laki näytti kuitenkin olevan matalampi kuin Carpelanin mainitsema 2 metriä. Kohteen lähempi tarkastus olisi syytä suorittaa matalan veden aikana tai järven jäädyttyä, ylimalkaisenkin tarkastuksen perusteella kohde kuitenkin sijoittuu luokkaan II, sillä sitä ei ole tutkittu kokonaan.

SODANKYLÄ 34 SAULAHDNAAPA

Ote peruskarttalehdestä 3742 04

SODANKYLÄ 36 LOKANLOMA

Neoliittinen, varhaisrautakautinen ja

keskiaikainen asuinpaikka

Lokan allasalue

Peruskarttalehti 3741 07

x = n. 7527 08

y = n. 528 56

z = n. 234

Aikaisemmat tutkimukset:

T.&P. Miettinen: kaivaus 1966 (ks. Miettinen, T.&P. 1966b)

Löydöt KM 17132:1-132

" kaivaus 1967 (ks. Miettinen, T.&P. 1967b)

Löydöt KM 17476:1-92

Tarkastettu 7.7.1986

Veden korkeus tarkastusajankohtana 243,75m

Todettu kunto: tuhoutunut

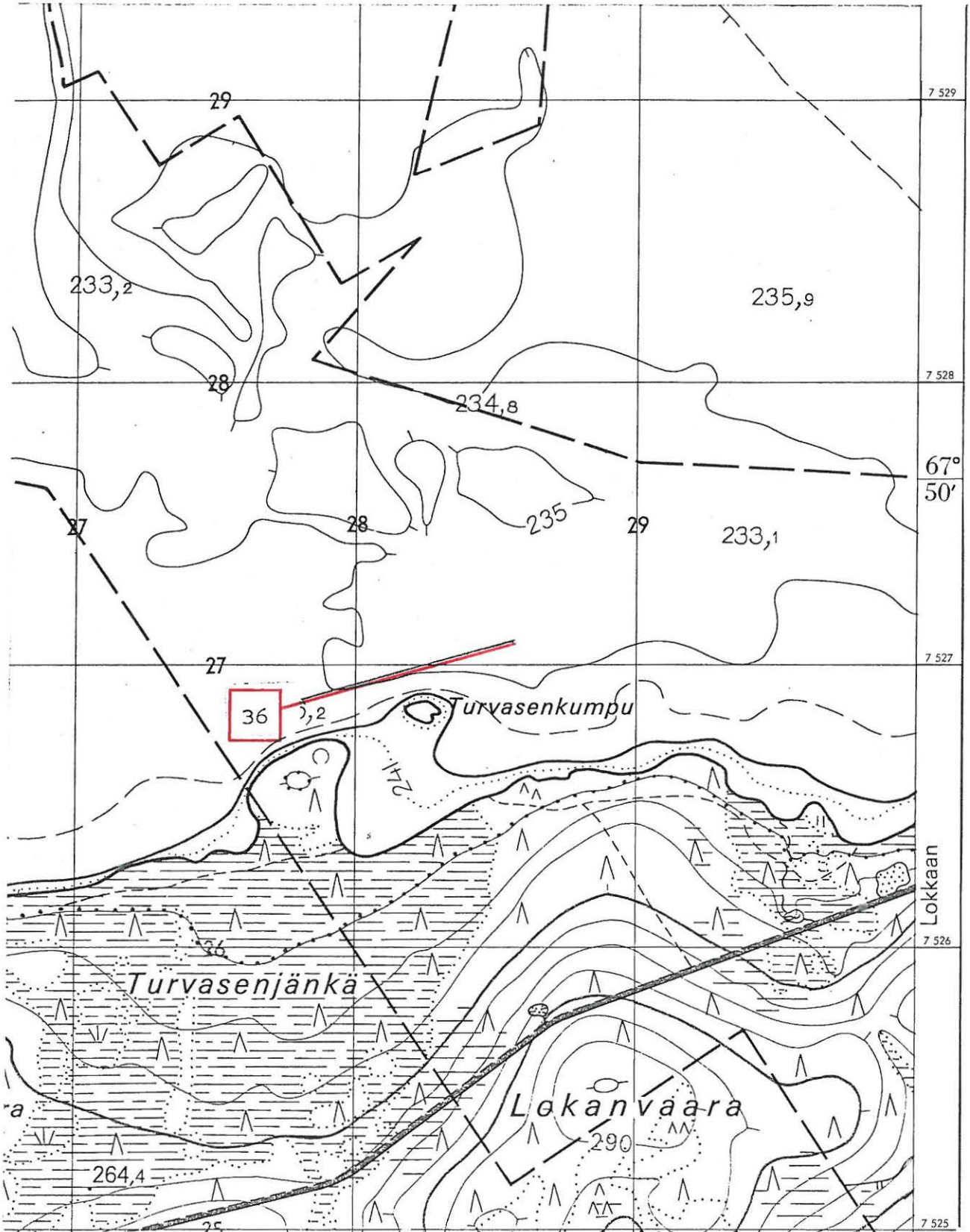
Inventoidessaan Lokan allasaluetta v. 1966, Timo ja Pekka Miettinen suorittivat kaivaustutkimuksia Luiron etelärannalla n. 3 km Lokan kylästä länsiluoteeseen sijaitsevassa kentässä, jossa "Lokan kylän vanhin mies 96-vuotias Aleksii Lokka kertoi meille paikalla asuneen perimätiedon mukaan Lokan ensimmäisten ihmisten" (Miettinen, T.&P. 1966b:2). Läheisen joenpoukaman mukaan paikka nimettiin Lokanlomaksi. Tutkimuksissa löytyi mm. kolme liettä, kvartsia ja piitä, asbesti- ja vuolukivi-sekoitteista keramiikkaa, kourutaltan katkelma sekä erilaisia historialliseen aikaan ajoittuvia esineitä kuten

nauloja, luoteja ja peltiä.

Tarkastuksessa todettiin, että kohde on pysyvästi upoksissa, korkeuskäyrien perusteella Lokanloman päällä oli tarkastushetkellä n. 10m vettä.

SODANKYLÄ 36 LOKANLOMA

Ote peruskarttalehdestä 3741 07

SODANKYLÄ 38 VALKEASILMÄVAARA

Porojen lypsytarha ja kodanpohja (historiallinen aika)

Lokan allasalue

Peruskarttalehti 3741 12

x = 7544 50

y = 531 00

z = n. 243

Aikaisemmat tutkimukset:

T.&P. Miettinen: kaivaus (ks. Miettinen T.&P. 1966a)

Löydöt KM 17134:1-6

Tarkastettu 4.7.1986

Veden korkeus tarkastusajankohtana 243,75m

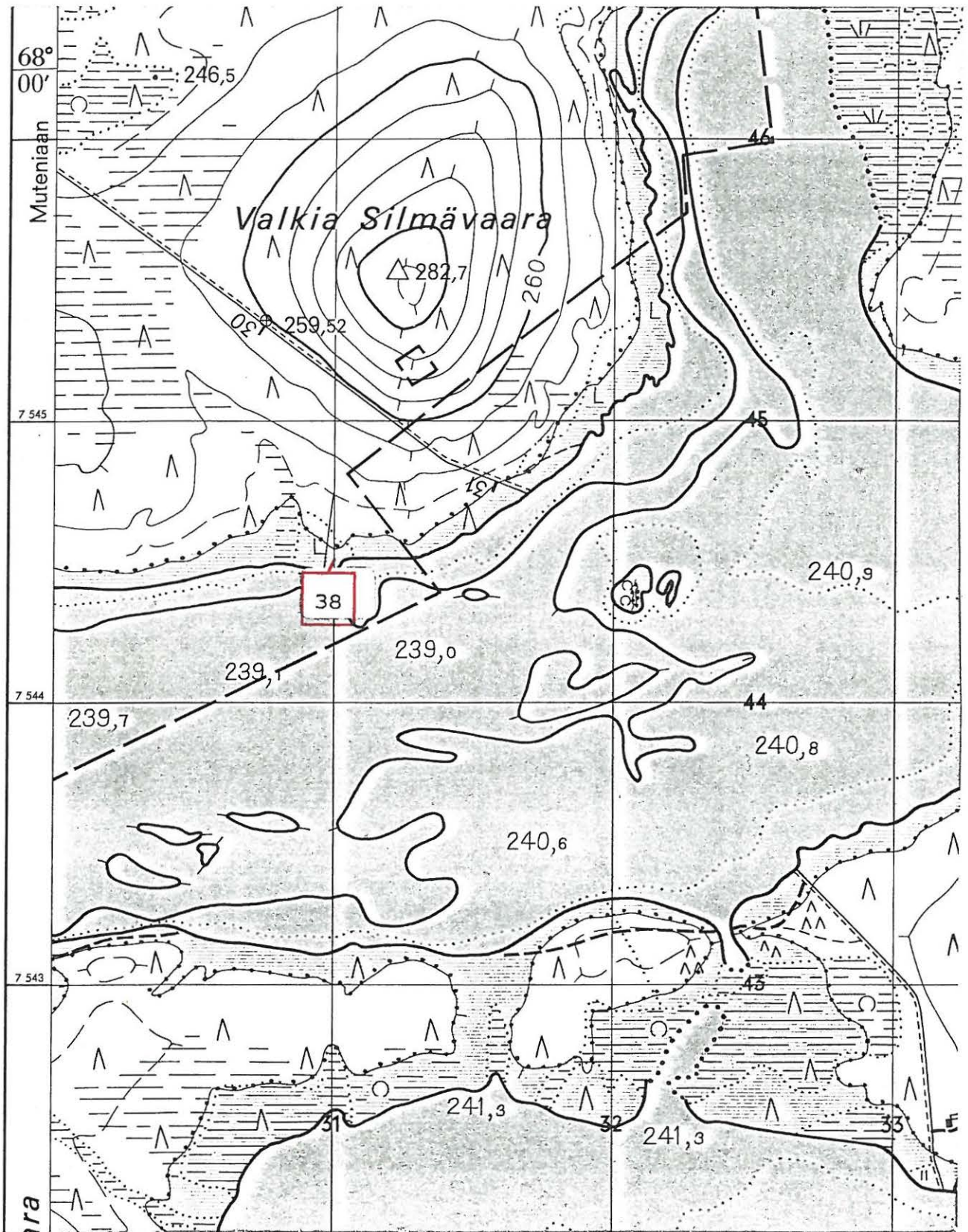
Todettu kunto: tuhoutunut

Lokan allasalueen inventoinnin yhteydessä v. 1966 Timo ja Pekka Miettinen tarkastivat myös Valkeasilmävaaran laidassa sijaitsevan resentin hirsisen, n. 28m läpimittaisen aitauksen ja kaivoivat vieressä sijaitsevan ruodekodan jäännökset. Oppaana toimineen poromies Sulo Alakorvan mukaan aitaus oli ollut porojen lypsytarha, aitauksessa sijainneessa kahdessa kivikehässä oli pidetty "porosavuja" räkkää vastaan. Miettiset arvelivat rakennelmien iäksi vajaan sata vuotta.

Tarkastuksessa todettiin, että kohteen sijaintialue on täysin veden kuorima ja osittain pinnan alla, kuivilla olevalla osalla oli tarkastushetkellä useita suuria ajoturvelauttoja. Rakennelmien puuosat lienee vesi vienyt, kiveyksiä ei enää pystynyt erottamaan.

SODANKYLÄ 38 VALKEASILMÄVAARA

Ote peruskarttalehdestä 3741 12

SODANKYLÄ 39 POROKOTASAARI

Porojen lypsytarha tai navetta (historiallinen aika)

Lokan allasalue

Peruskarttalehti 3741 11

x = 7539 76

y = 533 98

z = 243-4

Aikaisemmat tutkimukset:

T.&P. Miettinen: tarkastus 1966 (ks. Miettinen, T.&P. 1966a)

Tarkastettu 6.7.1986

Veden pinta tarkastusajankohtana 243,75m

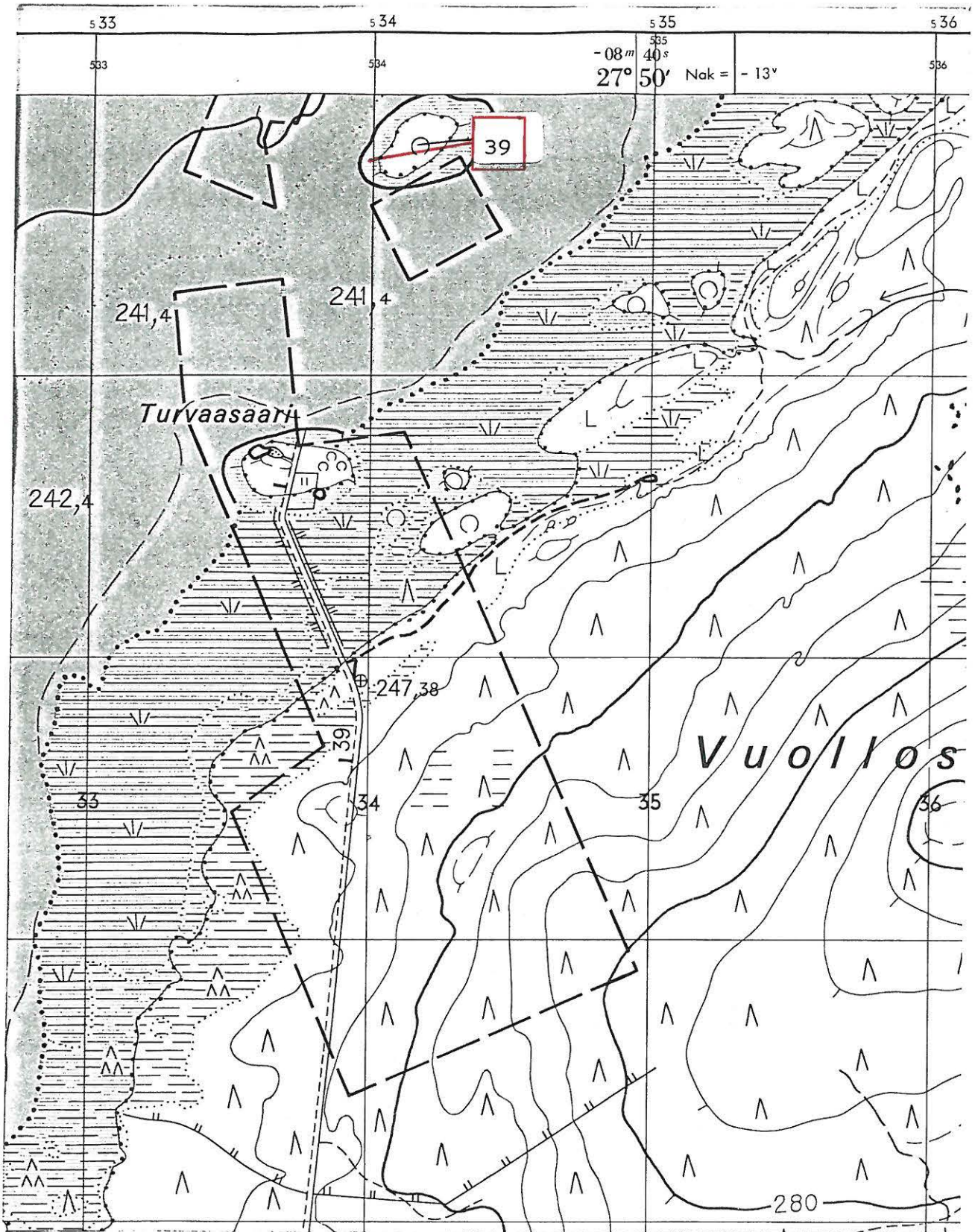
Todettu kunto: ei havaintoa, oletettavasti tuhoutunut.

Porokotasaari oli ennen Lokan altaan rakentamista metsäinen suosaareke n. 1500m Korvasen kylästä kaakkoon. Saarekkeen länsikärjessä oli laajahko sammal- ja ruohikopohjainen kenttä, jonka pohjoispuolella sijaitsi lypsytarhan tai navetan maatunut hirsikehikko. Kehikon pohja oli mitoiltaan 6,5 x 20m ja puolisen metriä maanpintaa syvemmillä. Rakennelmaan liittyi lisäksi kolme hiekka-kumpua ja tulisija. Miettisen veljekset tarkastivat ja kartoittivat kohteen Lokan allasalueen inventoinnin yhteydessä v. 1966, oppaanaan poromies Sulo Ala-Korva Korvasen kylästä.

Tarkastuksessa ei nykyisin todelliseksi Lokan altaan itäpäässä sijaitsevaksi saareksi muuttuneesta Porokotasaaresta löytynyt kuvatun kaltaista rakennelmaa. Saaren länsiranta, jossa kehikko kartan mukaan sijaitsi, oli

veden kasaamaan turpeen ja ajopuiden peitossa. Rakennelma on oletettavasti jäänyt joko rantaroskan tai veden alle, kummassakin tapauksessa sitä on pidettävä tuhoutuneena.

SODANKYLÄ 39 POROKOTASAARI

Ote peruskarttalehdestä 3741 11

SODANKYLÄ 40 VUOMINIEMI

Kivikautinen asuinpaikka

Porttipahdan allasalue

Peruskarttalehti 3723 12

x = 7545 85

y = 490 28

z = n. 220

Aikaisemmat tutkimukset:

T.&P. Miettinen: tarkastus 1967 (ks. Miettinen, T.&P. 1967a)

Löydöt KM 17478:1-27

T. Miettinen: kaivaus 1969 (ks. Miettinen, T. 1969)

Löydöt KM 18005:1-381

Tarkastettu 6.8.1986

Veden korkeus tarkastusajankohtana 243,85m

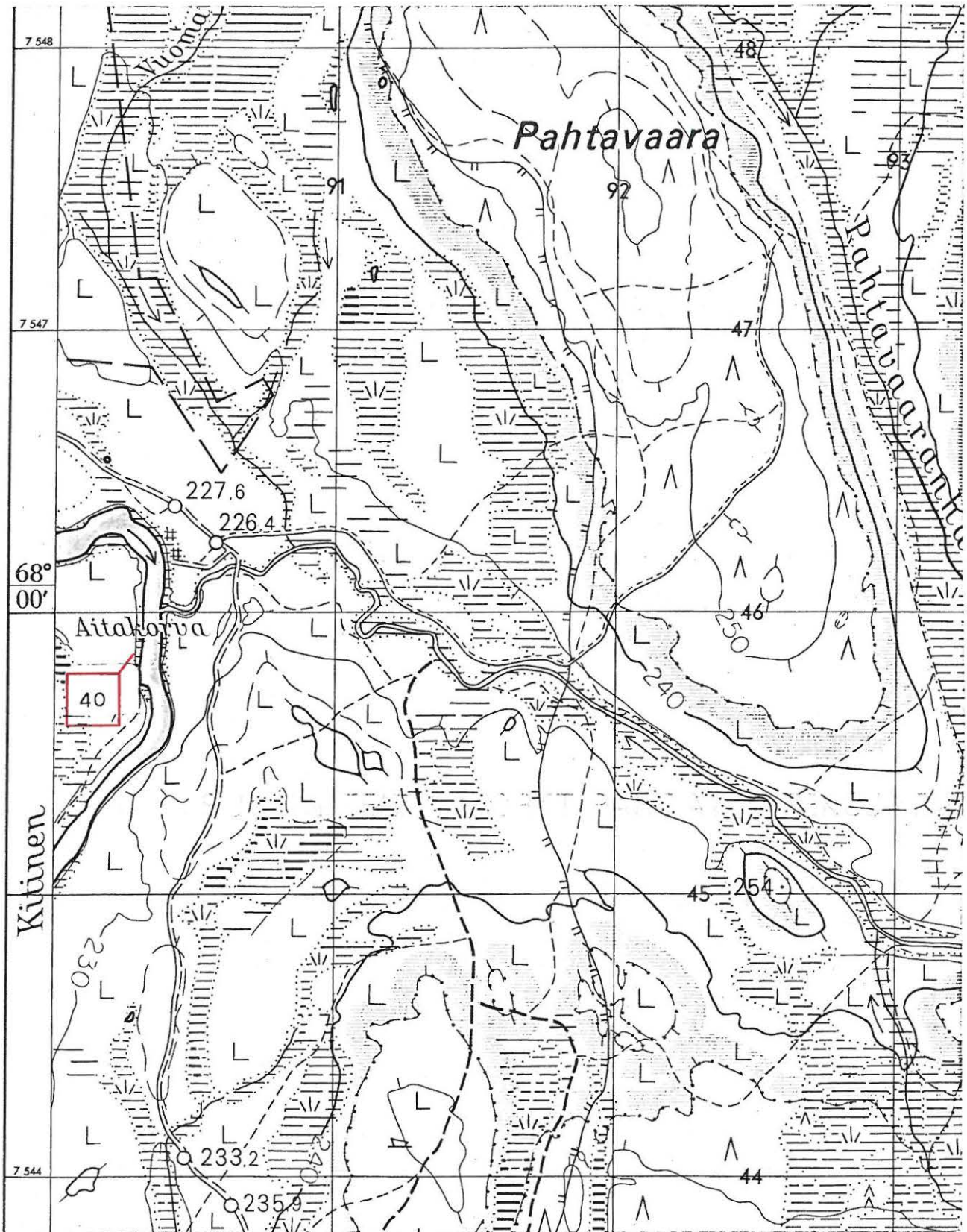
Todettu kunto: tuhoutunut

Vuominiemen asuinpaikan löysivät Miettisen veljekset Porttipahdan allasalueen inventoinnin yhteydessä v. 1967 purkulanssiksi raivatulta alueelta Kitisen länsirannalta, vinosti vastapäätä Lohijoen suuta. Tarkastuksessa ja v. 1969 suoritetussa kaivauksessa alueelta löytyi runsaasti kvartsikaapimia, ytimiä ja iskoksia sekä hieman palanutta luuta.

Tarkastuksessa kohde todettiin tuhoutuneeksi, korkeuskäyrien perusteella Porttipahdan altaan syvyys Vuominiemen kohdalla oli tarkastushetkellä n. 20m.

SODANKYLÄ 40 VUOMINIEMI

Ote peruskarttalehdestä 3723 12

SODANKYLÄ 41 ELLINKORVA

Kivikautinen löytöpaikka

Porttipahdan allasalue

Peruskarttalehti 3723 09

x = 7548 90

y = 487 70

z = 230-40

Aikaisemmat tutkimukset:

T.&P. Miettinen: tarkastus 1967 (ks. Miettinen, T.&P. 1967a)

Löydöt KM 17479:1

Tarkastettu 6.8.1986

Veden korkeus tarkastusajankohtana 243,85m

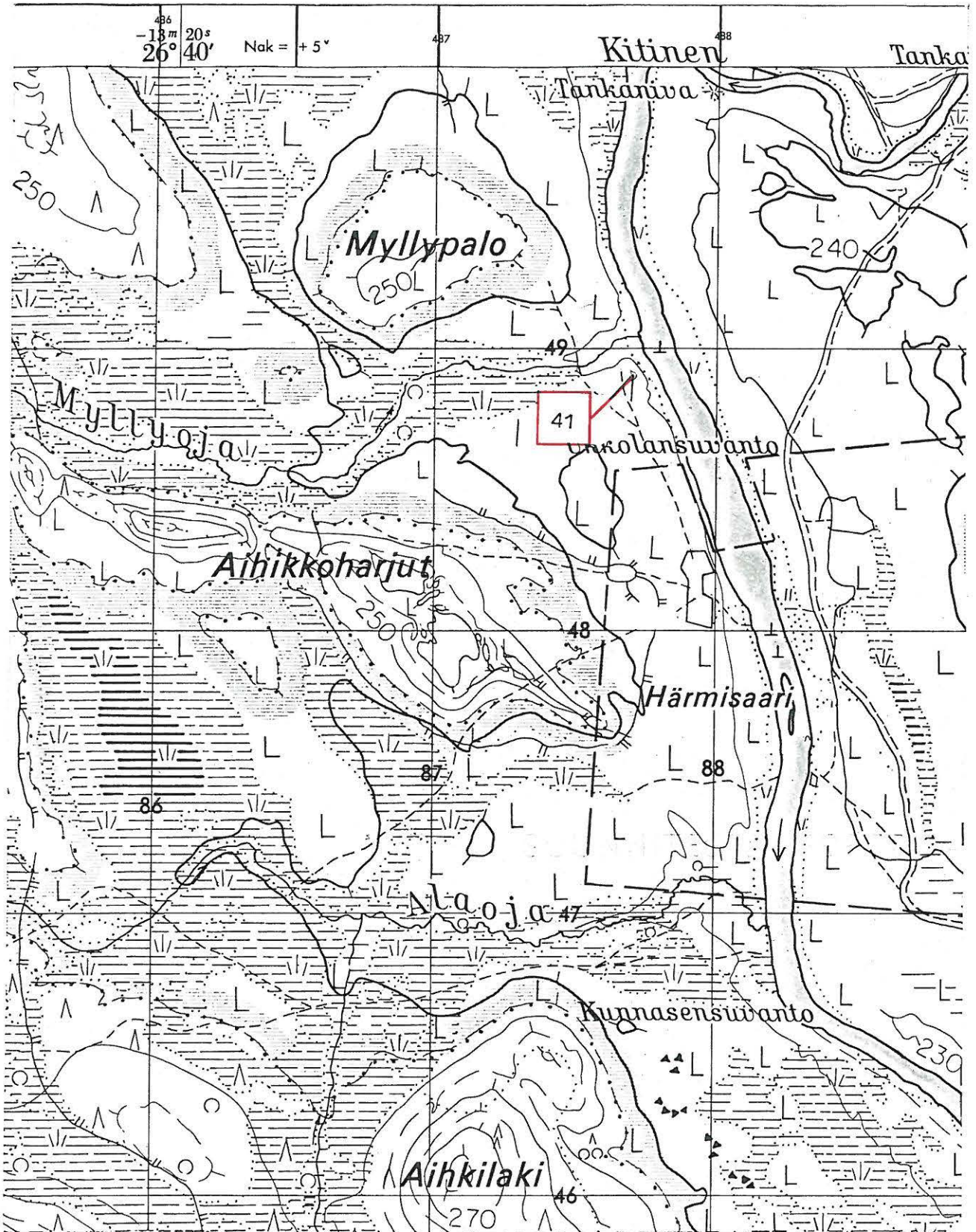
Todettu kunto: tuhoutunut

Inventoidessaan Porttipahdan tulevaa allasaluetta v. 1967 Miettisen veljekset löysivät 7 kvartsi-iskosta Ellinkorvaksi nimittämältään hiekkaiselta rantatörmältä Kitisen länsirannalta, n. 100m Myllyojan suusta etelään.

Tarkastuksessa todettiin nykyisin Porttipahdan altaan kaakkoispäässä sijaitsevan kohteen jääneen veden alle.

SODANKYLÄ 41 ELLINKORVA

Ote peruskarttalehdestä 3723 09

SODANKYLÄ 42 MIEHENKOSKI

Kivikautinen löytöpaikka

Porttipahdan allasalue

Peruskarttalehti 3724 07

x = 7553 53

y = 485 00

z = n. 235

Aikaisemmat tutkimukset:

T.&P. Miettinen: tarkastus 1967 (ks. Miettinen, T.&P. 1967a)

Löydöt KM 17480:1-3

P. Miettinen: kaivaus 1969 (ks. Miettinen, P. 1969a)

Löydöt KM 18006:1-35

Tarkastettu 6.8.1986

Veden korkeus tarkastusajankohtana 243,85m

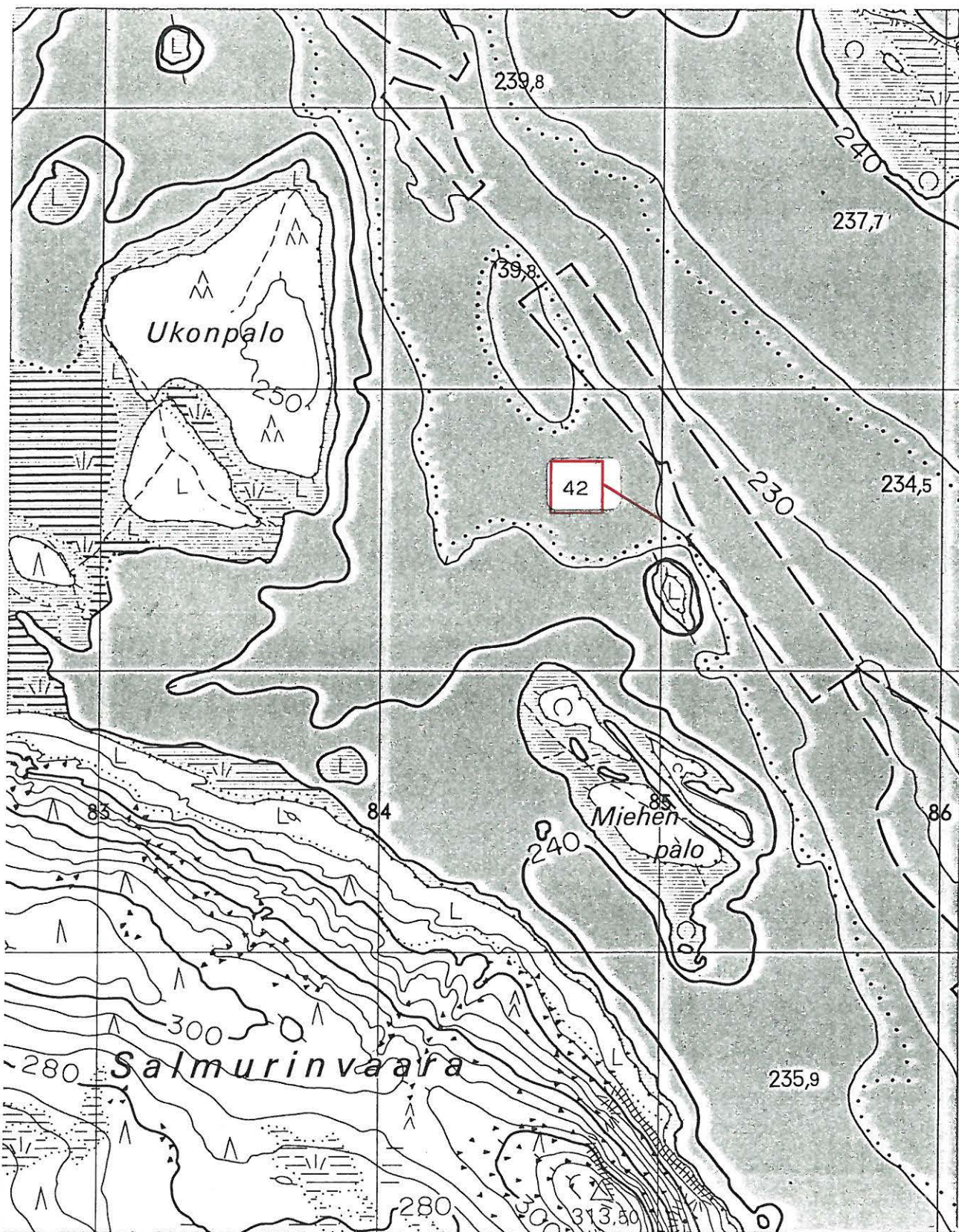
Todettu kunto: tuhoutunut

Miettisen veljekset löysivät v. 1967 suoritetun tarkastuksen ja v. 1969 suoritetun kaivauksen yhteydessä Kitisen länsirannalta, Miehenkosken alapäässä sijaitsevalta rantatörmältä kvartsikaapimia, -ytimiä ja -iskoksia sekä hieman hiilta.

Tarkastuksessa todettiin nykyisin Porttipahdan altaan keskivaiheilla sijaitsevan kohteen jääneen veden alle.

SODANKYLÄ 42 MIEHENKOSKI

Ote peruskarttalehdestä 3724 07

SODANKYLÄ 43 HAASKAVELLES

Kivikautinen tai epineoliittinen löytöpaikka

Porttipahdan allasalue

Peruskarttalehti 3724 07

x = 7556 40

y = 483 85

z = 230-5

Aikaisemmat tutkimukset:

T.&P. Miettinen: tarkastus 1967 (ks. Miettinen, T.&P. 1967a)

Löydöt KM 17481

Tarkastettu 12.8.1986

Veden korkeus tarkastusajankohtana 243,85m

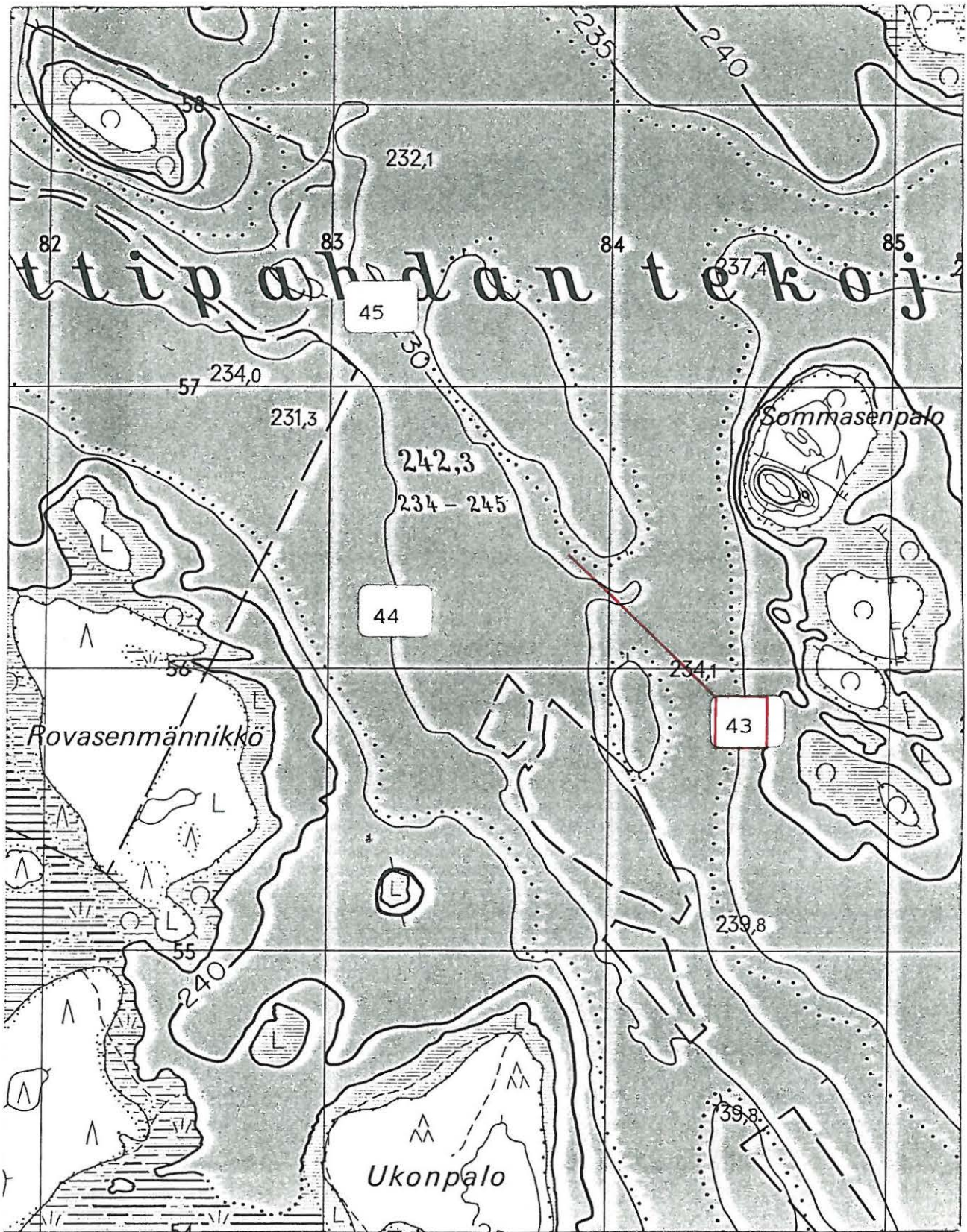
Todettu kunto: tuhoutunut

Haaskavelleksen löytöpaikka sijaitsi Miettisten kuvauksen mukaan Kitisen itärannalla n. 140m Isojoen (nykyisissä kartoissa Ranta-Suojoki) suusta luoteeseen, jyrkän rantapenkereen juurella. Miettiset löysivät kivikkoisesta rantahiekasta neljä "epämääräistä" kvartsi-iskosta.

Tarkastuksessa todettiin nykyisin Porttipahdan allasalueen keskivaiheilla sijaitsevan kohteen jääneen veden alle.

SODANKYLÄ 43 HAASKAVELLES

SODANKYLÄ 44 PAHTANIVA

Kivikautinen tai epineoliittinen löytöpaikka

Porttipahdan allasalue

Peruskarttalehti 3724 07

x = 7556 60

y = 483 14

z = 220-30

Aikaisemmat tutkimukset:

T.&P. Miettinen: tarkastus 1967 (ks. Miettinen, T.&P. 1967a)

Löytö KM 17482

Tarkastettu 12.8.1986

Veden korkeus tarkastusajankohtana 243,85m

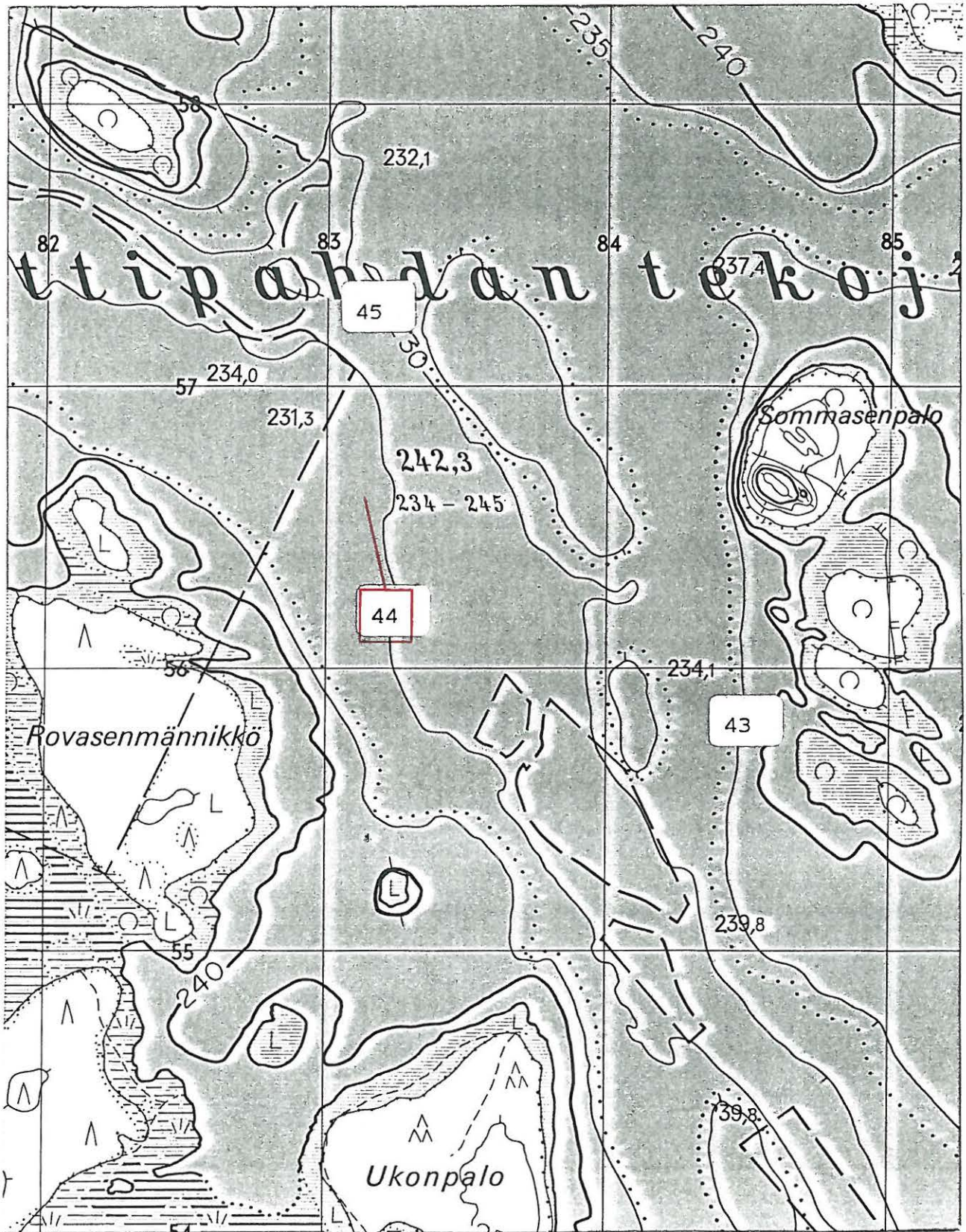
Todettu kunto: tuhoutunut

Suorittaessaan Porttipahdan allasalueen inventointia v. 1967 Miettisen veljekset löysivät käyttöjälkisen kvartsi-iskoksen Kitisen länsirannalta, Isojoen (nykyisissä kartoissa Ranta-Suojoki) kohdalla sijaitsevan Haas-kavelleksen (Sod 43) yläpuolelta, purkulanssiksi raivatun soraharjanteen pohjoispäästä n. 30m rannasta ja 5m:n korkeudelta joen pinnasta.

Tarkastuksessa todettiin nykyisin Porttipahdan altaan keskivaiheilla sijaitsevan kohteen jääneen veden alle.

SODANKYLÄ 44 PAHTANIVA

Ote peruskarttalehdestä 3724 07

SODANKYLÄ 45 VAULONSUVANTO

Kivikautinen asuinpaikka

Porttipahdan allasalue

Peruskarttalehti 3724 07

x = 7557 08

y = 483 28

z = n. 230

Aikaisemmat tutkimukset:

T.&P. Miettinen: tarkastus 1967 (ks. Miettinen, T.&P. 1967a)

Löydöt KM 17483

P. Miettinen: kaivaus 1969 (ks. Miettinen, P. 1969b)

Löydöt KM 18007:1-10

Tarkastettu 12.8.1986

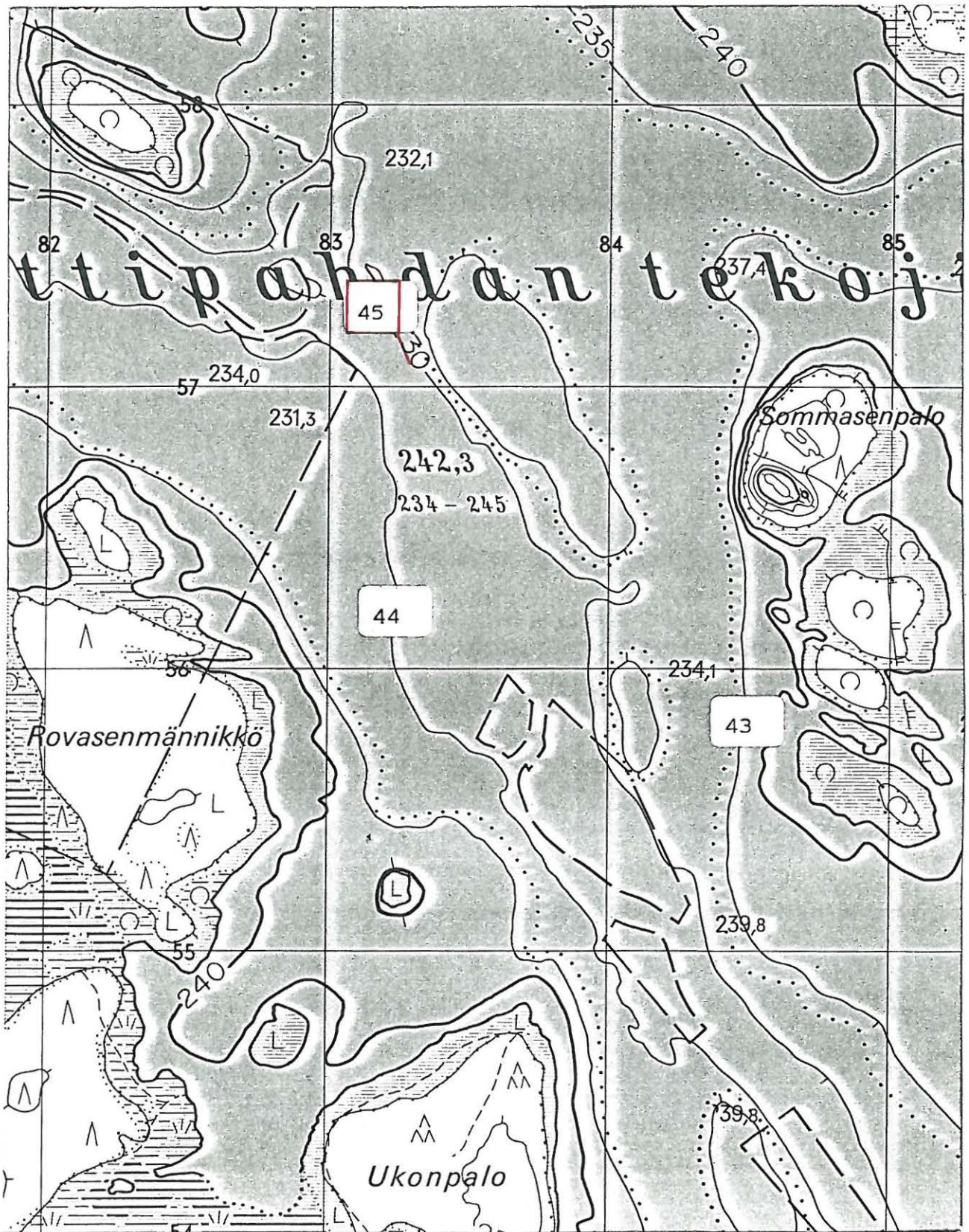
Veden korkeus tarkastusajankohtana 243,85m

Todettu kunto: tuhoutunut

Kitisen koillisrannalta, Vaulojoen (nykyisissä kartoissa Vaulonjoki) suun alapuolella sijaitsevalta matalalta rantatasanteelta löytyi Miettisten suorittaman tarkastuksen (1967) ja kaivauksen (1969) yhteydessä kaksi kvartsikaavinta, kaksi kvartsiydintä ja neljäkymmentä kvartsi-iskosta.

Tarkastuksessa todettiin nykyisin Porttipahdan altaan keskivaiheilla sijaitsevan kohteen jääneen veden alle.

SODANKYLÄ 45 VAULONSUVANTO

Ote peruskarttalehdestä 3724 07

SODANKYLÄ 46 MUSTASUVANTO

Kivikautinen löytöpaikka

Porttipahdan allasalue

Peruskarttalehti 3724 04

x = 7559 00

y = 476 92

z = n. 235

Aikaisemmat tutkimukset:

T.&P. Miettinen: tarkastus 1967 (ks. Miettinen, T.&P. 1967a)

Löytö KM 17484

Tarkastettu 13.8.1986

Veden korkeus tarkastusajankohtana 243,85m

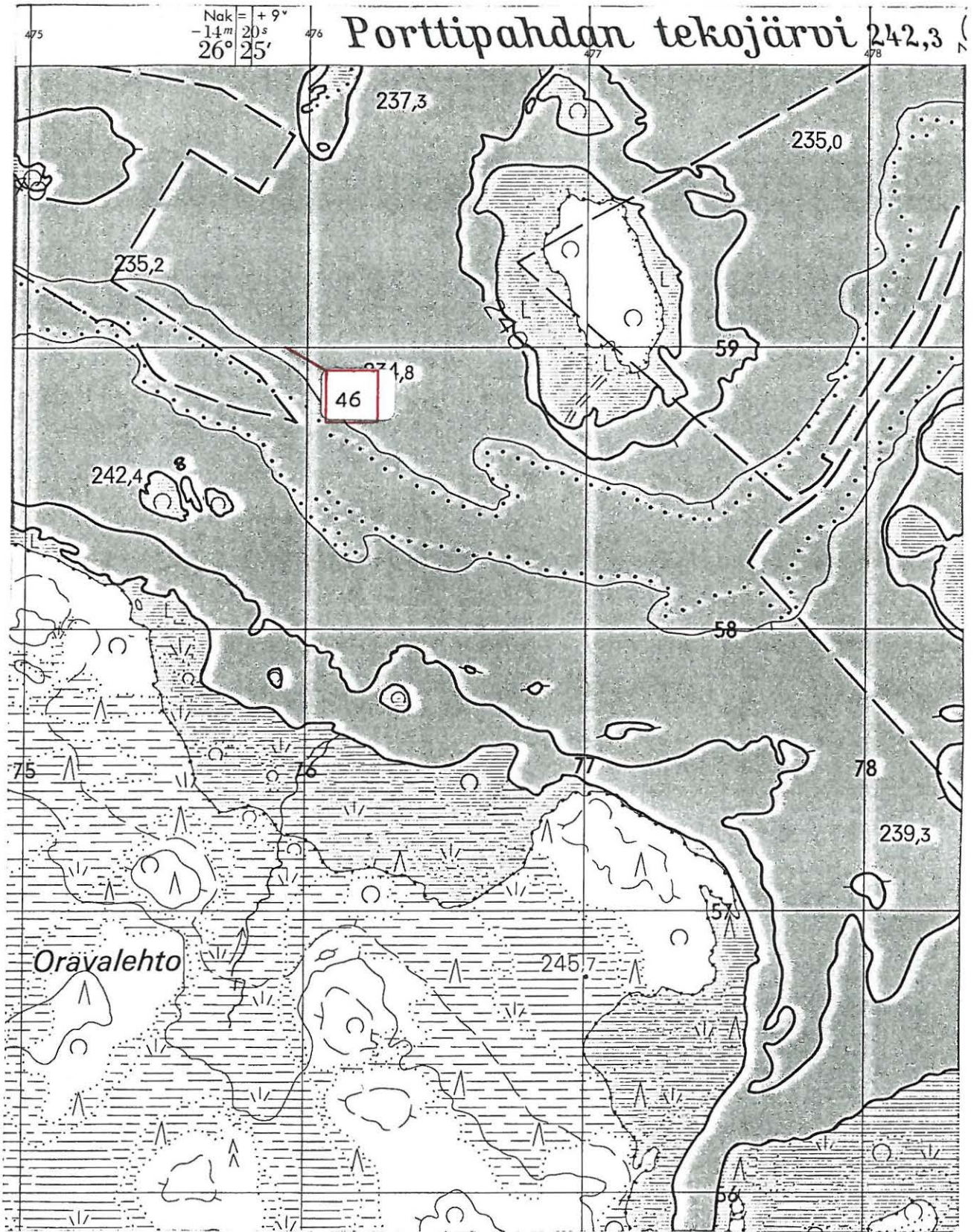
Todettu kunto: tuhoutunut

Miettisen veljekset löysivät v. 1967 Porttipahdan tulevaa allasaluetta inventoidessaan yhden kvartsi-iskoksen Kitisen pohjoisrannalta n. 1,2 km Ahvenkoskesta alaspäin, ilmeisesti purkulanssiksi raivatulta ranta-tasanteelta.

Tarkastuksessa todettiin, että nykyisin Porttipahdan altaan luoteispäässä sijaitseva kohde on jäänyt veden alle.

SODANKYLÄ 46 MUSTASUVANTO

Ote peruskarttatalehdestä 3724 04

SODANKYLÄ 47 LOHIJOKI

Kivikautinen löytöpaikka

Porttipahdan allasalue

Peruskarttalehti 3723 12

x = 7544 30

y = 495 15

z = 230-40

Aikaisemmat tutkimukset:

T.&P. Miettinen: tarkastus 1967 (ks. Miettinen, T.&P. 1967a)

Löydöt KM 17485

Tarkastettu 4.8.1986

Veden korkeus tarkastusajankohtana 243,85m

Todettu kunto: tuhoutunut

Löydöt: KM 23298:1

Valokuva: 66020

Dia: 11238

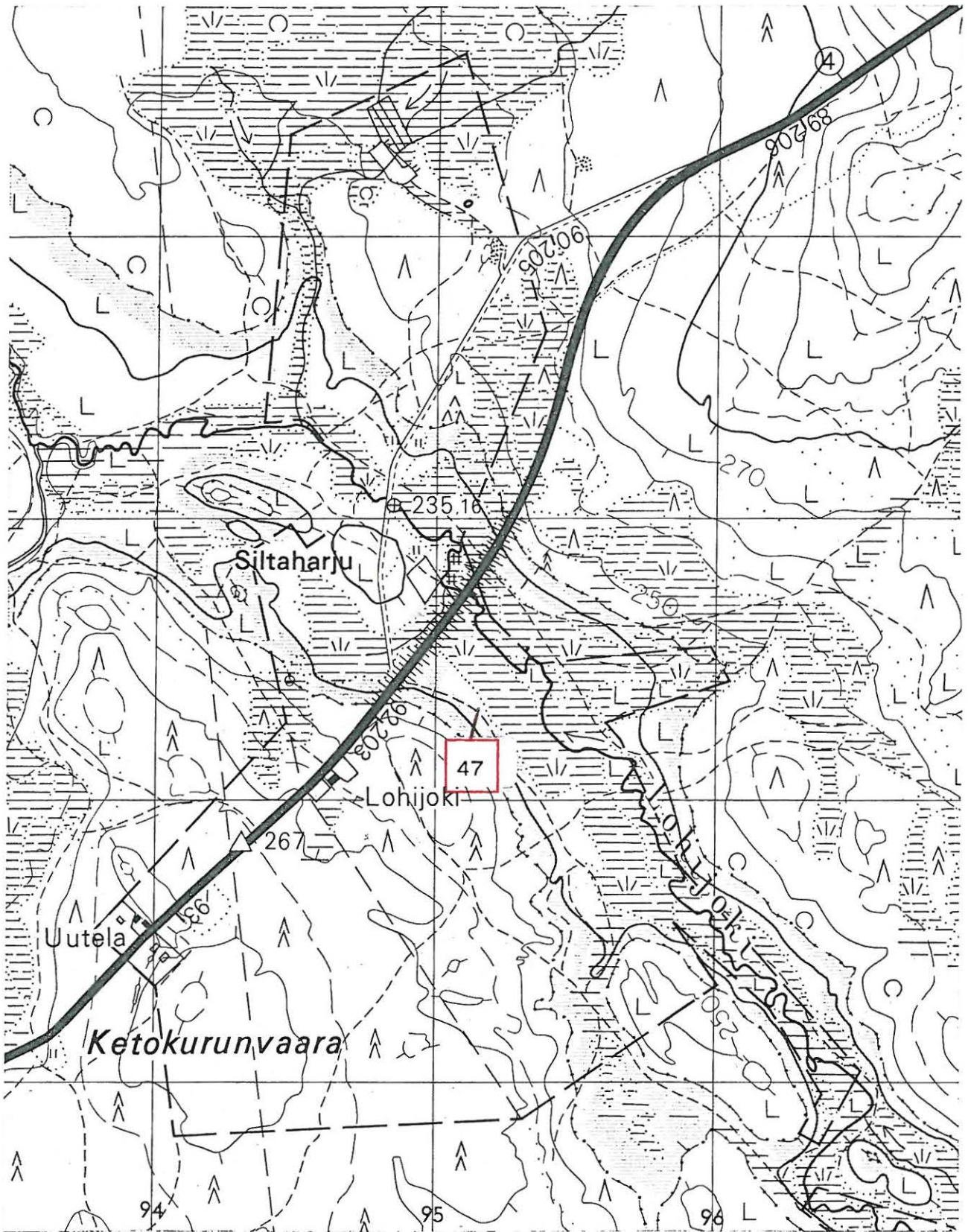
Miettisten tarkastuskertomuksen mukaan Lohijoen löytöpaikka sijaitsee loivasti pohjoiseen viettävällä hiekkakankaalla Lohijoen eteläpuolella, n. 250m nelos-tiestä kaakkoon ja n. 200m Lohijoesta lounaaseen, Porttipahdan allasalueen kaakkoispäässä. Miettiset löysivät maantieltä lähtevän hiekkapohjaisen polun pinnasta 7 kvartsi-iskosta.

Tarkastuksessa todettiin, että Miettisten löytöpaikka on jäänyt veden alle, altaan rakentamisen seurauksena rantaviiva on siirtynyt n. 300m etelään Lohijoen alkuperäisestä uomasta. Nykyinen ranta on pääasiassa kivikkoa,

löytöpaikan kohdalla kuitenkin hietikkoa, joka näyttää jatkuvan veden alle. Lähes vesirajasta, n. 200m tiestä, löytyi yksi epämääräinen kvartsi-iskos. Alueelta löytyi myös kolme parikymmenkiloista kvartsimöhkälettä, yhdestä näistä oli pakkasrapautuminen tai aaltojen pyöritys irrottanut kymmenittäin pieniä "iskoksia", jotka olivat hajallaan möhkäleen alla ja ympärillä. Vastaavanlaisia kvartsi-lohkareita ei löytynyt rannan muista osista.

SODANKYLÄ 47 LOHIJOKI

Ote peruskarttalehdestä 3723 12

SODANKYLÄ 48 AUTIOVAINIO

Talonpohjia (historiallinen aika)

Peruskarttalehti 3724 01

(Autiovainio, itäisempi:)

x = 7556 38

y = 468 64

z = n. 246-8

Aikaisemmat tutkimukset:

T.&P. Miettinen: tarkastus 1967 (ks. Miettinen, T.&P. 1967a)

Tarkastettu 13.8.1986

Veden korkeus tarkastusajankohtana 243,85m

Todettu kunto:

Autiovainio (itäisempi): hyvä

" (läntisempi): tuhoutunut

Äärelä (itäisempi): ei löytynyt, oletettavasti hyvä

" (läntisempi): ei tarkastettu, oletettavasti hyvä

Valokuva: 66021

Dia: 11239

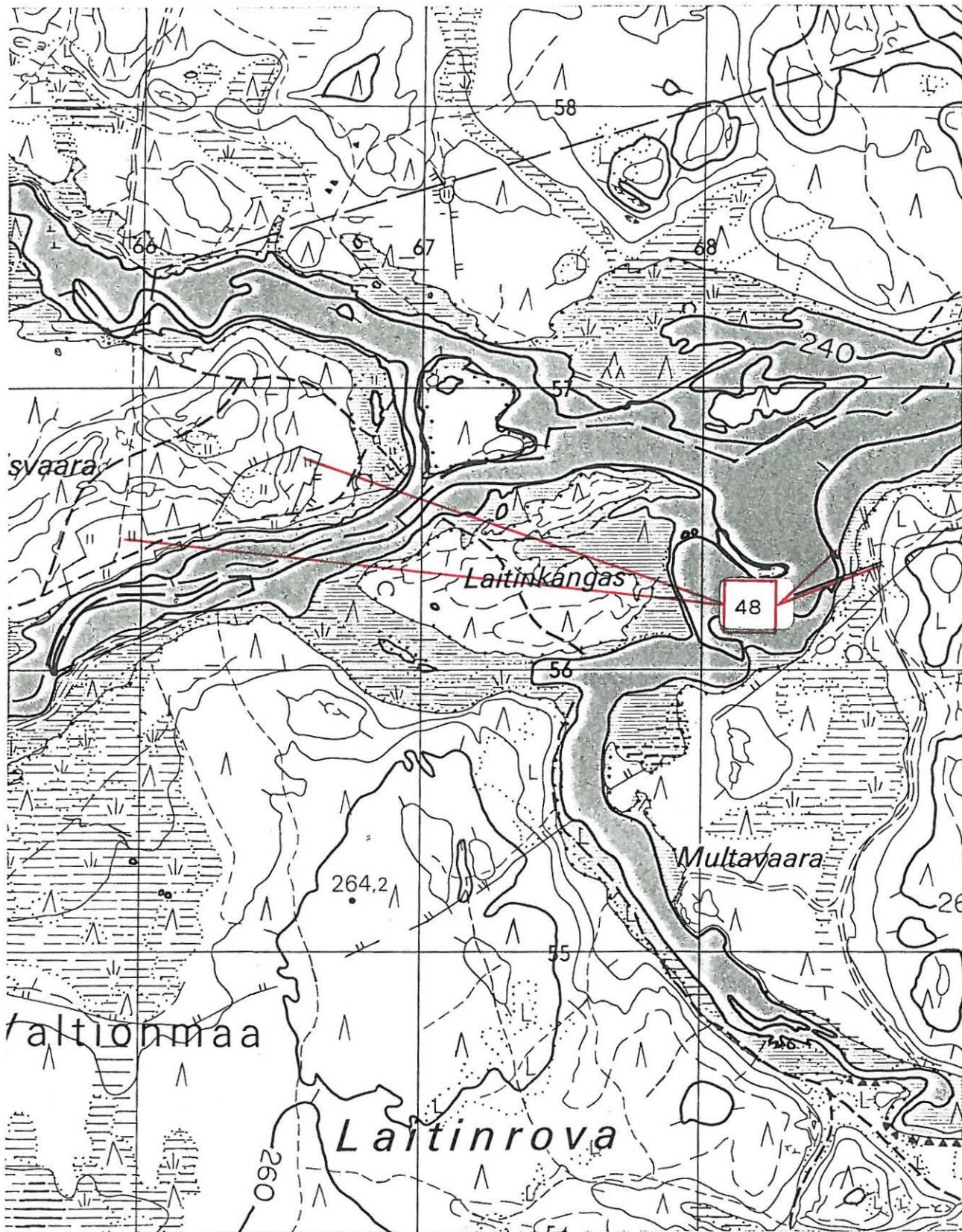
Kohteet ovat oletettavasti alle 200 v:n ikäisiä hirsirakennuksen pohjia entisen Laitin kylän alueella lähellä Kitisen, Kuorajoen ja Kuolpujoen yhtymäkohtaa Porttipahdan allasalueen luoteispäässä. Äärelän rakennuksen pohjat sijaitsevat Kitisen pohjoisrannalla entisen Äärelän talon mailla, itäisempi n. 900m ja läntisempi n. 1500m länteen Kuolpujoen suusta. Autiovainion rakennuksen pohjat taas sijaitsevat Kuorajoen itärannalla n. 200m Kuorajoen suulta kaakkoon.

Tarkastuksessa todettiin, että Autiovainion rakennuksenpohjista läntisempi on ilmeisesti jäänyt veden alle, Mieltisten kartan perusteella sen korkeus on n. 242m, eli n. 2m alempi kuin altaan pinta tarkastushetkellä. Itäisempi rakennuksenpohja löytyi koivumetsästä entisen metsätien pohjoispuolelta. Jäännös on paksun varvikkoturpeen peitossa, mutta seinät erottuvat selvästi; rakennelma lienee suunnilleen samassa kunnossa kuin se oli Mieltisten käydessä paikalla.

Äärelän itäisempää, Mieltisten saihoiksi epäilemää rakennelmaa yritettiin etsiä, mutta tuloksetta. Pelloilta löytyi kyllä tukeva hirsikehikko, mutta sen alla ei ollut Mieltisten mainitsemaa kuoppaa eikä kehikon tarkoitusta voinut päätellä; rakennuksenpohjalta se ei kuitenkaan vaikuttanut. Voimistuvan tuulen takia veneellä liikkunut tarkastusryhmä päätti jättää Äärelän läntisemmät rakennuksenpohjat tarkastamatta. Korkeuden perusteella ne tuskin ovat joutuneet altaan vaikutuspiiriin ja nuoren iän takia niiden muinaistieteellinen arvo lienee toistaiseksi melko vähäinen.

SODANKYLÄ 48 AUTIOVAINIO

Ote peruskarttalehdestä 3724 01

Äärelä vasemmalla, Autiovainio oikealla.

SODANKYLÄ 56 SOUVASAARI

Epineoliittinen asuinpaikka

Porttipahdan allasalue

Peruskarttalehti 3723 09

x = 7540 58

y = 488 88

z = 215-20

Aikaisemmat tutkimukset:

M. Torvinen: tarkastus 1978 (ks. Torvinen 1978)

Löydöt KM 20451:1-3

" kaivaus 1979 (ks. Torvinen 1979)

Löydöt KM 20738:1-141

Tarkastettu 4.8.1986

Todettu kunto: pääosin tuhoutunut

Löydöt: KM 23291:1

Valokuvat: 66018-9

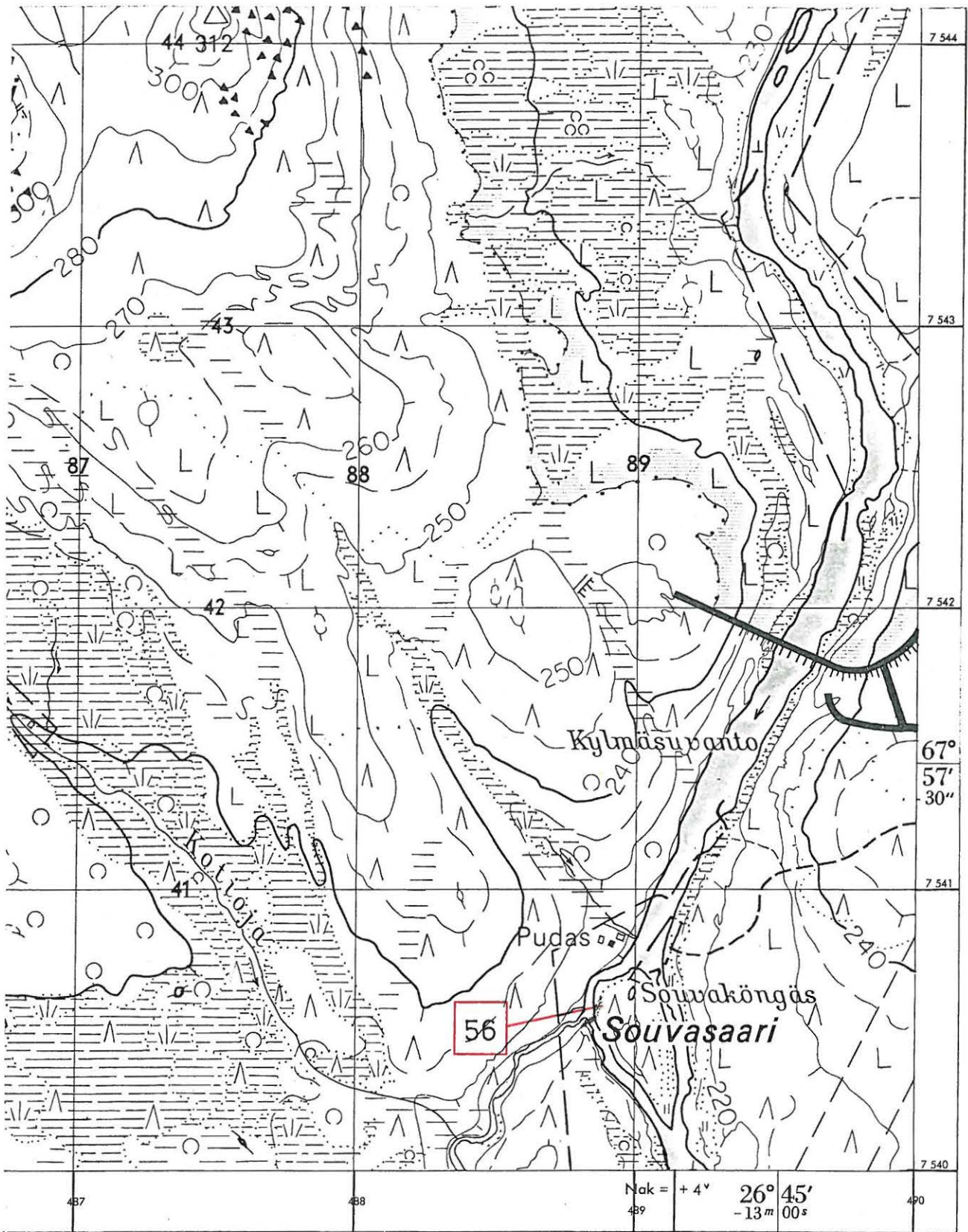
Dia: 11240

Asuinpaikka sijaitsee Kitisessä olevan Souvasaaren länsirannalla vastapäätä Pomojoen suuta, n. 1400m Porttipahdan allaspadosta alavirtaan. Tarkastuksessaan 1978 Torvinen totesi, että saaren ja Kitisen länsirannan väliin, Pomojoen suun eteläpuolelle rakennettu maapato ohjaa Pomojoen virran saaren kylkeen, jossa se syövyttää rannalla sijaitsevaa asuinpaikkaa. Kohde todettiin uhanalaiseksi, ja Torvinen kaivoi sen seuraavana vuonna. Alueelta löytyi kvartsikaapimia ja -iskoksia, pala talkkisekoitteista Sär 2 -keramiikkaa, palanutta luuta ja hiiltä; mahdolliset

liesikiveykset olivat kuitenkin hävinneet. Rantaluisassa sijainneen varsinaisen asuinpaikan lisäksi Torvinen tutki koekuopilla myös ylemmällä terassilla sijaitsevat kolme laakeaa kuopannetta; näistä ei kuitenkaan löytynyt mitään, joten niiden pääteltiin olevan luonnonmuodostumia.

Tarkastuksessa todettiin, että Pomojoen virta on odotetusti syövyttänyt asuinpaikan eteläosan kokonaan pois, ainoastaan kaivausalueen pohjoispään viimeiset ruudut ovat enää nähtävissä. Entisen kaivausalueen keskiosan kohdalta, sortuvan rantatörmän reunasta löytyi jokeen kaatuneen männyn juurien seasta pari kvartsi-iskosta. Alueen säilyneessä pohjoispäässä ei havaittu merkkejä muinaisjäänneksen jatkumisesta tähän suuntaan, Torvinen katsookin kaivauskertomuksessaan kohteen tulleen loppuun tutkituksi.

SODANKYLÄ 56 SOUVASAARI

SODANKYLÄ 73 KOTAKENTTÄ 2

Epineoliittinen ja resentti lappalaisasuipaikka

Sompiojärvi, Lokan allasalue

Peruskarttalehti 3742 04

x = 7558 28

y = 518 37

z = n. 244,5

Aikaisemmat tutkimukset:

C. Carpelan: kaivaus 1964 (ks. Carpelan 1964)

Löydöt sgr 5601:1-56

Tarkastettu 4.7.1986

Veden korkeus tarkastusajankohtana 243,75m

Todettu kunto: välttävä

Löydöt: KM 23292:1-4

Valokuvat: 66014-5

Dia: 11241

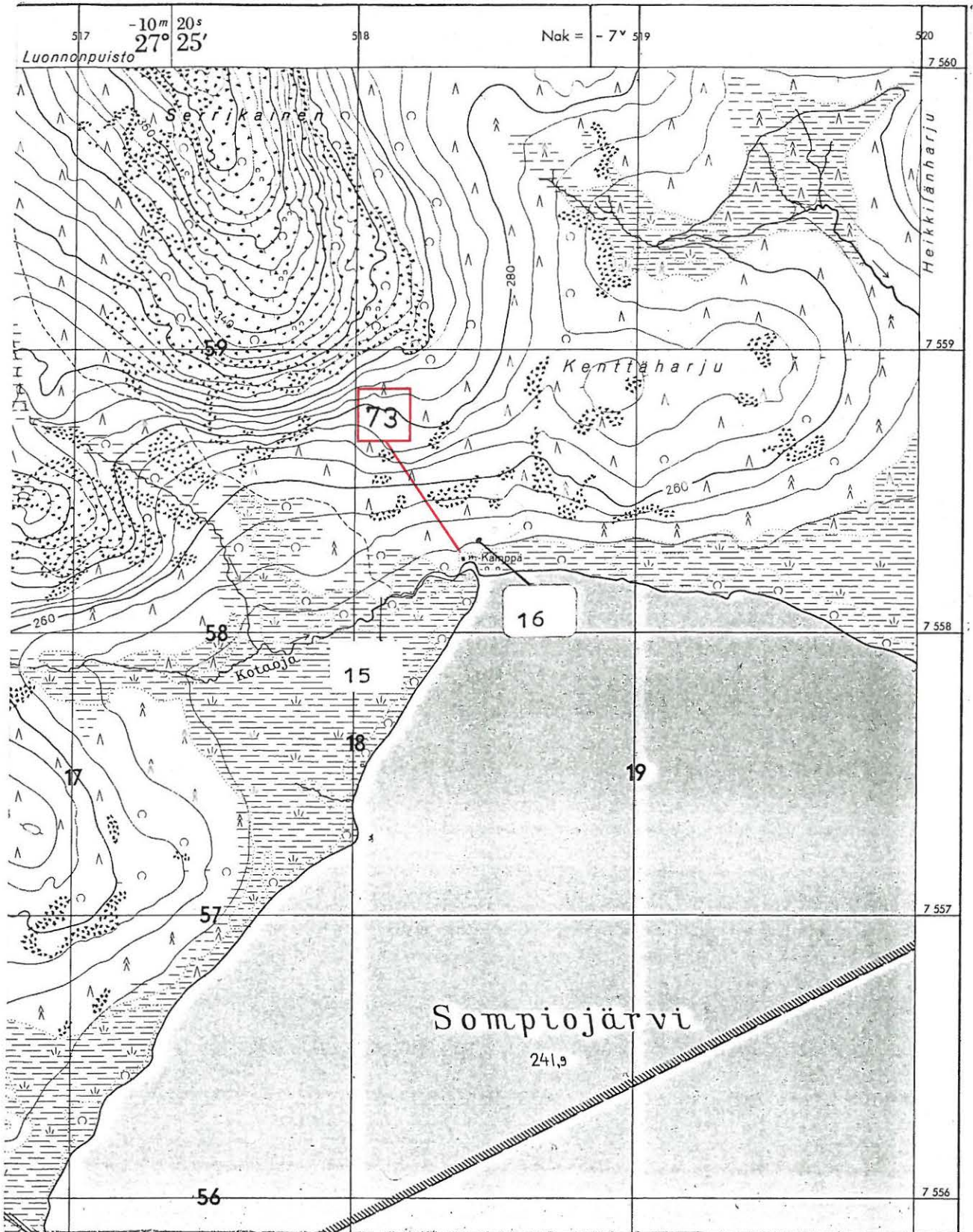
Kotakenttä 2 on pienehkö ruohottunut aukio entisen Kotaojan Alahaminan pohjoispuoella kasvavassa koivikossa, Sompiojärven pohjoisrannalla n. 320m Kotakenttä 1:stä (Sod 15) koilliseen ja 60m Kotakenttä 4:stä (Sod 16) lounaaseen. Carpelanin suorittamissa kaivaustutkimuksissa paikalta löytyi resenttien lappalaisjäännösten lisäksi mm. varhaisrautakautista Kjelmöyn ryhmän asbestikeraamiikkaa sekä epineoliittisia pii-, kvartsi- ja kvartsiitti-esineitä ja -iskoksia.

tarkastuksessa todettiin, että vesi nousee korkeimmillaan alueen eteläreunalle asti ja on ilmeisesti jo

tuhonnut osan epineoliittisesta löytöalueesta, joka vaikuttaisi olevan Carpelanin hahmottelemaa kenttäaluetta laajempi (ks. SODANKYLÄ 75 KOTAKENTTÄ 5). Kentän kohdalta rantakivikosta löytyi useita kvartsi- ja pii-iskoksia. Vesi ei vielä ole turmellut kenttäalueen pohjoisosaa tai sen ympäristöä yhtä pahasti kuin Kotakenttä 1:ssä, mutta vähittäisen tuhoutumisen vaara on olemassa. Luokituksesta ja jatkotoimenpiteistä ks. SODANKYLÄ 75 KOTAKENTTÄ 5.

SODANKYLÄ 73 KOTAKENTTÄ 2

Ote peruskarttalehdestä 3742 04

SODANKYLÄ 74 KOTAKENTTÄ 3

Epineoliittinen löytöpaikka (?), ajoittamattomia liesiä.

Sompiojärvi, Lokan allasalue

Peruskarttalehti 3742 04

x = 7558 32

y = 518 38

z = n. 247

Aikaisemmat tutkimukset:

C. Carpelan: kaivaus 1964 (ks. Carpelan 1964)

Löydöt sgr 5602:1-6

Tarkastettu 4.7.1986

Veden korkeus tarkastusajankohtana 243,75m

Todettu kunto: alueena hyvä, liesiä tahallisesti tuhottu.

Valokuvat: 66010-1

Dia: 11242

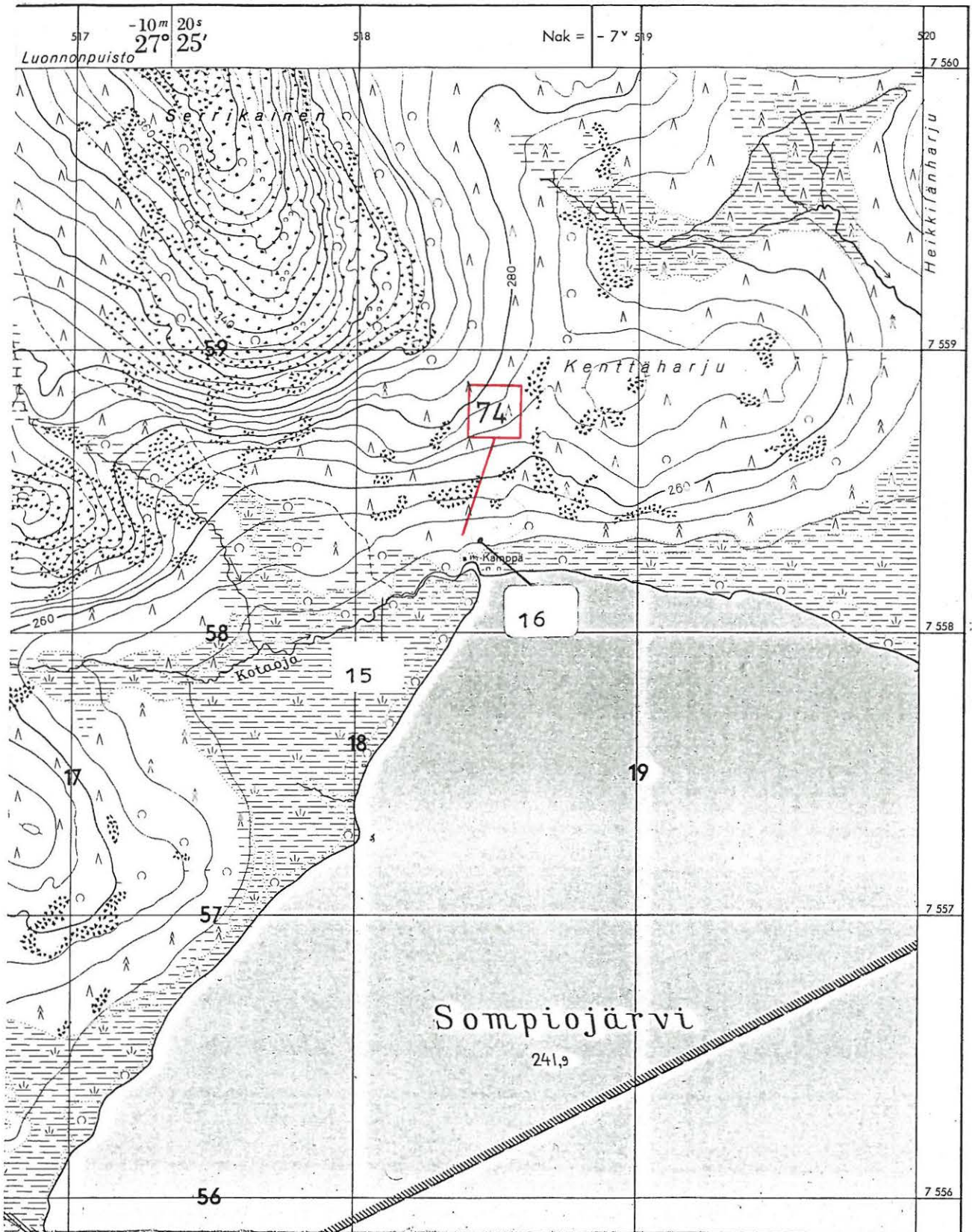
Kotakenttä 3 muodostuu neljän kivetyn lieden ryhmästä, joka sijaitsee Sompiojärven pohjoisrannalla entisen Kotojan Alahaminan pohjoispuolella, n. 360m Kotakenttä 1:stä (Sod 15) koilliseen ja n. 70m Kotakenttä 2:sta (Sod 73) pohjoiseen. Liedet sijaitsevat vanhassa koivikossa parikymmentä metriä Kopsusjoelle vievästä metsätiestä etelään; pinnalla näkyviä kiveyksiä lukuunottamatta alue ei mitenkään poikkea ympäristöstään. Carpelanin mukaan liedet oli ladottu suurista kivistä, ja ne jätettiin kaivauksen jälkeen entisöityinä näkyviin. Kaivauksen ainoa esinelöytö oli käyttöjälkinen (?) kvartsi-iskos, joka oli Carpelanin mukaan tyypiltään lähinnä epineoliit-

tinen mutta ei välttämättä yhdistettävissä liesiin. Liesien ajoituksen Carpelan sijoittaa epineoliittisen ja uuden ajan välille, kuitenkin Kotakenttä 1:n nuorempaa vaihetta (1800-1900 -luku) vanhemmaksi.

Tarkastuksessa todettiin, että vedenpinnan nousulla ei ole ollut kohteeseen minkäänlaista vaikutusta, sillä liedet sijaitsevat nykyiselläänkin n. 80 m:n päässä rannasta ja pari metriä altaan täyttömaksimia (245m) korkeammalla. Liesien ympäristö on myös säilynyt lähes muuttumattomana, vähäistä retkeilijöiden aiheuttamaa pintakasvillisuuden kulumista lukuunottamatta. Itse liedet sensijaan ovat kärsineet huomattavaa vahinkoa, sillä ohikulkijat ovat kantaneet niistä kiviä omiin lähistöllä sijaitseviin nuotiosijoihinsa; mm. parhaiten näkyvissä olevan lieden n:o 1 kivistä yli puolet on kannettu pois. Paikalla ei ole rauhoitustaulua, sillä kohde ei ole aikaisemmin ollut esihistorian toimiston luettelossa, kuten ei myöskään Carpelanin samanaikaisesti tutkima Kotakenttä 2. Ajoituksen epämääräisyyden ja Carpelanin kaivauksen hyvin rajoitetun pinta-alan takia kohde kuulunee toistaiseksi luokkaan II; jos luokka I tulee joskus ajankohtaiseksi, ovat liedet vielä entisöitävissä kaivauskarttojen perusteella.

SODANKYLÄ 74 KOTAKENTTÄ 3

Ote peruskarttalehdestä 3742 04

SODANKYLÄ 75 KOTAKENTTÄ 5

Kivikautinen/epineoliittinen asuinpaikka

Sompiojärvi, Lokan allasalue

Peruskarttalehti 3742 04

x = 7558 28

y = 518 36-48

z = n. 244

Tarkastettu 4.7.1986

Veden korkeus tarkastusajankohtana 243,75m

Todettu kunto: uhanalainen, osittain tuhoutunut

Löydöt: KM 23293:1-11

Valokuva: 65993

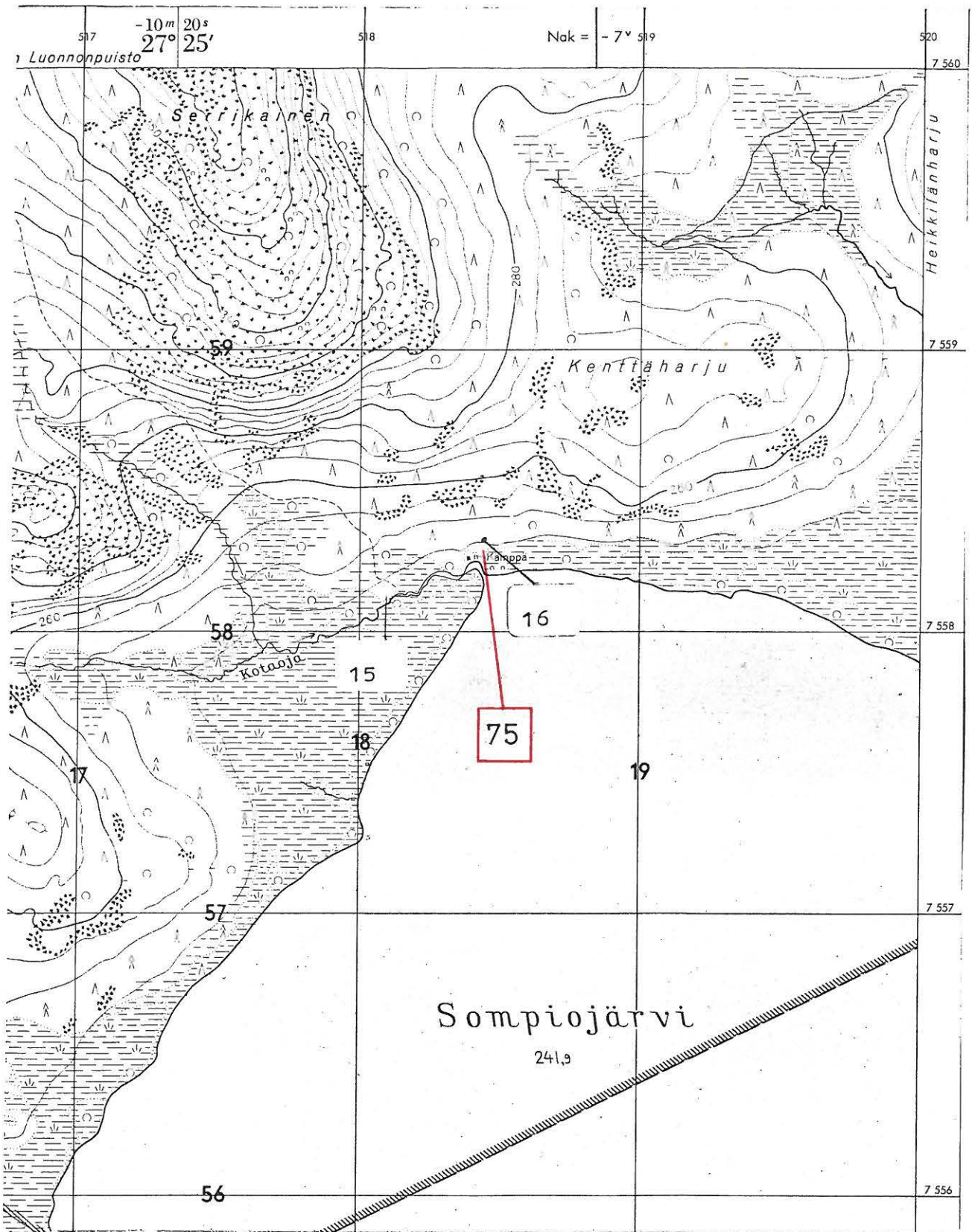
Diat: 11243-4

Sompiojärven pohjoisrannalla Kotaojan entisen suun kohdalla sijaitsevia kohteita Kotakenttä 2-4 tarkastettaessa todettiin alueen rantasorassa paikoitellen runsaasti kvartsi-iskoksia ja -esineitä sekä työstetty pala ruskeaa, jaspismaista kiviainesta. Esiintymä alkoi Kotakenttä 2:n kohdalta ja jatkui itään päin ainakin 120m, tihein kvartsiesiintymä sijaitsi n. 50-70m itään rantaan vievästä soratiestä. Koska Carpelan oli määritellyt tutkimiensä Kotakenttien 2-4 alueet varsin tarkasti kasvillisuuden perusteella, annettiin uudelle esiintymälle nimi Kotakenttä 5. Todellisuudessa ei kuitenkaan liene kysymys uudesta, erillisestä muinaisjäännöksestä, pikemminkin vaikuttaa siltä, että Kotakenttien 2 ja 4 epineoliittiset kerrostumat ja uusi löytöalue kuuluvat samaan laajaan kvartsiasuinpaikkaan, joka ulottunee vielä nykyi-

selläänkin useita kymmeniä metrejä rannasta sisämaahan päin, vaikka alueen eteläosa onkin jäänyt veden alle. Kotakenttä 4:n ympäristössä rakennustoiminta on ilmeisesti tuhonnut osan asuinpaikasta ja rannan syöpyminen jatkuu edelleen, joten kohdetta on pidettävä uhanalaisena, muinaisjäännösluokka II.

SODANKYLÄ 75 KOTAKENTTÄ 5

Ote peruskarttalehdestä 3742 04

SODANKYLÄ 76 RIITANKIRÄMIÄ

Epineoliittinen (?) asuinpaikka, asuinkuoppia

Lokan allasalue

Peruskarttalehti 3742 04

x = 7553 72

y = 517 05

z = n. 244

Aikaisemmat tutkimukset:

C. Carpelan: kaivaus 1964 (ks. Carpelan 1964)

Löydöt sgr 5607:1-5

Tarkastettu 3.7.1986 (ks. alla)

Veden korkeus tarkastusajankohtana 243,75m

Todettu kunto: oletettavasti ainakin osittain tuhoutunut

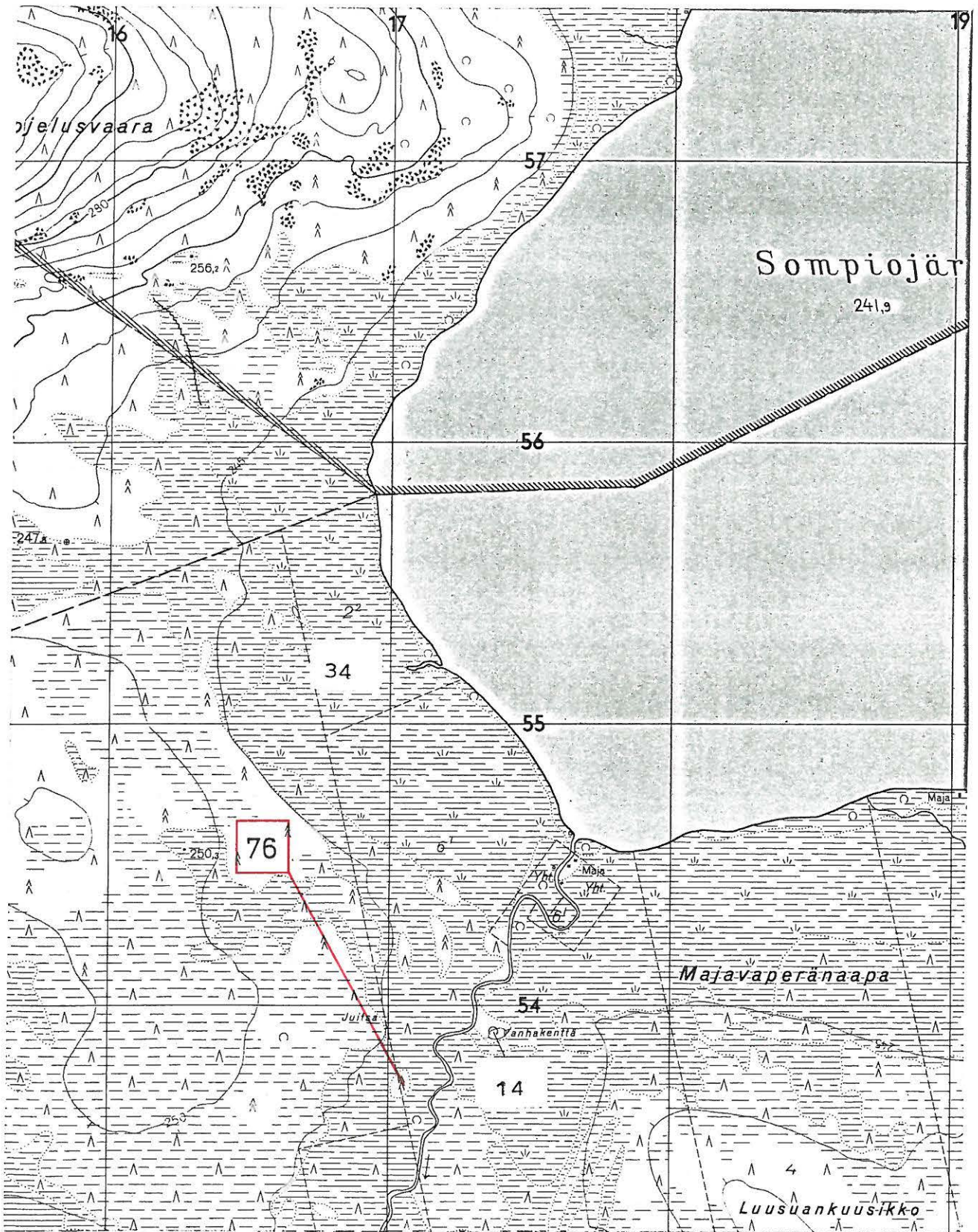
Carpelanin Riitankirämiäksi nimittämä kohde on Muteniajoen länsirannalla n. 1000m entisestä Luusuan-kentästä etelälounaaseen ja n. 400m Juikentästä länsilounaaseen sijaitseva "kova maa", soikea (n. 110 x 80m) vain nimeksi ympäröivästä rämeestä kohoava alue, joka Carpelanin tutkimusten aikoihin kasvoi rämettynyttä koivua ja mäntyä. Carpelan löysi paikalta kaksi ilmeisesti ihmisen kaivamaa kuoppaa, joista tuli esiin hiillosta ja joitakin kvartsi-iskoksia, jotka olivat "luonteeltaan lähinnä epineoliittisia" (vrt. kuitenkin Carpelanin ja Siiriäisen kaivauskertomukset kohteista Sod 33 Akmeelin-kummut 2 ja Sod 34 Saulahdenaapa).

Tarkastuksessa todettiin, että Muteniajoen länsirannan räme on vedenpinnan nousun ansiosta muuttunut

kulkukelvottomaksi letoksi, joten kohdetta ei päästy etsimään jalkaisin. Kumpareta ei myöskään pystytty havaitsemaan kiikarilla Juikentästä otetun bussoli-suunnan perusteella, sillä sillä kasvanut puusto on kaadettu allashakkuiden yhteydessä. Carpelanin korkeus-tiedon ja ilmavalokuvan perusteella kohde näyttää jäävän korkeimman veden aikana upoksiin, joten sen voidaan olettaa ainakin osittain tuhoutuneen; mahdollinen uusintatarkastus olisi suoritettava matalan veden aikana.

SODANKYLÄ 76 RIITANKIRÄMIÄ

SODANKYLÄ 77 PAINOKUMPU

Kuoppia, kivikautinen (?) asuinpaikka

Lokan allasalue

Peruskarttalehti 3742 04

x = 7552 55

y = 517 20

z = 243-5

Aikaisemmat tutkimukset:

C. Carpelan: kaivaus 1964 (ks. Carpelan 1964)

Löydöt sgr 5608:1-2

Tarkastettu 3.7.1986

Veden korkeus tarkastusajankohtana 243,75m

Todettu kunto: heikko, tuhoutumassa

Löydöt: KM 23294:1-4

Valokuvat: 65998-6000, 66003

Diat: 11245-7

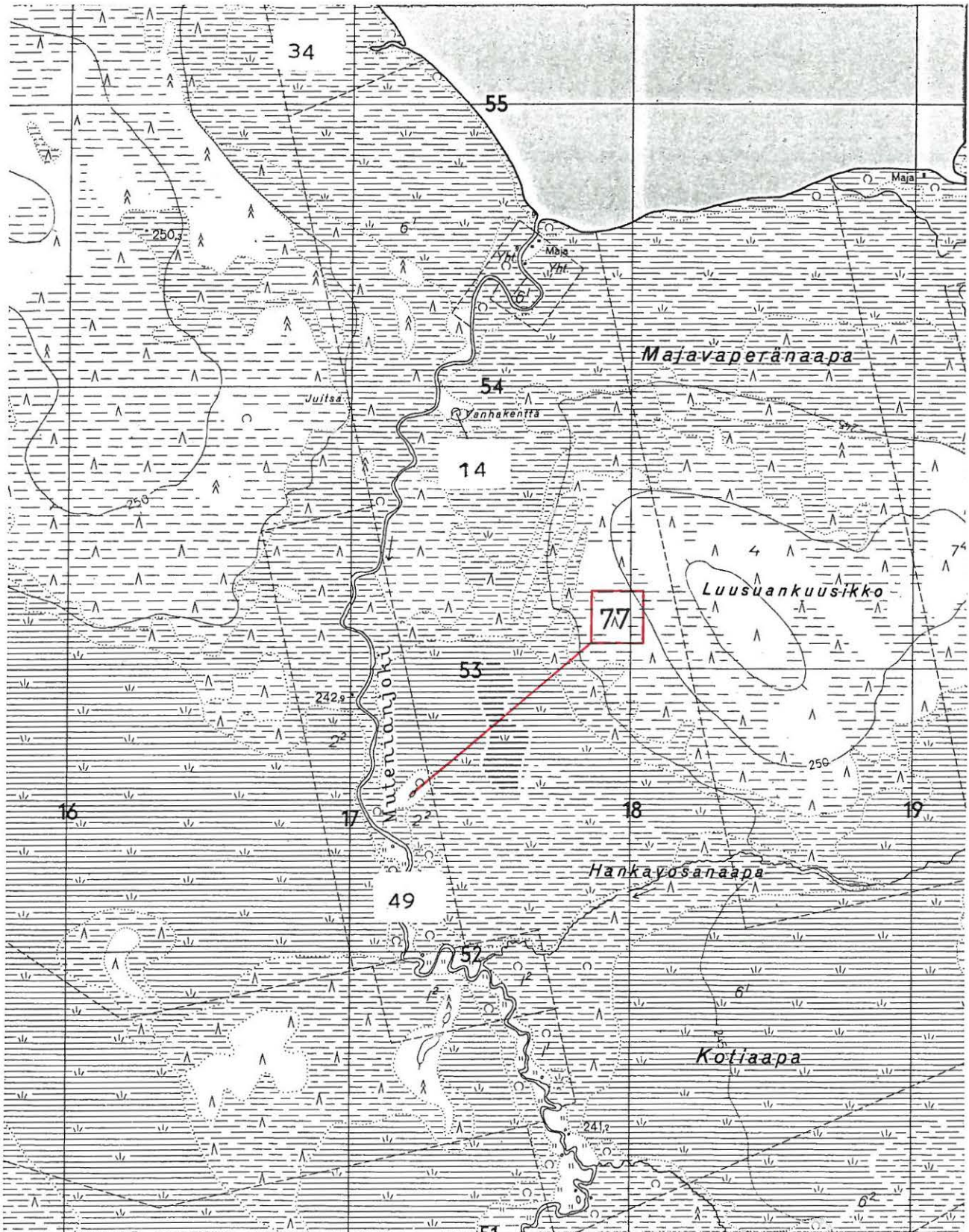
Painokumpu on n. 1300-1400m Juikentästä etelään sijaitseva entinen suosaari, jolta Carpelan löysi kahdeksan ihmisen kaivamaa kuoppaa. Kahdessa kuopassa oli reunavalli ja pohjalla tulenpidon jälkiä, mistä syystä Carpelan arveli niitä asuinkuopiksi. Muut kuopat olivat vallittomia, liedettömiä ja profiililtaan jyrkempiä, joten ne tulkittiin pyynti- tai säilytyskuopiksi. Kuopista otettiin hiilinäytteet, esinelöydöistä ei Carpelanin kertomuksessa ole mainintaa.

Tarkastuksessa todettiin, että kumpu on altaan rakentamisen ansiosta muuttunut todelliseksi saareksi.

Kumpu kasvaa edelleen koivikkoa, havupuut on hakattu pois. Ilmavalokuvan ja kasvillisuuden perusteella kumpu jää korkean veden aikana lähes kokonaan upoksiin, sen pinta on suurimmaksi osaksi veden kuluttama ja erilaisen veden tuomien roskien kuten ajopuiden ja -turpeen peitossa. Carpelanin kartoittamat kuopat ovat selvästi näkyvissä, mutta vesi on kuorinut niistä pintaturpeen ja syövyttänyt niiden laitoja. Tarkastushetkellä kuoppa 1 oli osittain ja kuoppa 2 kokonaan veden alla. Eteläisen kuopparyhmän (kuopat 1-6) ympäristöstä - lähinnä kuoppien 1 ja 2 välistä ja kuopan 3 länsipuolelta - löytyi runsaasti kvartsi-iskoksia ja yksi melko epämääräinen kaavin; kvartseja ei kuitenkaan löytynyt itse kuopista, mistä syystä ne ilmeisesti jäivät Carpelanilta huomaamatta. Kvartsien puuttuminen kuopista saattaa johtua kuoppien nuoremasta iästä: pinnalla olleet kvartsit on kuoppia kaivettaessa lapioitu pintamaan mukana syrjemmälle.

Veden aiheuttaman kulmisen ansiosta kohdetta on pidettävä lähes tuhoutuneena. Osa kvartsiaineistosta lienee kuitenkin saatavissa talteen pienehköllä kaivauksella matalan veden aikaan.

SODANKYLÄ 77 PAINOKUMPU

Ote peruskarttalehdestä 3742 04

SODANKYLÄ 78 SÄYNÄJÄLUIKONKUMPU

Kivikautinen (?) asuinpaikka, pyyntikuoppia

Lokan allasalue

Peruskarttalehti 3742 04

x = 7551 70

y = 517 30

z = n. 243-6

Aikaisemmat tutkimukset:

C. Carpelan: tarkastus 1963 (ks. Carpelan 1963)

Löydöt sgr 5587:9

Tarkastettu 3.7.1986

Veden korkeus tarkastusajankohtana 243,75m

Todettu kunto: kuopat 3-5 hyvä

kuopat 6-7 välttävä

kuopat 1-2 tuhoutuneet

kvartzialue heikko

Löydöt: KM 23295: 1-6

Valokuvat: 66001-2, 66004

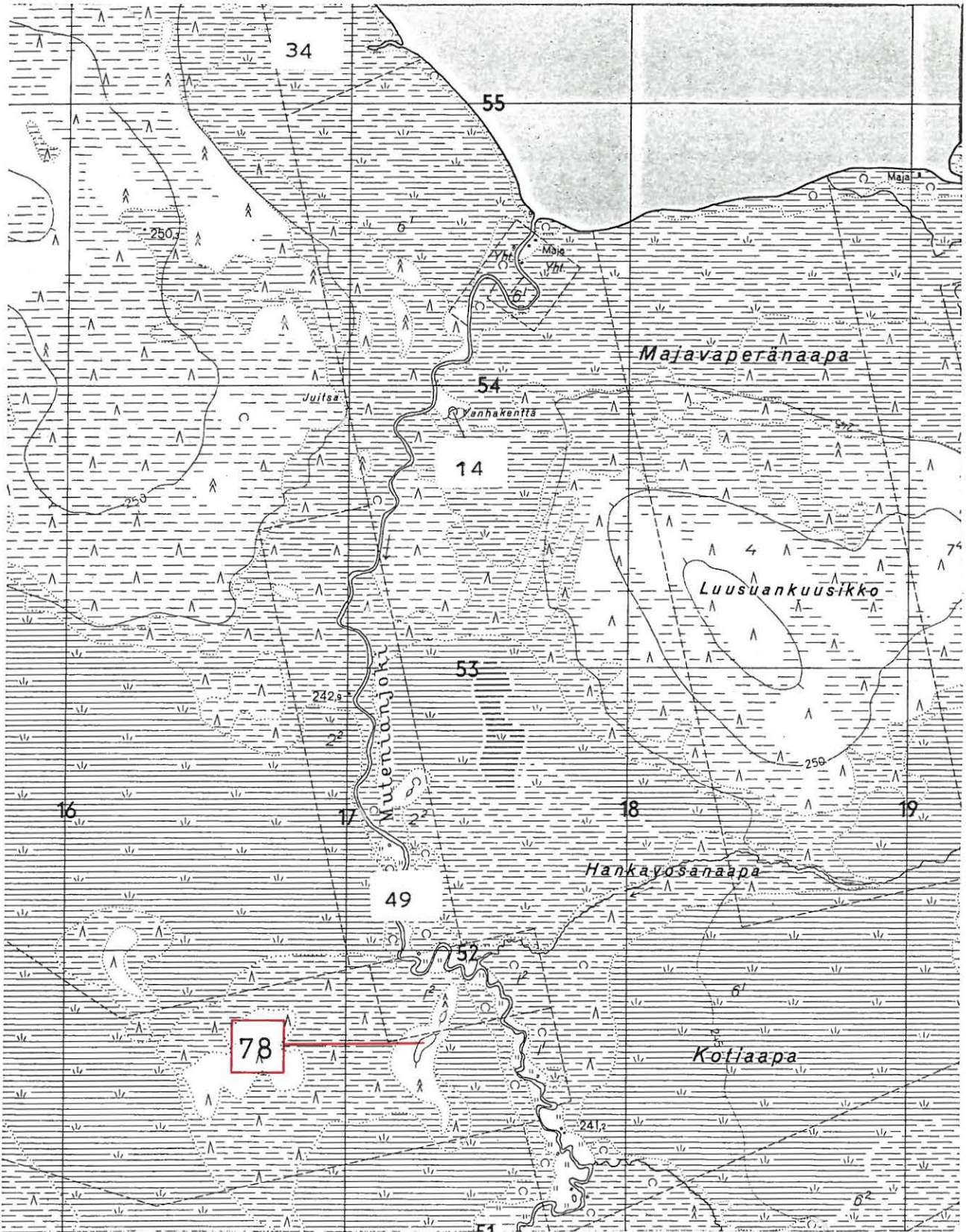
Diat: 11248-9

Ennen Lokan altaan rakentamista Säynäjäluiikonkumpu oli Muteniajoen länsirannalla n. 2000-2500m Juikentästä etelään sijaitseva kuusikkoinen harjanne. Aluetta tarkastaessaan Carpelan löysi harjanteen laelta seitsemän pyyntikuopan rivin. Kuopan n:o 1 pohjalle kaivetusta koekuopasta löytyi hiiltä, mutta Carpelan arveli tämän olevan peräisin myöhempien kulkijoiden nuotiosta. Muista löydöistä ei Carpelanin kertomuksessa ole mainintaa.

Tarkastuksessa todettiin, että vesi on eristänyt kummun saareksi keskelle salmeksi leventynyttä Mutenia-jokea. Saaren pohjoispää on matala ja suureksi osaksi veden tuoman turpeen peitossa; alueella sijainneet kuopat 1 ja 2 eivät löytyneet Carpelanin etäisyysmittojen perusteella (tarkastuskertomuksessa ei ole karttaa), joten ne lienevät jääneet veden tai ajoturpeen alle. Saaren keskiosa on säilynyt supra-akvaattisena, joten alueella sijaitsevat kuopat 3-5 ovat hyvässä kunnossa. Saaren eteläpää on matala ja näyttää jäävän korkeimman veden aikana upoksiin, mutta alueella kasvava koivikko on sitonut pintaturpeen ja estänyt roskien kasautumisen, joten alueella sijaitsevat kuopat 6-7 ovat vielä siedettävässä kunnossa; kuoppia uhkaa kuitenkin rantatörmän syöpyminen.

Aivan saaren pohjoiskärjestä, veden kuorimasta rantasorasta, löytyi useita kvartseja, mm. yksi kaavin ja neljä retusoitua esinettä (?). Tämä osa kummusta oli aikaisemmin lähimpänä jokea, joten löydöt saattavat liittyä kivikautiseen tai epineoliittiseen asuinpaikkaan. Kohteen laadun selvittäminen vaatisi koekaivauksen, päällisin puolin alue on kuitenkin melko pahoin tuhoutunut.

SODANKYLÄ 78 SÄYNÄJÄLUIKONKUMPU

Ote peruskarttalehdestä 3742 04

SODANKYLÄ 79 VANHAKENTTÄ

Keskiaikainen saamelaisasuinpaikka (?)

Lokan allasalue

Peruskarttalehti 3741 06

x = n. 7548 10

y = n. 516 75

z = n. 240

Aikaisemmat tutkimukset:

C. Carpelan: kaivaus 1964 (ks. Carpelan 1964)

Löydöt sgr 5609:1-2

Tarkastettu 4.7.1986

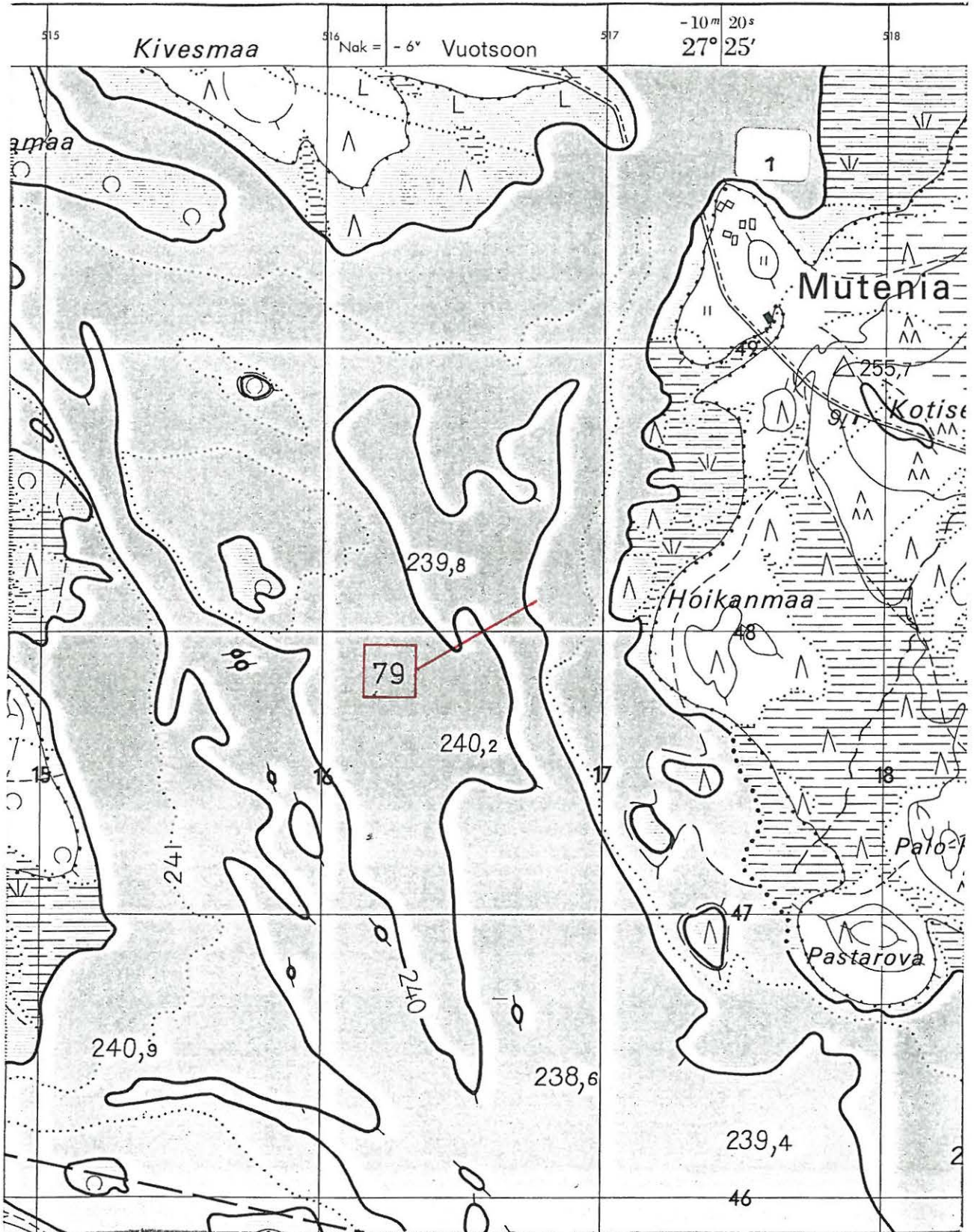
Todettu kunto: tuhoutunut

Vanhakenttä on - tai oli - Carpelanin kuvauksen mukaan pieni suomaaston ympäröimä kova maa Muteniajoen itärannalla n. 1,5km Mutenian maantiesillasta etelään. Alueen keskivaiheilta, n. 28-38m joesta, löytyi kaivauksessa kivetty liesi, eläinten luita ja hiiltynyt puunkappale, jossa oli "metallisen teräaseen jättämä leikkauspinta". Luuaineiston kunnan perusteella Carpelan arvioi, että asuinpaikka tuskin saattoi olla keskiaikaa vanhempi.

Carpelanin antamien epämääräisten sijaintitietojen ja yleiskartan puuttumisen takia kohteen tarkka paikantaminen on mahdotonta. Tällä ei kuitenkaan ole käytännössä merkitystä, sillä vaikka kaivauskertomuksesta puuttuu jopa korkeustieto, on Muteniajoen entisestä uomasta mainitulla alueella nykyisin n. 400m lähimpään

rantaan, joten kohde on varmuudella upoksissa.

SODANKYLÄ 79 VANHAKENTTÄ

Ote peruskarttalehdestä 3741 06

SODANKYLÄ 80 KOTAMAA

Saamelaisaikainen kodanpohja

Lokan allasalue

Peruskarttalehti 3741 06

x = n. 7540 70

y = n. 517 30

z = n. 241

Aikaisemmat tutkimukset:

C. Carpelan: kaivaus 1964 (ks. Carpelan 1964)

Tarkastettu 9.7.1986

Veden korkeus tarkastusajankohtana 243,75m

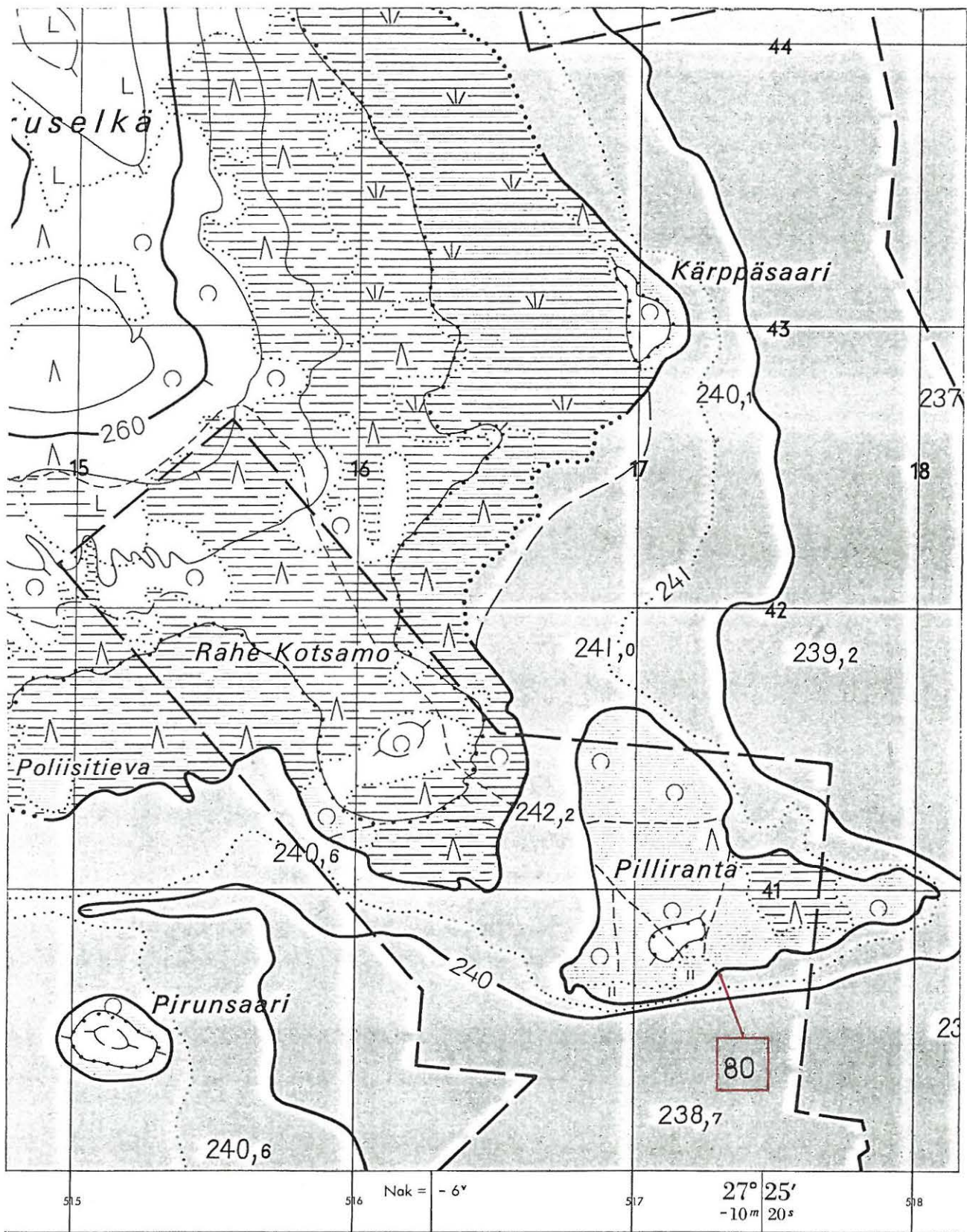
Todettu kunto: tuhoutunut

Carpelan kaivoi v. 1964 silloisen Kurujärven rannalla sijainneen Pillirannan kylän Kotamaan talon rantaniityltä löytyneen kodansijan. Kodan ympärystäväli oli Carpelanin mukaan kuusikulmainen, mutta sen sisältämät mahdolliset rakenteet olivat hävinneet. Kodansijan keskeltä paljastui suorakaiteen muotoinen liesikiveys. Esinelöytöjen puuttumisen takia kohteen ajoitus jäi epäselväksi, Carpelanin mukaan on kuitenkin tuskin syytä otaksua, että kuusikulmainen kotatyyppe olisi keskiaikaa vanhempi.

Carpelan paikallistaa kohteen ainoastaan sanallisesti ("41m Kotamaan päärakennuksen kaakkoisnurkasta kaakkoon"), joten sen sijoittaminen kartalle tuotti tarkastusryhmälle vaikeuksia, etenkin kun ainoa aluetta ennen altaan rakentamista esittävä kartta on Suomen

taloudellinen kartta mittakaavassa 1:100 000 v:lta 1943, jossa Kotamaan talo ei näy. Paikalla käytäessä todettiin, että kylän kolmesta talosta ainoastaan yhden perustukset ovat enää näkyvissä, kaksi muuta on ilmeisesti jäänyt veden alle - tälle arvelulle saatiin myöhemmin varmistus eräältä entiseltä Pilli-rantalaiselta. Koska kodanpohja Carpelanin mukaan sijaitsi talosta järvelle päin, on se varmasti nykyisin upoksissa.

SODANKYLÄ 80 KOTAMAA

SODANKYLÄ 81 KUUKKELINMAA

Saamelaisaikainen rakennuksenpohja

Lokan allasalue

Peruskarttalehti 3741 08

x = n. 7534 90

y = n. 526 00

z = n. 241

Aikaisemmat tutkimukset:

C. Carpelan: kaivaus 1964 (ks. Carpelan 1964)

Löydöt sgr 5610

Tarkastettu 7.7.1986

Veden korkeus tarkastusajankohtana 243,75m

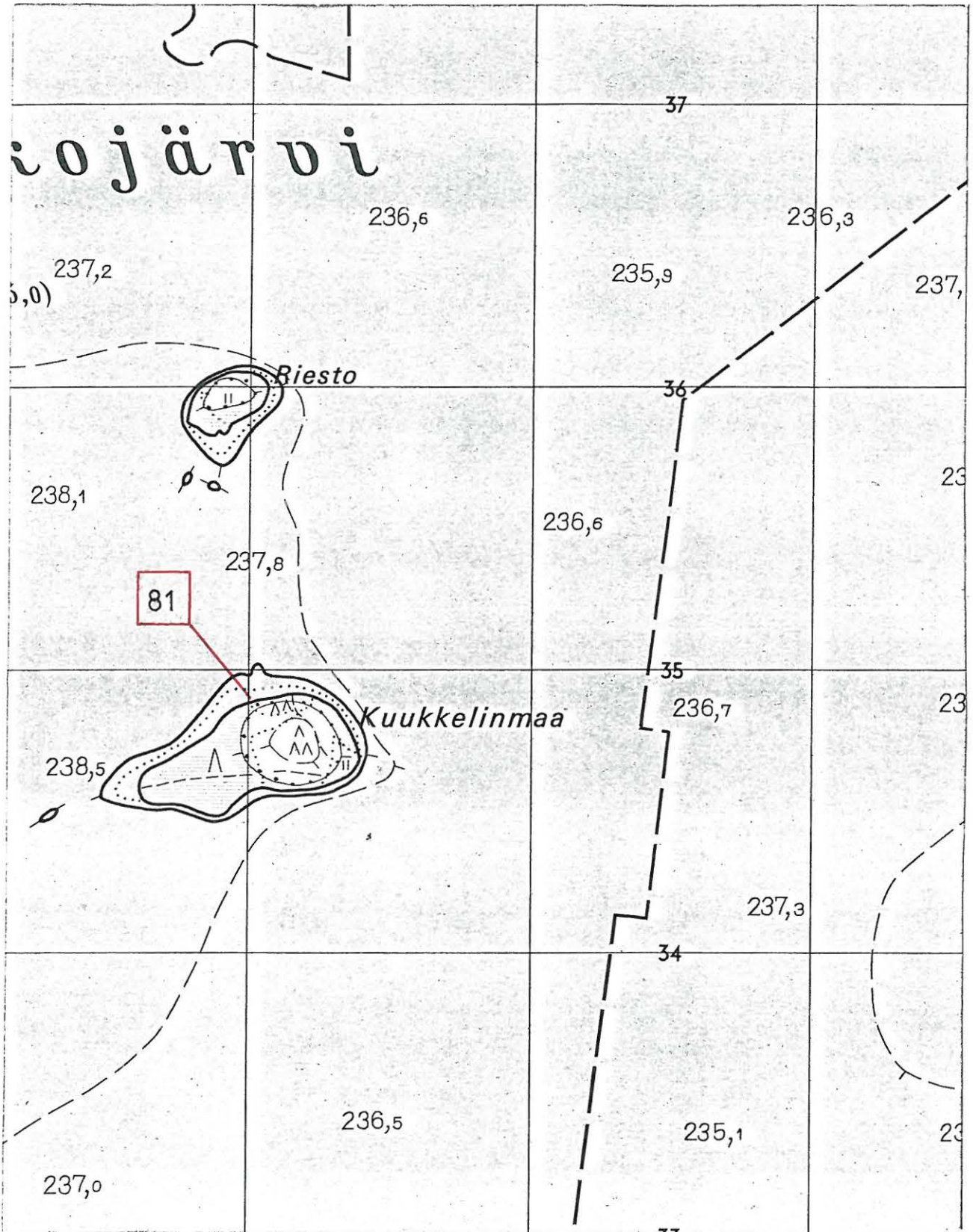
Todettu kunto: tuhoutunut

Kuukkelinmaa on n. 1200m entisestä Rieston kylästä etelään sijaitseva kumpu, jonka pohjoisrinteestä Carpelan kaivoi esiin nelikulmaisen (6 x 4,7m) rakennuksenpohjan suorakaiteen muotoisine liesineen. Rakennuksessa oli ilmeisesti alun perin ollut kahden hirsikerran muodostama seinä, kattorakenteista ei saatu selvää. Jäännöksestä löytyi rautakiskon kappale ja poron (peuran) luita, joita tuli runsaasti myös rakennuksen ulkopuolelta. Tarkemmin ajoittavien löytöjen puutteessa Carpelan sijoitti rakennelman 1600-luvun lopun ja 1800-luvun alun väliseen aikaan.

Kuukkelinmaa on nykyisin saari keskellä Lokan allasta. Tarkastuksessa todettiin kodanpohja tuhoutuneeksi, sillä se sijaitsee Carpelanin tietojen mukaan n. 3 metriä tarkastushetken vedenpintaa alempana. Rantojen tarkastuksessa

ei myöskään havaittu mitään muinaisjäännökseen viittaavaa.

SODANKYLÄ 81 KUUKKELINMAA

Ote peruskarttalehdestä 3741 08

SODANKYLÄ 82 HAUTANIEMI

Saamelaisaikainen kesähautapaikka

Lokan allasalue

Peruskarttalehti 3741 08

x = n. 7534 20

y = n. 527 15

z = n. 235

Aikaisemmat tutkimukset:

C. Carpelan : tarkastus 1964 (ks. Carpelan 1964)

Tarkastettu 7.7.1986

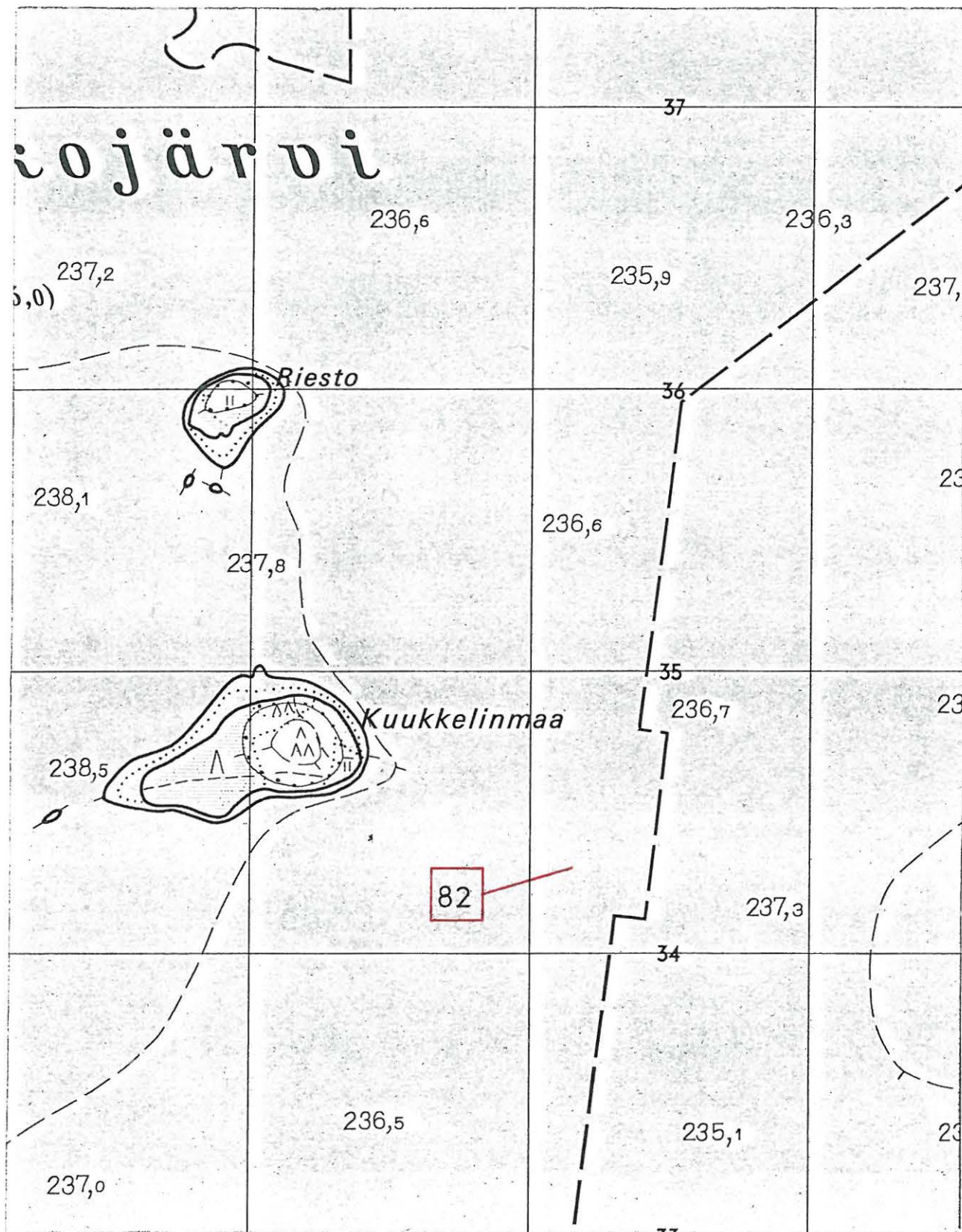
Veden korkeus tarkastusajankohtana 243,75m

Todettu kunto: tuhoutunut

Kohde on perimätiedon mukaan ollut Kuukkelinmaan vanha kesähautapaikka ja aikaisemmin vakituinen kalmisto. Hautaniemi sijaitsi Luiron itärannalla hieman Kuukkelinmaan alapuolella. Tarkastuksessaan Carpelan totesi alueella useita pitkänomaisia, erisyvyisiä kuopanteita.

Tarkastuksessa todettiin Hautaniemen olevan pysyvästi upoksissa; Carpelanin korkeustiedon perusteella sen päällä oli tarkastushetkellä vajaat yhdeksän metriä vettä.

SODANKYLÄ 82 HAUTANIEMI

Ote peruskarttalehdestä 3741 08

SODANKYLÄ 83 PIENI HANHIVAARA

Kivikautinen löytöpaikka

Lokan allasalue

Peruskarttalehti 3741 07

x = 7525 66

y = 524 24

z = 250-255

Omistaja: Metsähallinto, Sodankylän hoitoalue,
99600 Sodankylä

Tarkastettu 7.7.1986

Valokuva: 66017

Kohde on Nante Willmanin (os. 99640 Tanhua) 1976 tietyössä löytämän ja 1985 museovirastolle toimittaman reikäkiven KM 22602 löytöpaikka.

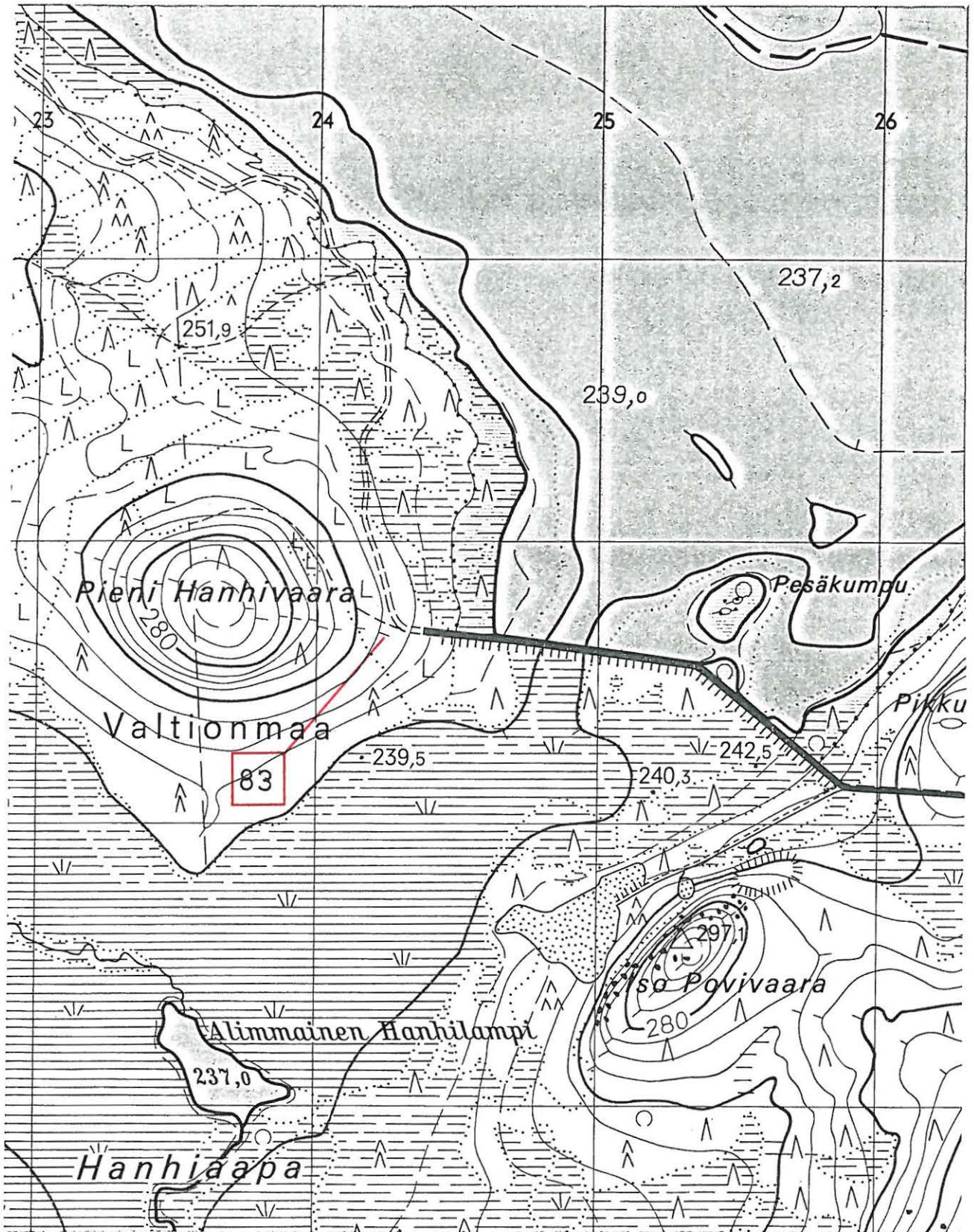
Willmanin löytöilmoituksen mukana toimittaman kartan mukaan löytöpaikka sijaitsee Pienen Hanhivaaran loivasti viettävässä itärinteessä, n. 2,3km etelälounaaseen Luiron entisen uoman lähimmästä mutkasta ja kymmenisen metriä Lokan altaan padotuskorkeuden yläpuolella. Mitään selvästi erottuvaa terassia ei löytöalueella havaittu. Alue on aikoinaan hakattu paljaaksi ja mahdollisesti kynnetty, vaaran itärintettä peittää nykyisin tiheä koivupensaikko ja sen seassa kasvava kuusitaimikko. Maapohja on kivistä hiekkamoreenia.

Löytötietojen perusteella esine ilmeisesti löytyi tienpohjaa tai -ojaa kaivettaessa. Tien reunaajat tarkastettiin n. 250 m:n matkalta kumpaankin suuntaan löytöpaikasta, lisäksi tarkastettiin löytöpaikan lähettyviltä

tiestä etelään johtava traktoriura n. 100 m:n matkalta. Minkäänlaisia merkkejä muinaisjäännöksestä ei kuitenkaan havaittu. Kohdetta on toistaiseksi pidettävä irtolöytöpaikkana, muinaisjäännösluokka III.

SODANKYLÄ 83 PIENI HANHIVAARA

SODANKYLÄ 84 VUOROMAROVA

Kivikautinen löytöpaikka

Porttipahdan allasalue

Peruskarttalehti 3724 01

x = 7556 00

y = 463 32

z = 248-9

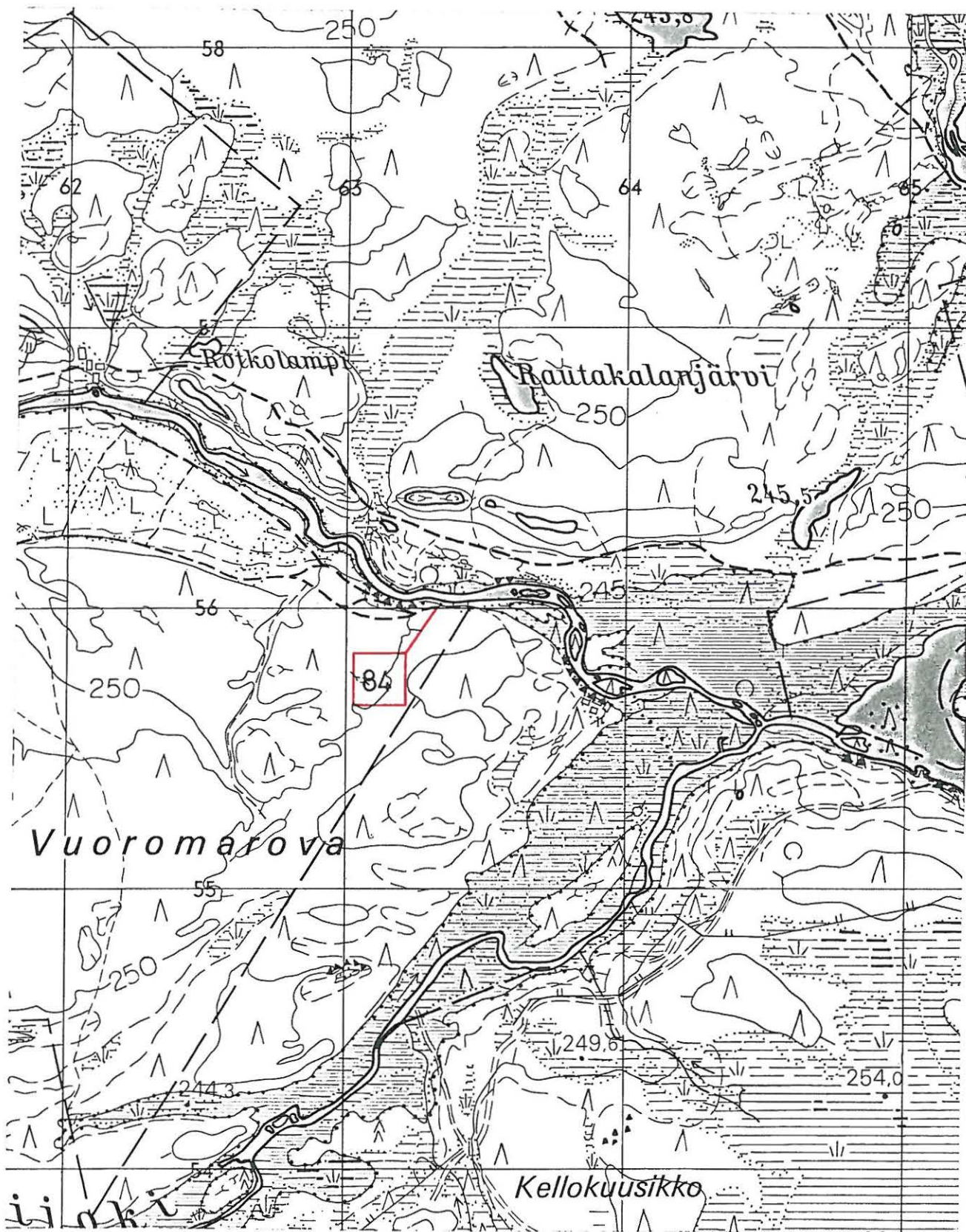
Tarkastettu 13.8.1986

Löydöt: KM 23296:1-2

Kitisen etelärannalta, n. 1,2km entisestä Järvijoen suusta länsiluoteeseen, löytyi jyrkähkön rantatörmön päältä, kahden raivatus lanssipaikan välistä tukkitien pinnasta retusoitu kvartsiittiesine. Alueelle kaivetut koekuopat tuottivat muutaman pienen kvartsinmurenan ja yhden mahdollisen iskoksen, kiinteisiin rakennelmiin viittaavia merkkejä ei kuitenkaan havaittu. Kohde on selvästi altaan täyttökorkeuden yläpuolella eikä näin ollen ole uhanalainen. Läheiset lanssipaikat tarkastettiin, mutta mitään muinaisjäännökseen viittaavaa ei löytynyt.

SODANKYLÄ 84 VUOROMAROVA

Ote peruskarttalehdestä 3724 01

SODANKYLÄ 85 SARVIKOTAMAA

Kivikautinen asuinpaikka (?)

Vuotson kanava

Peruskarttalehti 3742 01

x = 7553 40

y = 509 26

z = 244

Tarkastettu 3.7.1986

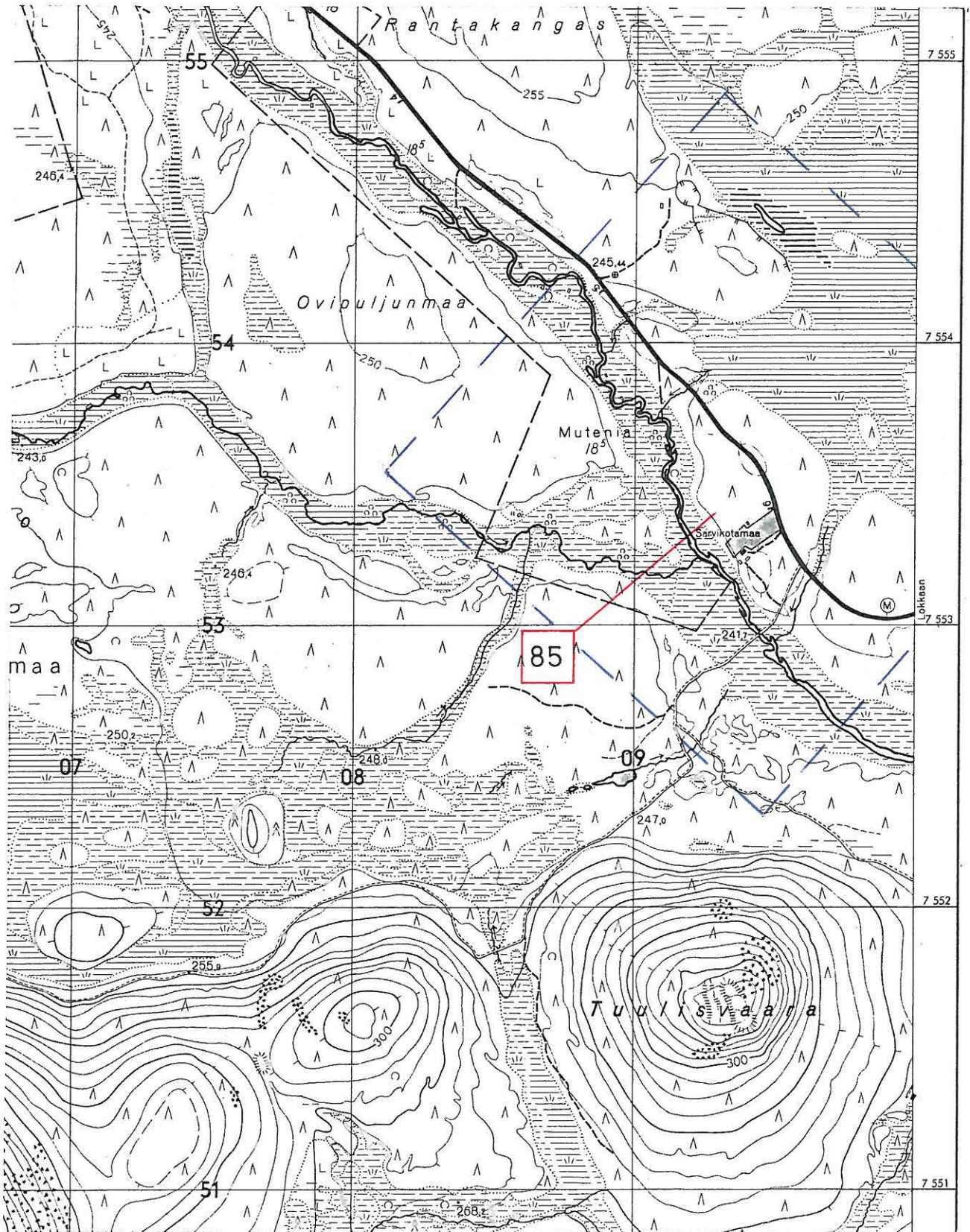
Veden korkeus tarkastusajankohtana 243,75m

Todettu kunto: osittain tuhoutunut, muuten hyvä.

Löydöt: KM 23297:1-2

Vuotson kanavan koillisrannalta n. 5750 m Vuotson maantiesillasta kaakkoon löytyi rantahiekasta useita kvartsi-iskoksia ja yksi mahdollinen "suurkaavin" (53 x 67 x 21 mm). Hiekassa ei todettu tulisijojen tms. jäännöksiä, mutta vesi on saattanut huuhtoa nämä pois; alueen vierestä kulkee myös ruopattu väylä. Kohde sijaitsi aikaisemmin Riestojokea reunustavan rantajängän laidassa ja jokea pitkin kulki vanha vesireitti Sompiosta Tankajoen kautta Kitiselle. Alue on nykyisin rantakaavoitettu. Muinaisjäännösluokka II, kohdetta voidaan rannan jatkuvan syöpymisen takia pitää itsestään tuhoutuvana ja uhanalaisena.

SODANKYLÄ 85 SARVIKOTAMAA

Ote peruskarttalehdestä 3742 01 (vanhentunut)

(väyläkarttaotteen 1:10 000 ääriviivat merkitty sinisellä)

SODANKYLÄ 85 SARVIKOTAMAA

Ote Vuotso - Lokka -väyläkartasta 1:10 000

Kvartsien löytöalue merkitty punaisella viivoituksella.

Lähteet

Carpelan, Christian 1961a: Muinaisia talvikylänpaikkoja Sompion Lapissa. Inventointikertomus museoviraston kansatieteen toimiston käsikirjoitusarkistossa.

" 1961b: Sodankylä, Mutenia, Juikenttä. Koe-kaivauskertomus museoviraston esihistorian toimiston topografisessa arkistossa.

" 1962: Juikenttä. Kaivauskertomus museoviraston kansatieteen toimiston käsikirjoitusarkistossa.

" 1963: Lappalaisperäisten muinaisjäännösten inventointi 1963. Kertomus museoviraston kansatieteen toimiston käsikirjoitusarkistossa.

" 1964: Lappalaisperäisten muinaisjäännösten inventointi ja tutkimus Sompion Lapissa kesällä 1964. Kertomus museoviraston kansatieteen toimiston käsikirjoitusarkistossa.

" 1965: Lappalaisperäisten muinaisjäännösten inventointi ja tutkimus kesällä 1965. Juikenttä, kaivausala 14. Kaivauskertomus museoviraston kansatieteen toimiston käsikirjoitusarkistossa.

Miettinen, Pekka 1969a: Sodankylä, Porttipahta, Miehenkoski. Kaivauskertomus museoviraston esihistorian toimiston topografisessa arkistossa.

" 1969b: Sodankylä, Porttipahta, Vaulonsuvanto. Kaivauskertomus museoviraston esihistorian toimiston topografisessa arkistossa.

Miettinen, Timo 1969: Sodankylä, Porttipahta, Vuominiemi.

Kaivauskertomus museoviraston esihistorian toimiston topografisessa arkistossa.

Miettinen, Timo ja Pekka 1966a: Sodankylän Lokan allasalueen inventointikertomus. Museoviraston esihistorian toimiston topografisessa arkistossa.

" 1966b: Sodankylän Lokanloman asuinpaikan kaivauskertomus v. 1966. Museoviraston esihistorian toimiston topografisessa arkistossa.

" 1967a: Sodankylän Porttipahdan allasalueen inventointikertomus. Museoviraston esihistorian toimiston topografisessa arkistossa.

" 1967b: Lisäys T. ja P. Miettisen v:n 1966 Sodankylän Lokanloman asuinpaikan kaivauskertomukseen v. 1967. Museoviraston esihistorian toimiston topografisessa arkistossa.

Siiriäinen, Ari 1964a: Sodankylä, Sompion luonnonpuisto, Kotakenttä 1. Kaivauskertomus museoviraston esihistorian toimiston topografisessa arkistossa.

" 1964b: Sodankylä, Sompion luonnonpuisto, Kotakenttä 4. Kaivauskertomus museoviraston esihistorian toimiston topografisessa arkistossa.

" 1965a: Sodankylä, Sompio, Akmeelinkummut 1 ja 2. Kaivauskertomus museoviraston esihistorian toimiston topografisessa arkistossa.

" 1965b: Sodankylä, Mutenia, Saulahdenaapa. Kaivauskertomus museoviraston esihistorian toimiston topografisessa arkistossa.

Torvinen, Markku 1978: SODANKYLÄ - PELKOSENNIEMI, Kitisen alueen esihistoriallisten muinaisjäännösten inventointi Porttipahta - Kohkosniva -välisellä alueella. Kertomus museoviraston esihistorian toimiston topografisessa arkistossa.

" 1979: Sodankylä, Souvasaari (Sodankylä 56).
Kaivauskertomus museoviraston esihistorian toimiston topografisessa arkistossa.

Dialuettelo

(Museoviraston esihistorian toimiston dialuettelon numerointi.)

Sodankylä 14 Mutenia, Juikenttä

11228 Juikentän kumpu etelästä, taustalla Nattaset.

Sodankylä 15 Sompio, Kotakenttä 1

11229 Yleiskuva lännestä.

11230 Yleiskuva kaakosta.

11231 Kaivausalue länsilounaasta.

Sodankylä 16 Sompio, Kotakenttä 4

11232 Yleiskuva etelästä.

Sodankylä 33 Sompio, Akmeelinkummut

11233 Yleiskuva lännestä. Vasemmalta kummut 3, 2, 1.

11234 Kumpu 1 idästä, oikealla Hietaojan suu.

11235 Kumpu 2 kummulta 1 (kaakosta), välissä Hietaoja.

11236 Kummun 3 harjalla sijaitseva kuoppa, mittakaavana
Petri Halinen.

Sodankylä 34 Mutenia, Saulahdenaapa

11237 Yleiskuva idästä.

Sodankylä 47 Porttipahta, Lohijoki

11238 Nykyinen rantaviiva lännestä, etualalla P.
Halinen näpertää kaavinta.

Sodankylä 48 Laiti, Autiovainio

11239 Autiovainion itäisempi talonpohja lounaasta.

Sodankylä 56 Madetkoski, Souvasaari

11240 Kaivausalue lännestä.

Sodankylä 73 Sompio, Kotakenttä 2

11241 Kaivausalue luoteesta.

Sodankylä 74 Sompio, Kotakenttä 3

11242 Kaivausalue idästä.

Sodankylä 75 Sompio, Kotakenttä 5

11243 Löytöalue idästä. Taustalla P. Halinen.

11244 Kvartsia rantasorassa, mittakaavana
P. Halisen saappaat.

Sodankylä 77 Mutenia, Painokumpu

11245 Yleiskuva Säynäjäluiikonkummulta (Sod 78)
pohjoiseen. Keskellä vasemmalla Painokumpu,
oikealla Juikenttä, taustalla Nattaset.

11246 Kumpu lännestä.

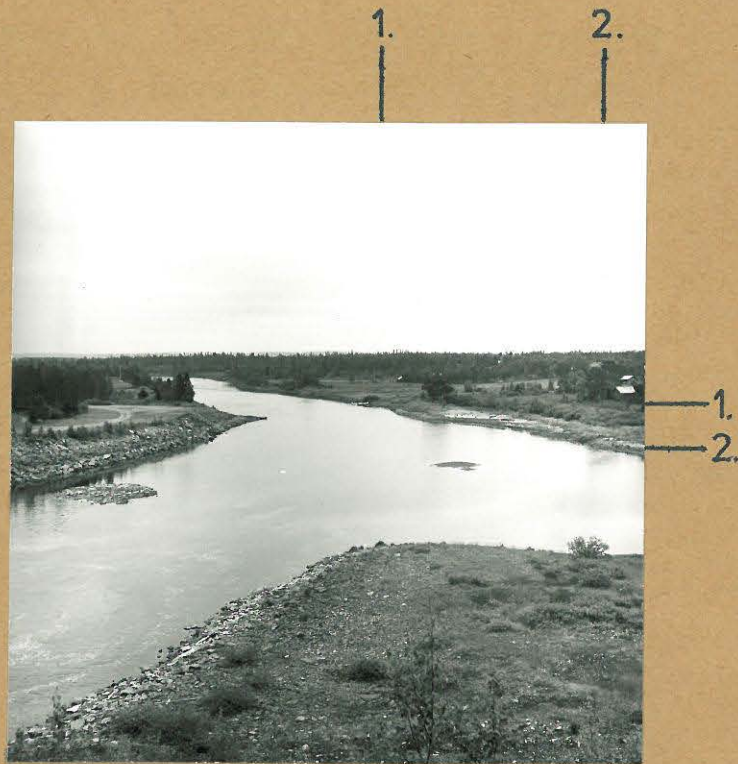
11247 Carpelanin kuoppa 1 luoteesta, taustalla
oikealla Säynäjäluiikonkumpu (Sod 78).

Sodankylä 78 Mutenia, Säynäjäluiikonkumpu

11248 Yleiskuva kunnan laesta, katsoen pohjoiseen.

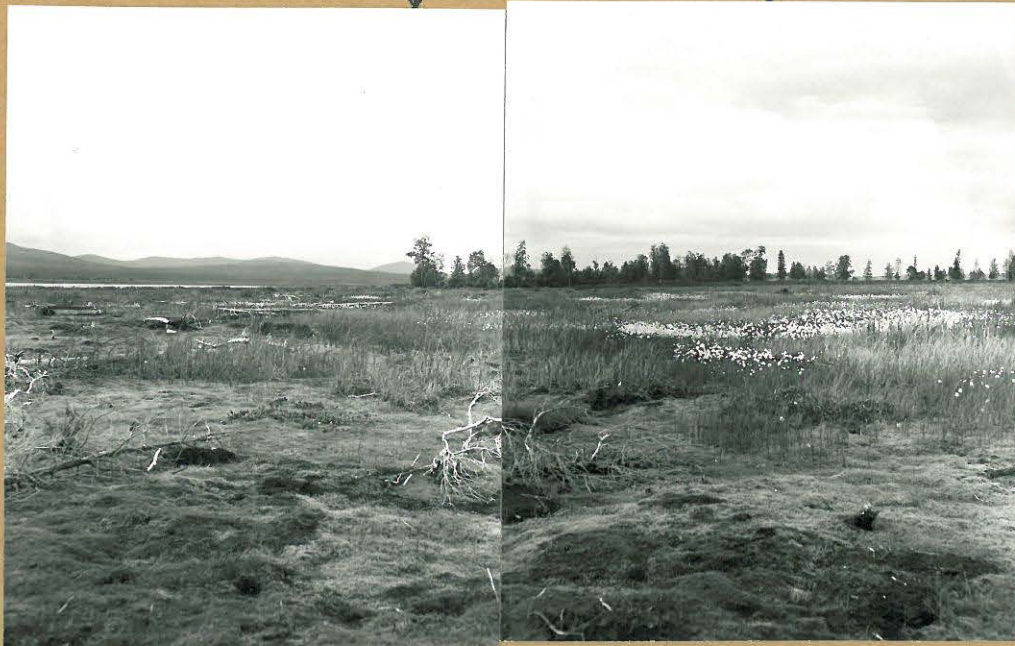
11249 Carpelan pyyntikuoppa 5 koillisesta.

SODANKYLÄ [8] LOKAN LOSSIRANTA

66016
Yleiskuva padon harjalta etelään.
Miettisten (1) ja Erä-Eskon(2) löytö-
paikat.

65994

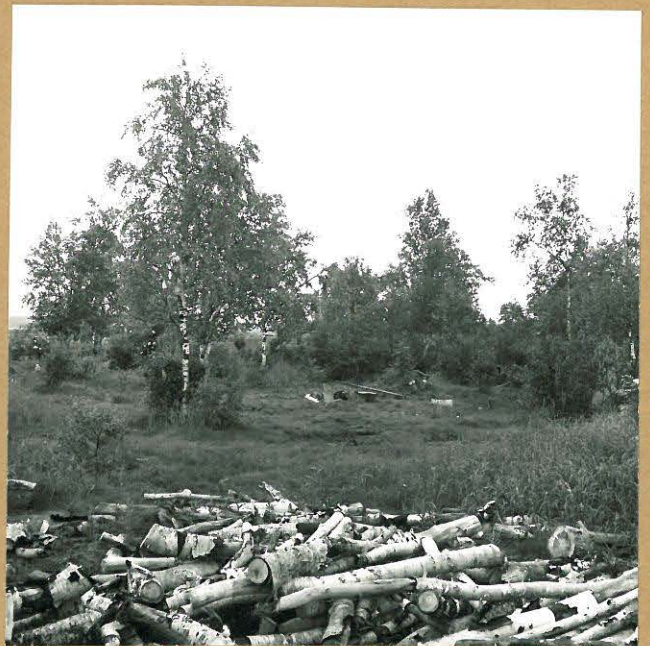
65995

Juikentän kumpu etelästä, taustalla Nättaset.

65979

Keskiosa pohjoisesta. Tutkija P.Halinen
kuumentaa makkaraa nuotiolla.

65996

Keskiosa lännestä.

SODANKYLÄ 15 KOTAKENTTÄ 1

66006

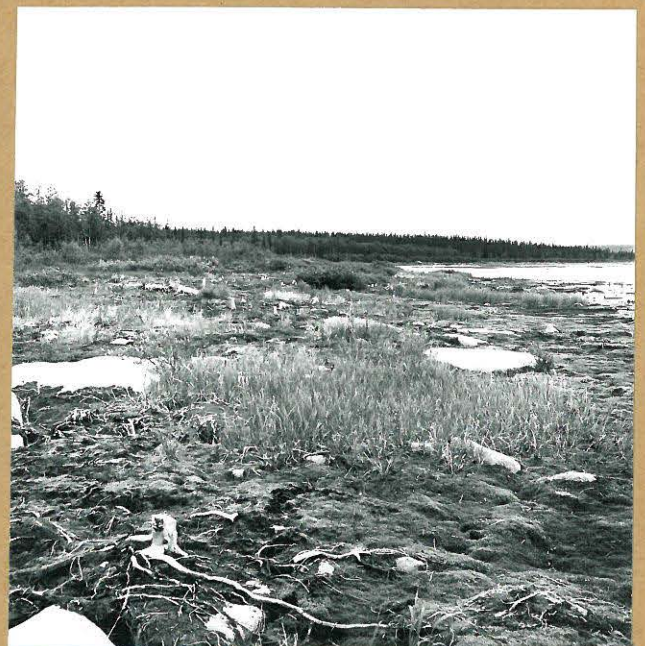
66007

66008

Yleiskuva kaakosta. Vrt. C.Carpelanin kuvat 601:62 ja 61(1964)

66009

65992

Kaivausalue länsilounaasta.

Yleiskuva lännestä.

66012

66013

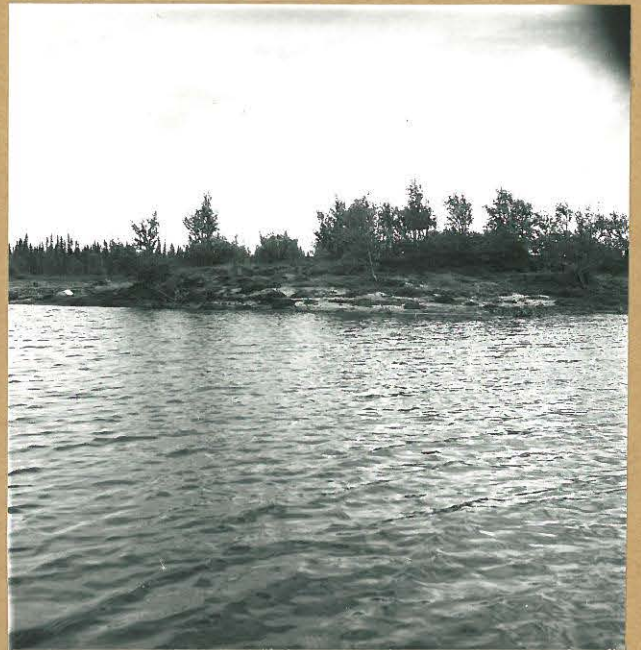
Yleiskuva etelästä.

65989

Akmeelinkumpu 1 kummulta 2

65982

Kumpu 1 lounaasta

65980

Kumpu 1 idästä (nuolet=A.Siiriäisen
kaiyausalue 1965)

65981

Ns. Akmeelinhauta koillisesta
Vrt Carpelanin (1964) kuva 601:138

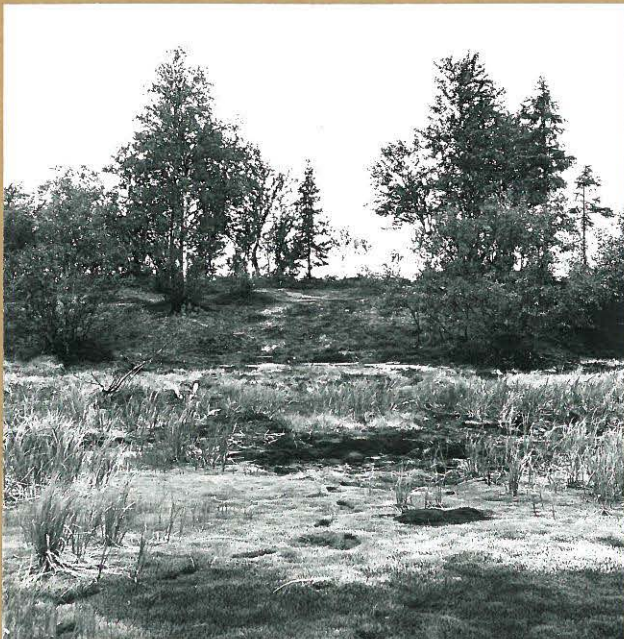

65985

65986

Kumpu 2:n kuoppia luoteesta, Vrt. Carpelanin (1964)
kuvat 601:88 ja 89

65987

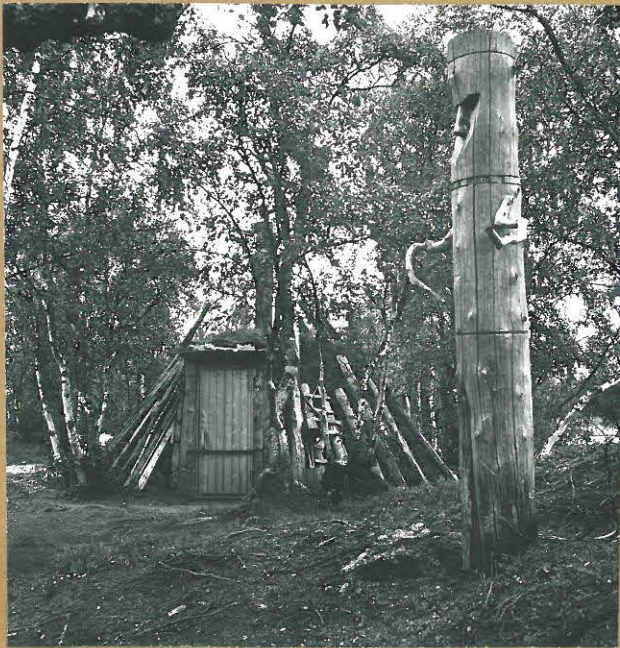
Kummun 2 etelärinne lounaasta.
Keskellä A. SIIRIÄISEN kaivausalue.
(1965)

65988

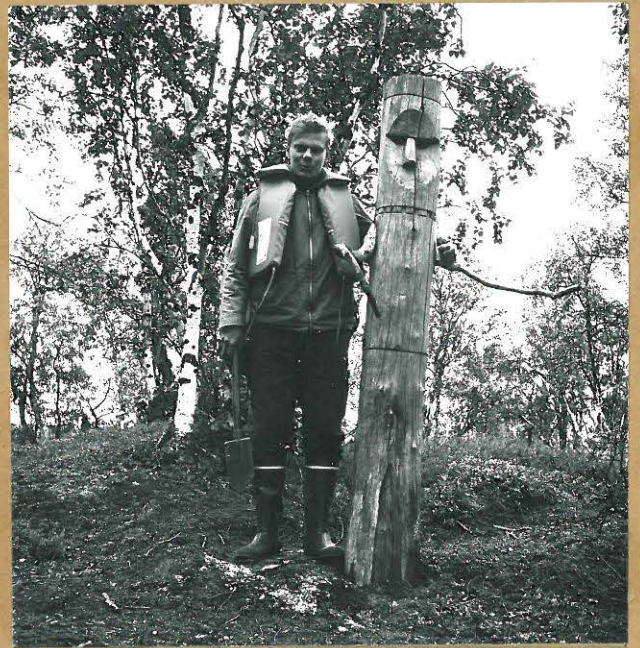
Kummun 3 harjalla sijaitseva kuoppa
kaakosta, mittakaavana P. Halinen.
Vrt Carpelan (1964) kuva 601:93.
Kuvaus J.Kankaanpää 1986

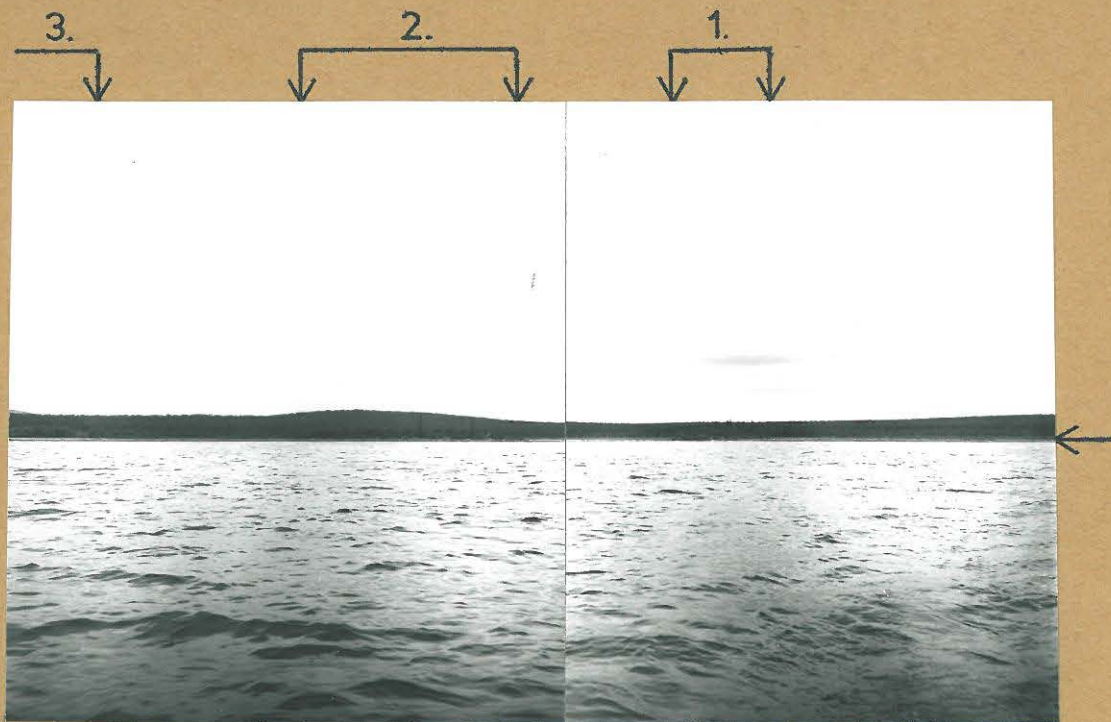
65984

Kummun 2 päällä olevat turvekota ja puuseita.

65983

P. Halinen ja Ystävä.

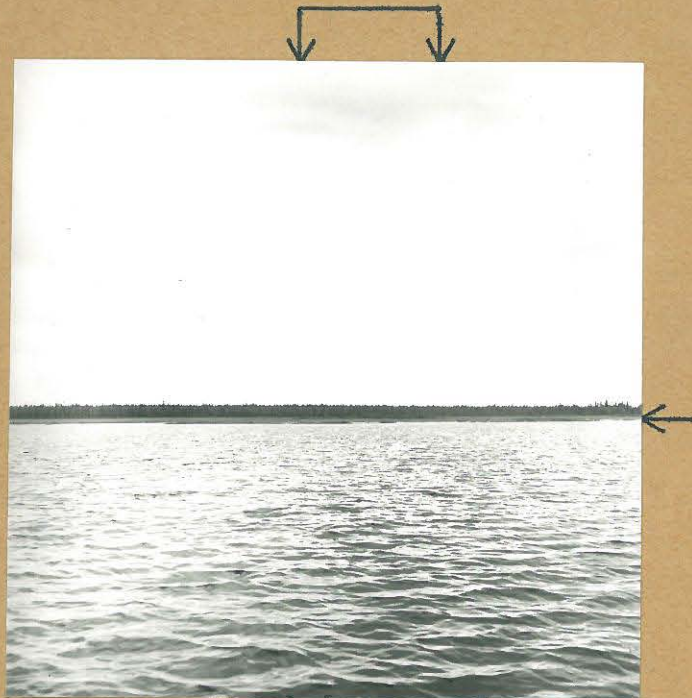

65991

65990

Akmeelinkummut lännestä, panoraama.

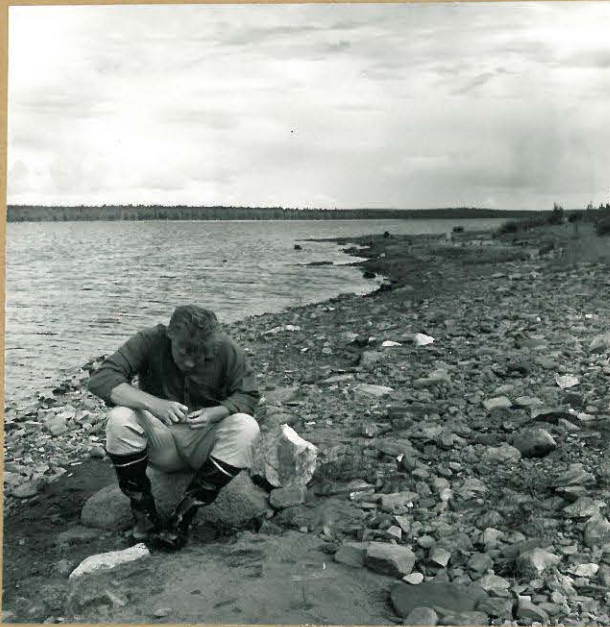

65997

Yleiskuva idästä.

66020

Nykyinen rantaviiva lännestä,
etualalla P. Halinen näpertää
kaavinta.

66021

Autiovainion itäisempi talonpohja
lounaasta.

66018

66019

Panoraama lännestä

66014

66015

Kaivausalue luoteesta. Vrt Carpelanin (1964)
kuvat 601:77 ja 78.

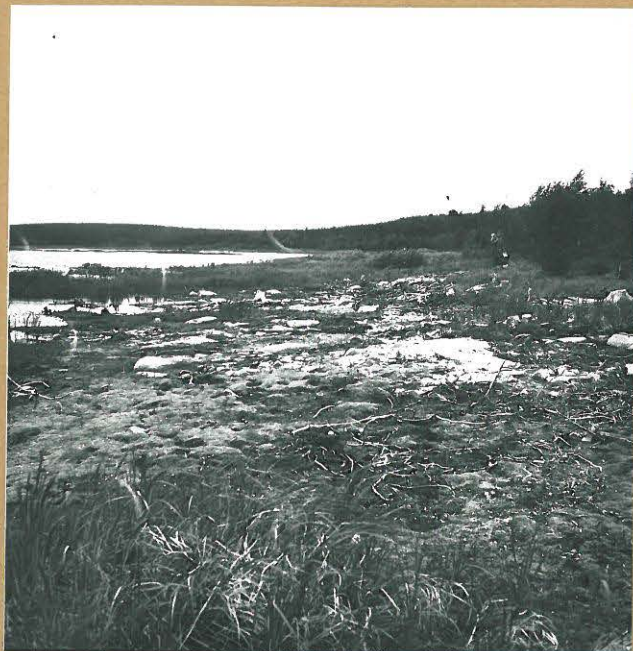

66010

66011

Kaivausalue idästä. Vrt. C.Carpelanin (1964) kuvat
601:101 ja 126

65993

Löytöalue idästä. Taustalla P.Halinen

66003

Yleiskuva Säynäjälukonkummulta pohjoiseen. Keskellä vas. Painokumpu, oikealla Juikenttä, taustalla Nattaset.

66000

Kumpu lännestä.

65999

Kuoppa 4 lounaasta. Vrt Carpelan (1964) kuva 601:30.

65998

Kuoppa 2 pohjoisesta, vesirajassa vasemmalla kuoppa 1. Vrt Carpelan (1964) kuva 601:27.

Kuvaus J.Kankaanpää 1986

66004

Yleiskuva pohjoisesta

66001

Kuoppa 7 idästä.

66002

Tuhoutunut kuoppa 2 koillisesta

66017

Yleiskuva lännestä (nuolet=reikä-
kiven löytöpaikka)